

Dette værk er downloadet fra Danskernes Historie Online

Danskernes Historie Online er Danmarks største digitaliseringsprojekt af litteratur inden for emner som personalhistorie, lokalhistorie og slægtsforskning. Biblioteket hører under den almennyttige forening Danske Slægtsforskere. Vi bevarer vores fælles kulturarv, digitaliserer den og stiller den til rådighed for alle interesserede.

Støt Danskernes Historie Online - Bliv sponsor

Som sponsor i biblioteket opnår du en række fordele. Læs mere om fordele og sponsorat her: <https://slaegtsbibliotek.dk/sponsorat>

Ophavsret

Biblioteket indeholder værker både med og uden ophavsret. For værker, som er omfattet af ophavsret, må PDF-filen kun benyttes til personligt brug.

Links

Slægtsforskernes Bibliotek: <https://slaegtsbibliotek.dk>

Danske Slægtsforskere: <https://slaegt.dk>

SKITSE

til kommunesammenlægninger

i

Odense amtsrådskreds

i

Odense amt

Kommunallovskommissionens sekretariat

1964

Indholdsfortegnelse

	Side
Indledning	5
I. Befolkningsforholdene i Odense amtsrådsreds	9
II. Virkningerne af den nuværende sognekommuneinddeling	17
A. De sognekommunale opgaver	17
1. Skolevæsenet	17
a) Hovedskolen	17
b) Skoleforbund	19
c) Skoleplanlægningen i forstadskommunerne	19
d) Realafdelinger	20
e) 8.-10. klasse	22
f) Samarbejdsområder	23
2. Alderdomshjem	25
3. Hjemmesygepleje	27
4. Syge- og plejehjem	28
B. Administrative forhold	28
1. Administrationspersonale	28
2. Administrationslokaler	29
3. Teknisk forvaltning	30
C. Sognekommunernes økonomiske forhold	31
1. Kommunernes udgifter	32
2. Kommunernes beskatningsforhold	34
a) Ligningsforholdet	35
b) Grundskyldspromiller og skatteprocenter	36
c) Samlet skatteudskrivning og indkomst pr. statsskatteyder	36
D. Andre administrative inddelinger	37
1. Jordemoderdistrikter	38
2. Sundhedsplejedistrikter	38
III. De kommunale opgaver og den fremtidige kommunestørrelse	39
IV. Forslag til ny kommuneinddeling	46
V. Fremgangsmåden ved ændring af den kommunale inddeling	54
Tekstbilag	57
Kortbilag	69

Med tilslutning fra Odense amts sognerådsforening og Odense amtsråd påbegyndtes i januar 1963 en undersøgelse af de kommunale inddelingsproblemer i Odense amt¹⁾ med henblik på udarbejdelse af en skitse til en ny kommuneinddeling i amtet, som kunne danne grundlag for eventuelt kommende drøftelser om sammenlægning af kommuner til større og mere bæredygtige enheder. For at sikre, at en sådan skitse ville blive et realistisk grundlag for kommunernes forhandlinger, var det naturligt, at også købstædernes problemer blev inddraget i overvejelserne, og der nedsattes i amtet et særligt udvalg bestående af repræsentanter for sognerådsforeningen og amtsrådet og med repræsentanter for købstæderne som observatører til at lede og overvåge det omfattende undersøgelsesarbejde. Det rent tekniske arbejde i forbindelse med undersøgelsen og den redaktionelle udformning af redegørelsen, blev i første omgang overdraget amtets embedsmænd i samarbejde med kommunallovskommissionens sekretariat. På grundlag af det tilvejebragte materiale er nærværende redegørelse udarbejdet, og kommunallovskommissionens sekretariat har herefter kunnet opstille den ledsagende skitse til en ny kommuneinddeling i amtet til drøftelse blandt amtets kommuner.

Det vil sikkert være hensigtsmæssigt indledningsvis at give en kort orientering om baggrunden for undersøgelsens igangsættelse og herunder særlig at fremhæve, at undersøgelsen og skitseforslaget *ikke* på nogen måde *må tages som udtryk for de kommunale myndigheders endelige stillingtagen* til spørgsmålet om kommunesammenlægning m. m.

Gennem de seneste år har *kommunallovskommissionen gennemført en række undersøgelser af den sognekommunale inddeling* i en del af landets amter – i første omgang i Præstø, Randers og Ribe amter – og har søgt at skitsere mulighederne for og virkningerne af en ny kommuneinddeling ved sammenlægning af de bestående sognekommuner til større og mere bæredygtige enheder. Kommissionens opgave var egentlig i første række kun at skitsere de principielle retningslinier for en ny sognekommunal inddeling for hele landet – og det var oprindeligt ikke tanken at udarbejde flere undersøgelser omhandlende de sognekommunale problemer end de 3 nævnte – men offentliggørelsen af disse skitser vakte en betydelig interesse landet over og resulterede bl. a. i, at en række kommuner såvel i som udenfor de undersøgte amter begyndte at drøfte kommunesammenlægning og tage skridt til selv at føre de tanker, der lå til grund for undersøgelserne, ud i livet. I de undersøgte amter var det på grundlag af det foreliggende materiale og særlig de udarbejdede skitser muligt for amtsrådet og indenrigsministeren – der skal godkende enhver kommunesammenlægning – at overskue konsekvenserne af de enkelte sammenlægninger, men i andre amtskommuner, hvor et tilsvarende materiale ikke var tilvejebragt, var det vanskeligt for de godkendende myndigheder at tage stilling til de konkrete sager om kommunesammenlægning.

I sådanne amter har det forekommet naturligt, at sognerådsforeningens bestyrelse og amtsrådet har taget problemet kommunesammenlægning op og har drøftet mulighederne for at skabe et

¹⁾ Odense amt benyttes her og i det følgende som fællesbetegnelse for Odense amtsrådskreds og de 3 købstæder, Odense, Kerteminde og Bogense.

bedre grundlag for forhandlinger mellem de positivt interesserede sognekommuner og samtidig søge at sikre, at eventuelle kommunesammenlægninger kan gennemføres uden gene for de kommuner, der ikke er interesseret i en sammenlægning, men ønsker at se tiden an.

Fra *Holbæk amts sognerådsforening* modtog kommunallovskommissionen en henvendelse om igangsættelse af en sådan kommuneundersøgelse i Holbæk amt, og da man i kommissionen fandt det uhyre værdifuldt – og i øvrigt så det som en styrkelse for det kommunale selvstyre – om kommunerne selv kunne løse spørgsmålet om en ny kommuneinddeling, indvilgede kommissionen i at forestå en undersøgelse af forholdene i Holbæk amt, men ønskede samtidig at benytte den givne anledning til at skabe et mere generelt arbejdsgrundlag for tilsvarende undersøgelser i andre amter. I kommissionen var man interesseret i, at fremtidige drøftelser om den kommunale inddeling i de enkelte amter kom til at foregå på grundlag af et materiale og en undersøgelse, *tilvejebragt af de lokale myndigheder selv*, og man ønskede derfor eventuelle fremtidige undersøgelser udarbejdet med hovedvægten lagt i de enkelte amter. Da formålet med disse amtsundersøgelser som nævnt alene skulle være at tilvejebringe et grundlag for realistiske forhandlinger kommunerne imellem, var der i kommissionen enighed om, at det var nødvendigt at tage et ligeligt hensyn til samtlige kommuner i amtet, og det var derfor naturligt, at også købstædernes forhold blev inddraget i Holbæk-undersøgelsen. Et sådant hensyn til købstæderne er særlig velbegrundet i tilfælde, hvor der til en købstadskommune er knyttet forstadsbebyggelse i en tilstødende sognekommune eller i tilfælde, hvor en mindre købstadskommune vil blive ladet isoleret tilbage, såfremt der gennemføres en sammenlægning af de omkringliggende sognekommuner alene, som købstaden i øvrigt har et udmærket samarbejde med.

Efter offentliggørelsen af denne undersøgelse i april 1962 har det vist sig, at den var et velegnet grundlag for tilsvarende undersøgelser andre steder i landet, og *i øjeblikket foregår der i så at sige samtlige landets amter* – i regelen ved et samarbejde mellem den lokale sognerådsforening, vedkommende amtsråd, amtets købstæder og kommissionens sekretariat – *et undersøgelsesarbejde*, der udføres på grundlag af Holbæk-undersøgelsen, og som tager sigte på at skitsere en ny og realistisk kommuneinddeling i amterne.

I *Odense amt har tilsvarende synspunkter* gjort det naturligt at tage kommunesammenlægningsproblemerne op til nærmere overvejelse og undersøgelse. Uden at tage principiel stilling til spørgsmålet om kommunesammenlægning er det gennem nærværende undersøgelse og den ledsagende skitse sikret, at de kommunesammenlægninger, der eventuelt ønskes gennemført i amtet, vil komme til *foregå efter en samlet plan, og uden at der derved foregribes noget for de kommuner, der ikke i øjeblikket finder tiden inde* til at sætte spørgsmålet om kommunesammenlægning på dagsordenen.

Ved undersøgelsens tilrettelæggelse er Holbæk-undersøgelsen lagt til grund, og de principper, der er nedfældet heri, er i videst muligt omfang overført til Odense-undersøgelsen. Ved skitseforslagets udarbejdelse har man på samme måde som i Holbæk ikke følt sig bundet af en bestemt kommunistørrelse, men man har – alt efter forholdene i de enkelte egne af amtet – søgt at danne kommuner, som dækker områder, hvor der i forvejen består en vis samhörighed, og som har et befolkningsgrundlag på i almindelighed 5–6.000 indbyggere. Ligesom i Holbæk-undersøgelsen er købstadkommunernes forhold inddraget i undersøgelsen, og efter de principper, der er nedfældet i Holbæk-undersøgelsen – og i kommunallovskommissionens store undersøgelse „Byer og kommunegrænser“ – har det været tanken at skitsere en kommuneinddeling omkring amtets bysamfund, herunder købstadbyerne, der sikrer, at bysamfund, der befolkningsmæssigt, økonomisk og erhvervmæssigt udgør en enhed, også i kommunal henseende samles inden for samme enhed.

Som et naturligt led i udarbejdelsen af et forslag til en ny kommuneinddeling i Odense amt må også indgå overvejelserne om løsning af de særlige *kommuneinddelingsproblemer, der foreligger for Odense bysamfund*, men en vurdering af disse problemers karakter og af de fordele og ulemper, der er forbundet med fastlæggelse af en eventuel ny kommuneinddeling omkring byen, er dog ikke medtaget i nærværende undersøgelse. Det vil forudsætte en omfattende gennemgang af en række økonomiske, befolkningsmæssige og kommunale problemer i området, som helt vil sprænge rammerne for den almindelige kommuneundersøgelse, og da disse problemer er af speciel interesse for byområdet og uden større værdi for kommuneinddelingen i den øvrige del af amtet, og kommunerne omkring Odense købstad i øvrigt gennemgående har en sådan størrelse, at det almindelige sognekommunale sammenlægningsbehov ikke gør sig gældende, er det fundet rigtigt at udskyde en analyse af disse forhold til en eventuel senere undersøgelse¹⁾. Odense købstadkommune og forstadskommunerne omkring Odense er derfor holdt uden for skitseforslaget.

De øvrige købstæder i amtet, Kerteminde og Bogense, er derimod inddraget i skitseforslaget til den nye kommuneinddeling på lige fod med sognekommunerne af tilsvarende størrelse og struktur, og der er derved rørt ved et problem, som nødvendigvis forudsætter, at forholdet mellem amtskommunen og købstæderne bliver afklaret. Man er ved skitseforslagets udarbejdelse gået ud fra, at hovedprincippet i kommunallovskommissionens seneste undersøgelse „Amtskommuner og købstæder – Fyns-undersøgelsen“, hvorefter der for den sekundærkommunale inddeling sigtes mod fælles enheder for land og by, vil blive søgt realiseret.

På samme måde har man ved skitseringen af enkelte kommuner forudsat, at de problemer, der i dag er knyttet til *de amtskommunale grænser*, vil blive løst som angivet i „Fynsundersøgelsen“, og det er nærliggende her at pege på, at en sammenlægning af Odense og Assens amtskommuner – der i forvejen løser hovedparten af de administrative opgaver i fællesskab – ville være naturligt som et første skridt i retning af en ny sekundærkommunal inddeling i landsdelen.

Det skitseforslag, der er udarbejdet i tilknytning til undersøgelsen er – som ordet antyder – *alene tænkt som en ren skitse* angivelse af, hvorledes en eventuel omlægning af den kommunale inddeling vil kunne tænkes gennemført i amtet, såfremt der lægges afgørende vægt på det allerede etablerede samarbejde og tages det fornødne hensyn til de geografiske, de erhvervs-mæssige og de befolkningsmæssige forhold i amtet samt til karakteren af de opgaver, som i dag påhviler kommunerne. Der er ikke på indeværende tidspunkt foretaget nogen bedømmelse af mulighederne for en praktisk gennemførelse af den skitserede omlægning af kommunegrænserne, men inden skitseforslaets udarbejdelse, har der været ført forhandlinger med repræsentanter for enkelte kommuner.

Undersøgelsen er som omtalt især foretaget for at kunne danne grundlag for indgående drøftelser af eventuelle frivillige kommunesammenlægninger, og hovedvægten i undersøgelsen er lagt på en redegørelse for, i hvilket omfang der allerede i dag er etableret eller kan forventes at ville blive etableret et samarbejde mellem de kommunale enheder om løsningen af vigtige kommunale opgaver. På grundlag heraf er foretaget et skøn over, hvilken kommunistørrelse det i de enkelte dele af amtet tilsyneladende vil være hensigtsmæssigt at nå frem til, såfremt løsningen af disse kommunale opgaver lægges til grund for en eventuel ny kommuneinddeling.

Undersøgelsen vil falde i fem hovedafsnit. I første afsnit gøres rede for befolkningsforholdene i amtet og den forventede fremtidige udvikling, i andet afsnit omtales det nuværende samarbejde mellem kommunerne og kommunernes økonomiske forhold, i tredje afsnit gives en kortfattet redegørelse for det befolkningsgrundlag og dermed de kommunistørrelser, som de nu-

¹⁾ En sådan undersøgelse er netop igangsat i Stor-Ålborg – efter opfordring fra købstæderne (Ålborg og Nr. Sundby) og de omkringliggende sognekommuner i området.

værende kommunale opgaver peger i retning af, i fjerde afsnit kommenteres og begrundes det opstillede skitseforslag til en ny kommuneinddeling i amtet, og endelig redegøres der i det sidste afsnit for fremgangsmåden ved ad frivillighedens vej at gennemføre ændringer i den kommunale inddeling, og i tilknytning hertil er opstillet et sæt standardvilkår for en kommunesammenlægning, der vil kunne anvendes som udgangspunkt for eventuelle drøftelser mellem kommunalbestyrelserne.

I. Befolkningsforholdene i Odense amtsrådskreds.

Odense amtskommune dækker et areal på 1.097 km², og amtskommunen havde ved folketællingen i 1960 en befolkning på 89.136 indbyggere. I arealmæssig henseende er amtskommunen noget mindre end gennemsnittet for amtskommuner på øerne, men dens befolkning er nogenlunde på størrelse med det normale for ø-amterne.¹⁾

Indenfor amtsrådskredsen findes flere afvekslende landskabsformer, men kun få af dem har været grænsebestemmende i relation til den administrative inddeling. Egentlig har kun Odense fjord dannet et virkeligt skel i amtet. De store dalsystemer omkring Odense har kun i begrænset omfang påvirket bebyggelsens fordeling, og det tætte vejnet peger mod en temmelig intim forbindelse mellem de enkelte bebyggelser. På samme måde har bakkelandet omkring Tommerup været uden væsentlig indflydelse på bebyggelsestætheden. De store moræneflader i amtets nordlige del med god lerjord er et intensivt udnyttet landbrugsområde med tæt bebyggelse, afvekslende i landsbyer, ved landevejene og som spredtliggende gårde.

For amtskommunen viser en samlet bedømmelse af de erhvervsmæssige forhold, at byerhvervene (industri, håndværk, handel o.s.v.) nu ernærer et betydeligt større antal personer end landbruget – i 1960 således knap 51.000 personer mod 29.000. Nedgangen i landbrugsbefolkningen er foregået i næsten alle kommunerne, medens stigningen i byerhvervene i hovedsagen har været koncentreret om en mindre del af kommunerne; især har kommuner med bymæssig bebyggelse og forstæder haft en kraftig tilvækst af industri. Helt ny og hurtigvoksende bebyggelse findes f.eks. i Munkebo kommune i tilknytning til skibsværftet ved Lindø.

I Odense amt er der 3 købstæder – Odense, Bogense og Kerteminde – der ved folketællingen i 1960 havde en samlet befolkning på ca. 118.100 indbyggere, og som tilsammen dækkede et areal på ca. 52 km². Der er i sognekommunerne særlig omkring Odense udprægede forstadsbebyggelser, medens Kerteminde købstadkommune ved sammenlægningen med Drigstrup kommune pr. 1. april 1963 har fået løst sit forstadsproblem²⁾. Til Bogense købstadkommune er der ikke knyttet nogen forstadsbebyggelse i de omkringliggende sognekommuner.

De industrielle og handelsmæssige forhold i Odense amt er stærkt præget af Odense bys dominerende indflydelse. Den betydelige erhvervsmæssige udvikling i Odense-området sætter ikke alene sit præg på de egentlige forstadskommuner – Allesø-Næsbyhovedbroby, Dalum, Lumby, Pårup og Sanderum – men også andre kommuner, der ligger i en kreds uden om byen, f.eks. Korup, Ubberud, Brændekilde-Bellinge, Stenløse-Fangel, Seden-Aasum m. fl. er eller vil i stigende grad blive præget af den nære beliggenhed ved storbyen. Odense er landets næststørste industriby – med hovedvægten lagt på jernindustrien (maskiner, skibe) og levnedsmiddelindustrien – og byens industritilvækst har i de sidste årtier været betydeligt kraftigere

¹⁾ Amtskommunerne på øerne har – når der bortses fra Bornholms og Københavns amter – gennemsnitlig et areal på ca. 1.400 km² og en befolkning på ca. 88.500 indbyggere.

²⁾ Drigstrup kommune vil dog i de følgende beregninger og oversigter i dette afsnit i almindelighed optræde som en selvstændig kommune under amtskommunen.

end gennemsnittet for alle landets byer. I handelsmæssig henseende strækker Odense by sin indflydelse langt ud over amtets grænser og byens handelsområde er af Det statistiske Departement angivet til at omfatte 271.000 personer, svarende til $\frac{2}{3}$ af den samlede befolkning i de fynske amter og til $\frac{3}{4}$ af befolkningen på Fyn (d. v. s. minus omliggende øer).

Der er i tidens løb gennemført visse forskydninger i købstædernes og amtskommunens indbyrdes afgrænsning – forskydninger der i det væsentlige koncentrerer sig om amtskommunens afgrænsning til Odense købstadkommune. Allerede i perioden op mod århundredskiftet gennemførtes en række indlemmelser i købstaden, men disse indlemmelser var i befolkningsmæssig henseende af relativ underordnet betydning. I 1901 indlemmedes derimod hele Sct. Knuds landdistrikt med 734 ha og 956 indbyggere, og i 1932 indlemmedes Sct. Hans landdistrikt med 836 ha og 10.748 indbyggere, efter at der såvel i 1913 som i 1916 var gennemført mindre indlemmelser i købstaden fra landdistriktet. Endelig indlemmedes i 1936 hele Vor Frue landsogn med 1.207 ha og ca. 2.500 indbyggere i købstaden, medens de senere indlemmelser i Odense fortrinsvis har omfattet ubeboede eller næsten ubeboede arealer.

I 1945 indlemmedes en del af Drigstrup kommune med ca. 75 indbyggere i Kerteminde, og pr. 1. april 1963 blev sognekommunen med sine 542 indbyggere sammenlagt med købstaden. Herudover er der ikke sket ændringer i købstædernes og amtskommunens indbyrdes grænser.

Købstæderne har igennem tiderne repræsenteret en stadig stigende del af amtets samlede folketal, men særlig udviklingen i Odense by har præget befolkningsforholdene. Da de kommunale inddelingsproblemer omkring Odense og de dertil knyttede forstadskommuner – som nævnt i indledningen – imidlertid er af en anden karakter end for de øvrige kommuner i amtet, er det ved bedømmelsen af befolkningens udvikling i store træk fundet rimeligt at udskille forstæderne til Odense fra den øvrige del af amtskommunen. I nedenstående tabel over befolkningsudviklingen i amtet er forstæderne til Odense angivet for sig (kolonne 3), og under forstædernes folketal er angivet indbyggertallet i de forannævnte 5 kommuner samt – indtil de respektive indlemmelsestidspunkter – i de kommuner, der tidligere har været registreret som

	1	2	3	4	5	6
	Hele amtskommunen	Amtskommunen ÷ Odenses forstads- kommuner	Odenses forstads- kommuner	Odense købstad- kommune	Kerteminde købstad- kommune	Bogense købstad- kommune
1801	34.330	29.808	4.522	5.782	1.045	760
1840	48.623	42.530	6.093	9.198	1.720	1.303
1860	55.202	48.182	7.020	14.255	2.148	1.899
1880	61.620	51.896	9.724	20.804	2.488	1.917
1890	58.255	50.290	7.965	30.268	2.471	1.904
1901	60.203	50.511	9.692	40.138	2.552	2.168
1911	67.978	54.586	13.392	42.237	2.719	2.747
1921	75.447	56.063	19.384	49.469	3.068	2.852
1930	86.046	60.176	25.870	56.759	3.171	2.846
1940	74.378	57.992	16.386	87.521	3.189	2.928
1950	80.095	60.827	19.268	100.940	3.795	3.133
1955	83.260	61.751	21.509	105.915	3.907	3.131
1960	89.136	63.492	25.644	111.145	4.024	2.968
1/7 1963	96.561 *)	67.069 *)	29.512	110.521	4.636 *)	2.914

*) Drigstrup kommune medregnet under Kerteminde købstadkommune.

forstadskommuner, men som i tidens løb er indlemmet i Odense. Ved en vurdering af befolkningsudviklingen i forstadskommunerne og i Odense købstadkommune må særlig indlemmelserne i 1901, 1932 og 1936 tages i betragtning.

Da der – bortset fra indlemmelserne i Kerteminde i 1945 og 1963 – ikke er sket ændringer i den øvrige del af amtskommunen, kan befolkningsudviklingen for denne del af amtskommunen aflæses direkte af kolonne 2.

Som det kan udledes af tabellen, har befolkningstallet for den samlede amtskommune (kolonne 1) stort set været jævnt stigende i årene 1801–1963, og kun de meget omfattende indlemmelser i Odense købstad har betydet et afbræk i amtskommunens udvikling.

Udviklingen har imidlertid tegnet sig forskelligt for forstæderne og den øvrige del af amtskommunen. Det fremgår således af kolonne 2, at indbyggertallet for amtskommunen ÷ forstæderne var stærkt stigende indtil 1880, en stigning, der i første række må ses som resultatet af landbrugets overgang til ændrede produktionsvilkår. Efter 1880 stagnerer udviklingen, men umiddelbart efter århundredskiftet følger en betydelig stigning i folketallet, som i særlig grad kan tilskrives væksten i stationsbyerne og den førte landbrugspolitik. I 1930 – eller måske snarere fra slutningen af 20-erne – begyndte en tilbagegang i amtskommunens indbyggertal, en udvikling der i øvrigt er karakteristisk for de fleste amtskommuner på øerne og i det østlige Jylland for så vidt angår rene landbrugsområder. I 1940-erne indtrådte en ny stigning, der opvejede 30-ernes nedgang, og denne befolkningsfremgang skyldtes overvejende stationsbyernes udvikling og den meget betydelige befolkningsforøgelse, der særlig i de senere år er sket i de kommuner, der ligger som en ydre ring omkring Odense.

Denne befolkningsudvikling dækker i virkeligheden over en betydelig forskydning af befolkningens fordeling på landet og i de bymæssige bebyggelser. Befolkningen i de rene laddistrikter har været dalende siden 1930 – formentlig med ca. 8.000 indbyggere – medens indbyggertallet i de bymæssige bebyggelser er steget med omkring 12.000 indbyggere.

For Odense købstadkommune og de nævnte forstadskommuner under ét (kolonne 3 + 4) har udviklingen i hele den undersøgte periode været præget af fortsat befolkningsfremgang, en fremgang der i øvrigt har været noget stærkere end for gennemsnittet af landets købstadby-samfund. I de seneste år (1960–63) er befolkningsudviklingen dog alene foregået i forstads-kommunerne, medens Odense købstadkommune har haft befolkningsmæssig tilbagegang.

I Kerteminde har befolkningsfremgangen siden 1921 været lidt svagere end i landets købstæder som helhed, medens udviklingen i Bogense by har været væsentligt svagere og i de senere år endog været præget af befolkningstilbagegang.

En sammenligning gennem tiderne af *amtets bybefolkning* – d. v. s. befolkningen i købstæderne med forstæder og de større bymæssige bebyggelser¹⁾ – med amtets landbefolkning peger afgørende i retning af bybefolkningens stadig større indflydelse. I 1911 udgjorde bybefolkningen ca. 47 pct. af amtets samlede befolkning, i 1940 var bybefolkningen steget til godt 65 pct., og i 1960 udgjorde byboernes andel godt 70 pct. af amtets samlede befolkning. I forhold til den for landets amter typiske fordeling af befolkningen mellem land og by er det karakteristisk for Odense amt, at en forholdsvis større andel af befolkningen lever under bymæssige forhold.

Odense amtskommune bestod ved folketællingen i 1960 af 54 sognekommuner, hvis beliggenhed fremgår af *kortbilag 1*. Da amtsrådskredsen i 1850 havde 47 sognekommuner, er der – ligesom idet øvrige land – sket en ikke uvæsentlig forøgelse af antallet af sognekommuner. Der er i den pågældende periode fra 1850–1960 indlemmet 3 sognekommuner i Odense,

¹⁾ Hvorved forstås bymæssige bebyggelser med mindst 500 indbyggere.

medens der i 10 tilfælde er oprettet nye sognekommuner ved deling af bestående sognekommuner. Disse delinger er med angivelse af årstal indtegnet på *kortbilag 2*.

Af de 54 kommuner er de 5 kommuner af Det statistiske Departement som nævnt optaget som forstadskommuner til Odense, nemlig:

	ha	indbyggere ialt	indbyggere i de egentlige forstadsområder
Allesø-Næsbyhovedbroby.....	2.276	4.191	2.720
Dalum.....	1.167	11.093	11.093
Lumby.....	2.521	3.262	526 ¹⁾)
Pårup.....	1.512	3.218	2.027
Sanderum.....	2.889	3.880	2.322
Ialt... 10.365	25.644	18.688	

Da problemerne vedrørende kommunesammenlægning ikke i første række har relation til forstadskommuner af denne karakter og størrelse, vil forstadskommunerne i den følgende befolknings- og arealoversigt blive holdt uden for undersøgelserne.

Af de øvrige 49 sognekommuner i amtet har 20 kommuner mellem 500 og 1.000 indbyggere, 16 kommuner har mellem 1.000 og 1.500 indbyggere, 11 kommuner har mellem 1.500 og 2.500 indbyggere, og 2 kommuner har over 2.500 indbyggere. *Kortbilag 3* viser sognekommunerne fordelt efter folketal pr. 1. oktober 1960. En sammenligning med kommunernes fordeling i landets øvrige amter er vanskelig at foretage, da forstadskommunerne i Odense amt er holdt uden for opgørelsen²⁾.

Hovedparten af sognekommunerne, nemlig 31 af de 49 kommuner, har et areal på mellem 15 og 30 km². Af de øvrige kommuner er 14 mindre end 15 km² og 4 større end 30 km².

Efter befolkning og areal fordeler sognekommunerne sig som det fremgår af følgende oversigt:

Areal	Antal indbyggere				Ialt
	Under 1.000	1.000– 1.500	1.500– 2.500	2.500 og derover	
Under 15 km ²	12	1	1	–	14
15–30 km ²	8	14	8	1	31
30–40 km ²	–	1	2	–	3
40 km ² og derover.....	–	–	–	1	1
Ialt... 20	16	11	2	49	

En eventuel sammenlægning af flere kommuner vil naturligt blive lettet, hvis de kommuner, der skal indgå i en større helhed, har en størrelse, der er praktisk egnet for sammenlægning. Af de 49 sognekommuner har 36 kommuner mindre end 1.500 indbyggere, og – med en enkelt

¹⁾ Herunder alene medregnet Slettens landevej, Anderup huse.

²⁾ På øerne – bortset fra Københavns og Frederiksborg amtsråds kredse – har godt 40 pct. af kommunerne under 1.000 indbyggere og godt 8 pct. over 2.500 indbyggere. I Odense amtsråds kreds har ca. 41 pct. af de 49 sognekommuner under 1.000 indbyggere og godt 4 pct. over 2.500 indbyggere.

undtagelse – dækker de et areal på under 30 km². Kun 1 kommune har mere end 2.500 indbyggere og samtidig et areal på over 30 km². På dette grundlag er det nærliggende at antage, at de fleste af disse kommuner i relation til indbyggertal og areal er velegnede til sammenlægning med andre kommuner, og en nøjere gennemgang af kortbilag 3, der viser kommunernes placering efter størrelse, synes at støtte denne antagelse. Der kan dog enkelte steder i amtet forudses vanskeligheder, og visse steder kan spørgsmålet om kommunesammenlægning kun løses på grundlag af de tilsvarende undersøgelser i naboamterne, Svendborg og Assens amter.

Det gennemsnitlige indbyggertal i sognekommunerne i Odense amtsrådskreds er 1.651, hvilket er noget mere end gennemsnittet for hele landet¹⁾ og en del mere end gennemsnittet på øerne, der eksklusive Københavns og Frederiksborg amtskommuner – i samme år var 1.356 indbyggere. Det relativt høje indbyggertal pr. sognekommune i Odense amtsrådskreds skyldes udelukkende de befolkningsrige forstadskommuner, idet gennemsnittet for de 49 øvrige kommuner kun er 1.296.

Den gennemsnitlige befolkningstæthed i Odense amtskommune er 81 indbyggere pr. km², hvilket er væsentlig mere end befolkningstætheden i landets amtskommuner under ét, hvor gennemsnittet er 49 indbyggere pr. km² ²⁾). Indenfor amtskommunen er der dog væsentlig forskel på befolkningstætheden i de udprægede landbrugskommuner, hvor der gennemgående er omkring 40–70 indbyggere pr. km², og befolkningstætheden i stationsbyerne og Odenses forstadskommuner, hvor der kan være over 200 indbyggere pr. km². ³⁾

Der har i de senere år som nævnt kunnet konstateres et betydeligt fald i landbrugsbefolkningen i Odense amtskommune, og landbrugsbefolkningens andel af amtskommunens samlede befolkning er reduceret betydeligt – fra ca. 43 pct. i 1950 til omkring 32 pct. i 1960. Den stigning, der har fundet sted i byerhvervsbefolkningen, har dog fuldtud kunnet opveje nedgangen i landbrugsbeskæftigelsen. Forskydningen i erhvervsfordelingen inden for amtsrådskredsen fremgår af nedenstående tabel:

	Befolkning		Forskydning 1950–1960
	1950	1960	
Landbrug m. v. ⁴⁾	34.815	28.952	÷ 5.863
Byerhverv.....	38.026	51.818	+ 13.792
Rentenydere m. v.....	7.254	8.366	+ 1.112
Ialt...	80.095	89.136	+ 9.041

Selvom landbrugserhvervet således har været i tilbagegang, er det stadig det dominerende erhverv i den overvejende del af amtsrådskredsens sognekommuner, og i 34 af de 54 sognekommuner levede i 1960 over 40 pct. – i 14 af sognekommunerne endda over 50 pct. – af befolkningen af landbrug. *Kortbilag 4*, der for hver enkelt kommune viser landbrugsbefolkningens andel af den samlede befolkning, peger i retning af, at det overvejende er i kommunerne i den nordlige og nordøstlige del af amtet – der i forvejen repræsenterer de mindre kommuner

¹⁾ Det gennemsnitlige indbyggertal for sognekommuner i 1960 for hele landet eksklusive Københavns og Frederiksborg amtskommuner var 1.525.

²⁾ I amtskommunerne på øerne eksklusive Københavns og Bornholms amter er befolkningstætheden 63 indbyggere pr. km².

³⁾ I en enkelt forstadskommune – Dalum – var befolkningstætheden 950 indbyggere pr. km².

⁴⁾ Den absolutte tilbagegang i landbrugsbefolkningen synes at have været en smule svagere i Odense amtskommune end i de øvrige 2 fynske amtskommuner. Da personer, der lever af gartneri m. v., imidlertid er medregnet under landbrugsbefolkningen, medfører dette formentlig en undervurdering af tilbagegangen i landbrugsbefolkningen i Odense amtskommune, idet gartnerierhvervet i dette område antagelig har oplevet en vis ekspansion.

i amtet – at landbrugsbefolkningen er stærkest repræsenteret. Det synes særligt at være disse kommuner, der – specielt ved en ændring af landbrugets struktur – må kunne påregne en befolkningsreduktion.

I en række af amtets sognekommuner er en stigende del af befolkningen beskæftiget ved industri og håndværksvirksomhed, og ca. 36 pct. af amtskommunens befolkning levede af disse erhverv i 1960. De øvrige byerhverv – handel, transport, administration og liberale erhverv m. v. – beskæftigede ca. 21 pct. af indbyggerne. I perioden 1950–60 var der i 52 af amtets 54 sognekommuner fremgang i byerhvervsbefolkningen, men den procentvise fremgang varierer betydeligt fra kommune til kommune. Flertallet af kommunerne har dog haft en stigningsprocent på mellem 10 og 40.

Ved en vurdering af behovet for en sammenlægning af kommuner vil det som tidligere anført være rimeligt tillige at tage et vist hensyn til *den forventede befolkningsudvikling* i amtsråds kredsen. Det kan måske på indeværende tidspunkt være vanskeligt at foretage et nogenlunde pålideligt skøn over den fremtidige befolkningsudvikling, men visse faktorer peger i retning af, at de egentlige landkommuner og de bymæssigt prægede kommuner vil gennemgå en forskellig udvikling. Kommunernes hidtidige befolkningsforhold viser som nævnt, at der er sket en forøgelse af bybefolkningen på landbefolkningens bekostning, og for de egentlige landkommuner vil befolkningsudviklingen i høj grad blive afhængig af landbrugets afsætningsforhold og af den landbrugspolitik, der vil blive ført i de kommende år. Afvandringen fra landbruget må dog under alle omstændigheder antages at ville fortsætte og få afgørende betydning for indbyggertallene.

Det er sikkert rigtigt at være opmærksom på, at en del – måske endda en ret betydelig del – af de ialt ca. 7.000 landbrugsejendomme i amtsråds kredsen kan blive nedlagt eller sammenlagt med andre brug, og at der allerede under den nugældende lovgivning er åbnet mulighed for en frivillig nedlægning og sammenlægning af de mindre brug.¹⁾ Det kan i denne forbindelse anføres, at der i Odense amtsråds kreds findes ca. 2.800 landbrug på under 6 ha og godt 3.300 på under 7 ha svarende til henholdsvis 40,2 pct. og 47,5 pct. af det samlede antal landbrug i amtsråds kredsen. Det er dog sandsynligt, at en del af bygningerne til de landbrug, der fremover må forventes at blive nedlagt, vil blive anvendt til helårsbeboelse for de i byerne beskæftigede, et forhold der naturligvis først og fremmest vil kunne få betydning for kommuner i nærheden af Odense.

De enkelte kommuners hidtidige befolkningsudvikling har – som følge af Odense købstads stadig stigende indflydelse – været væsentlig anderledes end typisk for landets øvrige amtskommuner. I perioden 1945–60 har således kun 28 af de nuværende 54 sognekommuner haft et stigende, et stagnerende eller kun et meget svagt stigende folketal, medens ikke mindre end 26 kommuner er gået virkelig frem i indbyggertal. Det er i *kortbilag 5* angivet, hvorledes de enkelte kommuner har udviklet sig, og det kan af kortbilaget ses, at de sognekommuner, hvis indbyggertal er undergået en væsentlig stigning, i det store og hele alle er beliggende i en ring omkring Odense.

For sognekommunerne i Odense amtsråds kreds er der grund til at forvente, at forskydningen af befolkningen væk fra de sognekommuner, der ikke er beliggende i nærheden af Odense, vil fortsætte i tiden fremover med en styrke, der hovedsagelig vil være afhængig af landbrugets fremtidige afsætningsforhold. For hovedparten af de i amtsråds kredsens periferi beliggende sognekommuner, måske især for sognekommunerne i de nordlige distrikter, vil det formentlig være rigtigt at regne med fortsat befolkningsreduktion, eller i hvert fald stagnation, hvorimod

¹⁾ Efter loven om landbrugsejendomme er grænsen for frivillig nedlægning og sammenlægning af mindre brug sat til 5 ha for den bedste jord svarende til 7 ha for middelgod jord.

de i nærheden af Odense beliggende sognekommuner, uanset om de på indeværende tidspunkt har forstadsbebyggelse eller ej, kan påregne en fortsat stigning i indbyggertallet. For amtskommunen som helhed må en fortsat stigning i folketallet kunne påregnes.

For landets købstæder under ét må der forventes en fortsat betydelig befolkningsfremgang i de kommende år. Der er i tidens løb foretaget forskellige beregninger og prognoser over den forventede befolkningstilvækst, og boligministeriet har f.eks. på grundlag af en af Statens Byggeforskningsinstitut i 1955 udarbejdet befolkningsprognose og på basis af en indgående analyse af befolkningsudviklingen siden 1921 foretaget en beregning af den forventede befolkningsudvikling i landets købstæder med forstæder i tiden 1950–78¹⁾. Desuden har Det økonomiske Sekretariat og Statens Byggeforskningsinstitut udarbejdet prognoser for det samlede folketal i 1980, og Landsplanudvalgets sekretariat har med udgangspunkt i de to prognoser foretaget nogle beregninger over befolkningens geografiske fordeling på de enkelte byer og bymæssige bebyggelser, som i 1960 havde mindst 500 indbyggere²⁾.

For købstæderne i Odense amt vil en udvikling efter boligministeriets prognose fra 1955 og efter prognoserne fra Det økonomiske Sekretariat (I) og Statens Byggeforskningsinstitut (II) være ensbetydende med, at købstæderne med forstæder vil få følgende omtrentlige folketal:

	Boligministeriets prognose for 1978	I (1980)	II (1980)
Bogense.....	3.300	1.900	2.100
Kerteminde ³⁾	4.600	4.400	4.800
Odense.....	158.800	170.700	186.200

En opsplitning på forskellige geografiske områder af de for hele landet fremskrevne folketal må ifølge sagens natur være behæftet med en ret betydelig usikkerhed, og de anførte tal må – hvilket afvigelserne imellem dem jo også indikerer – tages med al mulig forbehold. Dog synes der for Kertemindes vedkommende at være ret god overensstemmelse mellem de forskellige prognoser, hvilket derimod ikke er tilfældet for så vidt angår Odense og Bogense. I årene 1950–60 har Odense by udviklet sig kraftigere end forudsat i boligministeriets prognose – hvis tal da også er væsentlig lavere end i de to øvrige prognoser – medens omvendt Bogense, der ifølge boligministeriets prognose var forudsat at ville stagnere eller kun stige svagt, i de senere år har haft en ikke helt ubetydelig befolkningstilbagegang, hvorfor prognoserne I og II også i relation til Bogense synes at være mere realistiske.

Til Odense købstad er der som nævnt knyttet forstadsbebyggelser i de 5 – mod nord, vest og syd – tilgrænsende kommuner, Allesø-Næsbyhovedbroby, Dalum, Lumby, Pårup og Sanderum. Disse kommuners samlede indbyggertal udgjorde ved folketællingen i 1960 25.644, hvoraf Det statistiske Departement har angivet 18.688 indbyggere som bosat i egentlige forstadsbebyggelser til Odense. I de sidste 25 år, hvor der ikke er gennemført væsentlige indlemmelser i købstaden, er disse forstadskommuner vokset relativt stærkere end købstadskommunen, og der er grund til at vente, at en stadig stigende del af Odense bys befolkning vil få bopæl i forstadskommunerne.

¹⁾ Beregningerne hviler bl. a. på den forudsætning, at den hidtil konstaterede befolkningsudvikling i landets forskellige hovedområder og i de enkelte byområder fortsætter.

²⁾ Begge de nævnte prognoser opererer med en landbefolkning i 1980 for landet som helhed på ca. 1 mill., medens bybefolkningen af Det økonomiske Sekretariat anslås til 4,125 mill. og af Statens Byggeforskningsinstitut til 4,5 mill., en vækst på henholdsvis 25 og 36 pct. i forhold til bybefolkningens størrelse i 1960. For hovedparten af landets købstæder vil en bevarelse af den nuværende kommuneinddeling medføre, at en stadig stigende andel af befolkningstilvæksten vil finde sted i forstadskommunerne.

³⁾ Eksklusive Drigstrup kommune.

I de større bymæssige bebyggelser i amtskommunen¹⁾, d. v. s. de bebyggelser, der ved folketællingen i 1960 havde over 500 indbyggere, boede knap en tiendedel af amtskommunens indbyggertal, eller ialt ca. 8.400 indbyggere. Indbyggertallet i amtsrådskredsens større bymæssige bebyggelser er steget en del stærkere end i landets øvrige bymæssige bebyggelser.

Den største bymæssige bebyggelse i amtskommunen var ved folketællingen i 1960 Otterup stationsby med knap 1.700 indbyggere, hvorefter følger Tommerup stationsby og Langeskov stationsby med henholdsvis ca. 1.400 og 1.185 indbyggere. Munkebo by havde i 1960 et indbyggertal på 1.181, men byen er i de sidste par år vokset til omkring 3.400–3.500 indbyggere²⁾ og er således nu amtskommunens største bymæssige bebyggelse. Herudover er der i amtskommunen 4 bymæssige bebyggelser med mellem 500 og 1.000 indbyggere. De bymæssige bebyggelses placering er angivet på *kortbilag 6*. Af amtsrådskredsens større bymæssige bebyggelser er Langeskov stationsby beliggende dels i Rønninge kommune (ca. $\frac{2}{3}$ af indbyggertallet), dels i Marslev-Birkende kommune (ca. $\frac{1}{3}$ af indbyggertallet). Herudover er en enkelt mindre stationsby – Aarslev stationsby³⁾ – administrativt delt mellem to sognekommuner og tillige mellem to amtskommuner.

De nævnte befolkningsprognoser fra Det økonomiske Sekretariat og fra Statens Byggeforskningsinstitut vedrører også de af landets bymæssige bebyggelser, som i 1960 havde et folketal på 500 indbyggere og derover. Det samlede indbyggertal i disse bebyggelser i Odense amtsrådskreds var i 1960 – fraregnet bebyggelserne i Odenses forstadskommuner – ca. 8.400 indbyggere, men efter de anførte prognoser skønnes folketallet i de pågældende byer i 1980 at ville stige omtrent som følger:

	I	II
Bymæssige bebyggelser	13.600	14.900

Også i denne forbindelse må prognoserne tages med det forbehold, der fremgår af beregningsgrundlaget, som er befolkningsudviklingen fra 1955 til 1960. Efter Det økonomiske Sekretariats prognose, der er den forsigtigste af de 2 prognoser, vil de ialt 8 bymæssige bebyggelser, der i 1960 havde over 500 indbyggere, opnå en samlet befolkningstilvækst på godt 60 pct. Den forventede stigning i folketallet i amtsrådskredsens bymæssige bebyggelser vil kunne bidrage til en fortsat stigning i amtsrådskredsens folketal.

¹⁾ Uden for forstadskommunerne.

²⁾ D. v. s. pr. 1. januar 1964.

³⁾ Aarslev stationsby har omkring 400 indbyggere, hvoraf hovedparten bor i Aarslev kommune i Svendborg amt og en mindre del i Sdr. Næraa kommune i Odense amt.

II. Virkningerne af den nuværende sognekommuneinddeling

I denne del af undersøgelsen er der lagt vægt på at tilvejebringe oplysninger om, hvorledes de enkelte kommuner idag er i stand til at løse de primære kommunale opgaver, og på hvilken måde de mange små kommuner stiller de goder til rådighed for befolkningen, som under nutidens forhold forudsættes tilvejebragt ved kommunal foranstaltning. Der er lagt særlig vægt på at belyse, i hvilket omfang det praktiske behov allerede har skabt et vist grundlag for en sammenlægning af kommunerne ved etableringen af kommunale fællesskaber med henblik på konkrete opgavers løsning. Der er dernæst foretaget en undersøgelse af de administrative forhold i kommunerne og af kommunernes økonomi, som vil være af afgørende betydning ved vurderingen af virkningerne af en eventuel sammenlægning af kommunerne.

Undersøgelsen vil i det følgende falde i 4 afsnit, hvoraf det første afsnit omhandler de egentlige sognekommunale opgaver, andet afsnit de administrative forhold, tredje afsnit kommunernes økonomi, og i fjerde afsnit omtales kort visse andre administrative inddelinger.

A. De sognekommunale opgaver.

1. Skolevæsen.

De øgede krav, der gennem de sidste årtier er stillet til det offentlige skolevæsen, har bevirket, at langt den overvejende del af landets sognekommuner er blevet henvist til at søge samarbejde med andre kommuner for at løse deres skoleproblemer. De mindre sognekommuner kan ikke uden et sådant samarbejde med andre kommuner, etablere en årgangsvis undervisning af børnene i en 7-årig hovedskole, da det ringe børneantal vil give en for lav klassekvotient. For undervisningen af de større børn i 8.-9. klasserne og i realafdelingen er behovet for samarbejde endnu mere udtalt; kun ganske få sognekommuner her i landet har et tilstrækkeligt børneantal for etablering af 8.-9. klasser og realafdeling udelukkende beregnet for kommunens egne børn.

I den følgende fremstilling af skolevæsenets opbygning i sognekommunerne i Odense amtsrådskreds vil der blive gjort rede for henholdsvis den 7-årige hovedskole, 8.-9. klasserne og realafdelingen, og samtidig omtales i store træk de planer, der foreligger med henblik på en udbygning af skolevæsenet for at opfylde de krav, der følger af den i 1958 gennemførte ændring i skolestrukturen.

a. Hovedskolen.

Efter at retningslinierne for en kommende udbygning af folkeskolen var fastlagt gennem folkeskoleloven af 1937, prægedes skoleforholdene i amtsrådskredsen af indgående overvejelser vedrørende planlægningen af kommunernes skoleordninger. I et ikke ubetydeligt antal kommuner fremmedes dette arbejde i en sådan grad, at skolebyggeri kunne påbegyndes og afsluttes omkring 1940.

I denne periode fandt udbygning af følgende skoler sted (jvfr. kortbilag 7):

Dalby skole (Dalby kommune) 3-klaset,
Drigstrup skole (Drigstrup kommune) 3-klaset,
Fraugde skole (Fraugde kommune) 6-klaset,
Krogsbølle skole (Krogsbølle kommune) 6-klaset,
Lunde skole (Lunde kommune) 4-klaset,
Mesinge skole (Mesinge kommune) 6-klaset,
Nr. Næraa-Bederslev centralskole (Nr. Næraa-Bederslev kommune) 5-klaset,
Paarup skole (Paarup kommune) 6-klaset,
Tarup skole (Paarup kommune) 7-klaset,
Revninge skole (Revninge kommune) 3-klaset,
Lindved skole (Stenløse-Fangel kommune) 3-klaset,
Sdr. Næraa skole (Sdr. Næraa kommune) 3-klaset,
Viby skole (Viby kommune) 3-klaset.

Som det fremgår af oversigten, var udbygning af 3- og 4-klassede skoler almindelig i denne periode.

Udgangspunktet for 50-ernes skoledebat var ønsket om en mere omfattende udbygning af eksamensskolerne i landkommunerne og behovet for en skoleordning, der gav øgede uddannelsesmuligheder for de elever, der ikke søgte realafdelingernes klasser (8.-10. klasse). Overvejelserne fik deres afslutning ved revisionen af folkeskoleloven i 1958 og 1962 og ved ungdomsskolelovene af 1954 og 1960. En klar følge af de nye skolemæssige muligheder var nødvendigheden af større skoleenheder, hvor undervisningen kunne gives i årgangsdelte klasser med den fornødne differentiering, hvor undervisningen måtte kræve dette.

Centraliseringstendenserne fremmedes yderligere ved stigende byggepriser og øgede krav til skolernes indretning. Det var dog et hovedsynspunkt i amtsrådskredsens skoleplanlægning, at uanset, at de nye krav måske kunne begrunde ændringer i det allerede gennemførte skolebyggeri, fastholdtes den allerede gennemførte udbygning, således at disse års planlægning væsentlig kun omfatter områder, hvor en gennemførelse efter folkeskolelovens krav endnu ikke havde fundet sted, (jvfr. kortbilag 8).

Den her antydede udvikling vil fremtræde af følgende oversigter, der angiver fordelingen af skoletyper efter klassetallet i 1937 og 1962.

Skoletyperne i 1937	Skoletyperne i 1962
35 2-klassede skoler	0 2-klassede skoler
5 3-klassede skoler	6 3-klassede skoler
49 4-klassede skoler	19 4-klassede skoler
3 5-klassede skoler	5 5-klassede skoler
10 6-klassede skoler	5 6-klassede skoler
3 7-klassede skoler	36 7-klassede skoler
<hr/>	<hr/>
105	71

I 1962 er der dog stadig et antal kommuner, hvor udbygning endnu ikke er gennemført, og hertil kommer kommuner, hvor ændringer af befolkningsmæssig karakter har medført, at væsentlige ændringer må foretages ved allerede udbyggede skoler.

Efter de planer, der foreligger, må det antages, at fordelingen af skoletyper ved planlægningens realisation vil blive følgende:

0 2-klassede skoler
2 3-klassede skoler
8 4-klassede skoler
1 5-klasset skole
0 6-klassede skoler
53 7-klassede skoler

64 skoler ialt.

Under 7-klassede skoler er medtaget skoler med 8. og 9. klasser, ligesom dette tal omfatter både landsbyordnede og købstadsordnede skoler.

Den gennemsnitlige klassekvotient i amtsrådskredsens skoler er

for hovedskolens 1.-7. klasse	20
for 8.-10. klasse	16
for realafdelingens klasser . .	18

b. *Skoleforbund.*

I forbindelse med hovedskolens udbygning er der i amtsrådskredsen oprettet følgende skoleforbund:

1. Allerup-Davinde og Fraugde kommuner ang. fællesskole i Birkum (endnu ikke opført).
2. Ejlbymelby, Guldbjerg-Nr.Sandager og Særslev kommuner ang. fællesskole i Særslev (er opført).
3. Kølstrup og Rynkeby kommuner ang. fællesskole i Nymark (er opført).
4. Skallerød skoledistrikt i Marslev-Birkende kommune og Rønninge kommune ang. fællesskole i Langeskov (er opført).
5. Skeby og Østrup kommuner ang. fællesskole (er opført).
6. Sdr.Næraa og Aarslev kommuner (Svendborg amt) ang. fællesskole i Sdr.Næraa (endnu ikke opført).

Det gennemsnitlige indbyggertal for skoleforbundene er 2236 (jvfr. kortbilag 9).

c. *Skoleplanlægningen i forstadskommunerne.*

Skoleplanlægningen i de kommuner, der ligger i Odenses omegn, får sin særlige karakter som følge af den befolkningsmæssige udvikling, der finder sted her.

De nærmeste omegnskommuner: I kommunerne, der grænser op til Odense mod syd og vest, har stigningen i indbyggertal gjort sig stærkest gældende. Til denne gruppe kan tillige henføres Munkebo kommune, hvor udviklingen omkring Lindø-værftet på afgørende måde har præget kommunens skoleforhold (jfr. kortbilag 10).

Udviklingen illustreres af følgende oversigt, der viser stigning i indbyggertal i femårene 45-50, 50-55 og 55-60.

	45/50	50/55	55/60
Allesø-Næsbyhovedbroby	22,5 %	12,6 %	50,9 %
Dalum	20,7 %	16,9 %	27,4 %
Munkebo	2,9 %	÷ 1 %	65,1 %
Paarup	12,3 %	3,7 %	3,5 %
Sanderum	9,4 %	13,2 %	27,8 %

Om skoleordningerne i de her nævnte kommuner kan oplyses følgende:

Allesø-Næsbyhovedbroby: Den bymæssige del af kommunen har to skoler, Kroggaardsskolen og Næsby skole, der begge er 2-sporede, men planlagt for 3 spor (svarende til 8.000 indb.). Ad åre må formentlig en tredje skole opføres i den bymæssige del af kommunen. I landområdet er den 7-klassede Spurvelundskole for Allesø og Næsbyhovedbroby.

Dalum: Indenfor de sidste 10 år er opført den 4-sporede Tingløkkeskole, samtidig med at betydelige udvidelser er gennemført ved Dalum centralskole, der er 2-sporet. I fjor påbegyndtes opførelse af en 3-sporet skole i Hjallesø. Antagelig må en fjerde skole opføres i forbindelse med et kommende boligbyggeri på Dalumgårds jorder.

Munkebo: Den nuværende Munkebo skole er 2-sporet, men kan udvides til 3 spor. Antagelig påbegyndes opførelse af en 3-sporet skole i bycentret til efteråret. Den videre skoleplanlægning for kommunen kan endnu ikke fastlægges.

Pårup: Kommunen har skoler i Tarup og Paarup, der er planlagt til 3 spor. Tarup skole er for tiden 2-sporet, medens Paarup skole kun har en enkelt klasserække. Med tiden må nok opføres en tredje skole mod nordvest.

Sanderum: En 3-sporet skole i Sanderum nærmer sig færdiggørelse, og areal til en ny 3-sporet skole i Højme-Dyrup er erhvervet. Ravnebjerg skole, der er landsbyordnet og ligger i den vestlige del af kommunen, er endnu ikke udbygget.

De fjernere omegnskommuner: Uden for de her nævnte kommuner samt umiddelbart nord og øst for Odense ligger en række kommuner, hvor den befolkningsmæssige udvikling vel har været af mere moderat karakter, men hvor indbyggertallet dog er i støt stigning, og hvor en kraftig udvikling må forventes indenfor et kortere åremål.

Udviklingen illustreres af følgende oversigt, der viser indbyggertallets stigning i femår: 45-50, 50-55 og 55-60.

	45/50	50/55	55/60
Lumby.....	13,7 %	4,4 %	1,8 %
Korup.....	4,7 %	5,4 %	10,9 %
Ubberud.....	3,1 %	8,2 %	14,9 %
Brændekilde-Bellinge.....	2,0 %	2,7 %	10,6 %
Stenløse-Fangel.....	8,1 %	4,4 %	9,1 %
Højby.....	11,5 %	÷ 1 %	15,0 %
Fraugde.....	3,3 %	÷ 1,8 %	1,5 %
Seden.....	4,1 %	1,4 %	2,3 %
Agedrup.....	÷ 1 %	3,8 %	13,0 %
Marslev-Birkende.....	3,7 %	5,8 %	0,7 %

Ved planlægningen af skolebyggeriet har man forberedt sig på den fremtidige udvikling derved, at der omkring samtlige eksisterende skoler i disse kommuner er projekteret udbygning til 3-sporede skoler.

d. Realafdelinger.

Et almindeligt træk i 50-ernes skoleudbygning er oprettelsen af de mange realafdelinger i landkommunerne, og denne udvikling har også karakteriseret skoleplansarbejdet i Odense amtsrådskreds. Medens der i 1950 var 3 kommunale eksamensafdelinger i amtsrådskredsen – Dalum, Dalby og Krogsbølle (de to sidste med 2-årigt præliminærkursus) – var der i 1960

udarbejdet en samlet planlægning for amtsråds kredsen, der nu næsten er gennemført med oprettelse af 22 kommunale eksamensafdelinger. Hertil kommer realafdelingerne i amtets 3 købstæder, der benyttes af visse omegnskommuner. I amtsråds kredsen findes een privat real-skole (Otterup). En beregning i 1961 gav et gennemsnitligt indbyggertal på 3.469 pr. realafdeling.

Samtlige kommuner har enten gennem skoleforbund eller anden aftale sikret sig mulighed for henvisning af børnene til en eksamensafdeling, og følgende oversigt vil nærmere belyse dette (jvfr. kortbilag 11).

Eksamensafdelinger, der dækker *en enkelt kommune helt eller delvis*:

1. Allesø-Næsbyhovedbroby: 2 realafdelinger.
2. Dalum: 3 realafdelinger.
3. Lumby: 1 realafdeling.
4. Munkebo: 1 realafdeling.
5. Paarup: 1 realafdeling.
6. Sanderum: 1 realafdeling.
7. Stenløse-Fangel: 1 realafdeling.
8. Tommerup: 1 realafdeling.
9. Vissenbjerg: 1 realafdeling.

Eksamensafdelinger, der dækker *flere kommuner*:

1. Brændekilde-Bellinge: 1 realafdeling. Herunder tillige Brylle og en del af Verringe kommune.
2. Dalby: 1 realafdeling. Herunder tillige Mesinge, Stubberup og Viby.
3. Fraugde: 1 realafdeling. Herunder tillige Allerup-Davinde og Rolfsted.
4. Kølstrup-Rynkeby: 1 realafdeling. Herunder de 2 kommuner i skoleforbundet for Kølstrup og Rynkeby.
5. Krogsbølle: 1 realafdeling. Herunder tillige Klinte og Nr. Næraa-Bederslev.
6. Nr. Lyndelse: 1 realafdeling. Herunder tillige Nr. Søby og Allested-Vejle i Svendborg amt.
7. Otterup: 1 realafdeling samt 1 privat realskole. Herunder tillige Lunde, Hjadstrup, Skeby-Østrup, Norup og Uggerslev-Nr. Højrup samt delvis Skamby.
8. Rønninge-Langeskov: 1 realafdeling. Herunder Birkende skoledistrikt i Marslev-Birkende kommune, selvom en egentlig aftale ikke foreligger.
9. Sørslev: 1 realafdeling. Herunder tillige Ejlby-Melby og Guldbjerg-Nr. Sandager.
10. Vigerslev: 1 realafdeling. Herunder tillige Veflinge og Korup.

Det gennemsnitlige indbyggertal i *de oprettede realskoleområder* er 3972.

Såfremt amtets samlede indbyggertal divideres med antallet af realskoler – Kerteminde og Bogense medregnet – bliver det gennemsnitlige indbyggertal pr. skole 3921.

De øvrige kommuner, som ikke er nævnt i det foregående, har *gennem aftaler sikret sig mulighed for henvisning til realafdelingerne*. I det væsentlige henvises børnene til købstædernes skoler.

1. Henvisning til skolerne i *Odense*: Agedrup, Højby, Marslev i Marslev-Birkende kommune, Seden-Aasum, Sdr. Næraa, Søndersø og Ubberud.

2. Henvisning til skolen i *Bogense*: Skovby, Ore, Haarslev og Grindløse samt delvis Skamby.
3. Henvisning til skolen i *Brenderup*: Ore og Haarslev.
4. Henvisning til skolen i *Kerteminde*: Revninge.

Det må dog nok antages, at der inden for en kortere årrække oprettes realafdelinger lokalt i nogle af disse kommuner, og efter de hidtidige overvejelser vil antagelig følgende realafdelinger blive oprettet:

1. Realafdeling for Agedrup og Seden-Aasum kommuner.
2. Realafdeling for Højby, Sdr. Næraa og Aarslev kommuner.
3. Realafdeling for Skamby og Søndersø kommuner.
4. Realafdeling for Korup og Ubberud kommuner.

e. *8.-10. klasse.*

Ved revisionen af folkeskoleloven i 1958 og 1962 fastsattes de nærmere bestemmelser om oprettelse af 8., 9. og 10. klasse, men da denne skoleafdeling således er af ny dato, knytter der sig adskillige usikkerhedsmomenter til en vurdering af dens endelige udbredelse og placering i amtsråds kredsen.

Fra skoledirektionens side udsendtes i 1961 et forslag til en områdeopdeling for 8. og 9. klasse, og beregningerne, der lå til grund for forslaget, var baseret på det skøn angående elevtilgangen, som er benyttet i UNDERVISNINGSVEJLEDNING I. Herefter regnes der med, at $\frac{1}{3}$ af eleverne i 7. klasse fortsætter i 8. klasse, medens halvdelen af eleverne i 8. klasse fortsætter i 9. klasse.

Efter skoledirektionens skøn opdeltes amtsråds kredsen i 27 områder for 8. klasse og 11 områder for 9. klasse. Ved oprettelsen af det forholdsvis store antal 8. klasser er den situation forberedt, at 8. klasse bliver obligatorisk.

Stort set kan det vel siges, at der i forslaget forudsættes oprettelse af både 8. og 9. klasser omkring skoler med realafdeling, men at der herudover oprettes en række 8. klasser ved større centralskoler uden realafdeling.

I 1962-63 har der været 23 8. klasser og 5 9. klasser, og der er for 1963-64 planlagt yderligere et antal 8. og 9. klasser.

Af de 23 8. klasser var 4 oprettet ved skoler uden eksamensafdeling. Samtlige 5 9. klasser var oprettet ved skoler med eksamensafdeling og alle i de nærmeste omegnskommuner. Der er dog for det kommende skoleår planlagt 9. klasser ude omkring i amtsråds kredsen.

Den hidtidige oprettelse af disse klasser bekræfter de antagelser, der lå til grund for skoledirektionens forslag.

Der er endnu ikke oprettet 10. klasser, men det må nok antages, at disse klassers oprettelse forudsætter samarbejde mellem et par områder for 9. klasse. Sandsynligvis vil det dog inden for en kortere årrække blive sådan, at der i de nuværende områder for 9. kl. kan gennemføres 10. klasse.

På grundlag af planlægningen omkring realafdelingernes og 8.-10. klassernes placering i amtsråds kredsen er i det følgende afsnit udarbejdet forslag til opdeling af amtsråds kredsen i et antal skolemæssige samarbejdsområder.

Til belysning af, hvorledes de nuværende og de for skoleåret 1963-64 oprettede 8.-10. klasser indgår i samarbejdsplanen, er på kortbilag 12 angivet placeringen af disse klasser.

f. Samarbejdsområder.

Et hovedtræk i den skolemæssige udvikling gennem de seneste år er det øgede samarbejde om opgavernes løsning. Ved etablering af skoleforbund eller aftaler mellem kommunerne forstærkes de økonomiske kræfter, og det bliver muligt at gennemføre projekter, som den enkelte kommune kun vanskeligt kan realisere. Men dertil kommer, at der mellem skolerne kunne tages en række samarbejdsopgaver op, og ikke mindst inden for arbejdet med 8.-10. klasse vil dette være af stor betydning.

Det vil derfor være naturligt at afslutte denne redegørelse med en oversigt over sådanne eksisterende samarbejdsområder og undersøge de enkelte områders muligheder under den fremtidige udvikling (jvfr. kortbilag 13).

A.	I.	Allesø-Næsbyhovedbroby.....	2.300 ha	4.200 indb.
	II.	Dalum.....	1.200 -	11.000 -
	III.	Lumby.....	2.500 -	3.300 -
	IV.	Munkebo.....	1.900 -	2.000 -
	V.	Pårup.....	1.500 -	3.200 -
	VI.	Sanderum.....	2.900 -	3.800 -
	VII.	Stenløse-Fangel.....	2.700 -	2.400 -
	VIII.	Vissenbjerg.....	4.700 -	4.500 -
B.	1.	Bogense.....	8.400 ha	6.700 indb.
	2.	Brændekilde-Bellinge.....	4.000 -	2.700 -
	3.	Hindsholm.....	7.800 -	2.900 -
	4.	Fraugde.....	6.100 -	4.100 -
	5.	Korup-Ubberud.....	3.200 -	2.800 -
	6.	Krogsbølle.....	10.104 -	4.400 -
	7.	Kølstrup-Rynkeby.....	5.000 -	3.000 -
	8.	Marslev-Birkende-Rønninge.....	4.300 -	3.500 -
	9.	Nr. Lyndelse-Sdr. Næraa.....	6.900 -	5.300 -
	10.	Otterup.....	9.700 -	6.700 -
	11.	Seden-Agedrup.....	2.500 -	2.300 -
	12.	Skamby-Søndersø.....	4.200 -	2.400 -
	13.	Sørslev.....	5.700 -	2.400 -
	14.	Tommerup-Verninge.....	5.300 -	4.900 -
	15.	Veflinge-Vigerslev.....	6.700 -	3.325 -

De kommuner, der er opført under gruppe A, har en sådan størrelse eller er inde i en sådan udvikling, at det er muligt for den enkelte kommune at udbygge skolevæsenet fuldt ud med såvel realafdeling som 8., 9. klasse og evt. 10. klasse.

Under B er opført de samarbejdsområder, der omfatter flere kommuner, og der skal her knyttes nogle bemærkninger til de enkelte områder:

1. *Bogense-området*: Omfatter Bogense, Skovby, Ore og Haarslev, – et skolesamarbejde har gennem en årrække bestået mellem disse kommuner, idet det dog skal bemærkes, at Haarslev kommune benytter såvel Bogense skole som Brenderup private realskole for såvidt angår eksamensklasserne.
2. *Brændekilde-Bellinge-området* omfatter Brændekilde-Bellinge og Brylle. Skoleforbund er oprettet omkring realafdelingen i Brændekilde-Bellinge.
3. *Dalby-området* omfatter kommunerne på Hindsholm. Ved Dalby skole er oprettet real-

afdeling, men da hovedskolen kun er 4-klasset, medfører det, at betydelige faglige krav lægges på eksamensafdelingens lærerstab. Endnu er der ikke oprettet 8. klasse i området, men det vil være naturligt at placere 8. og 9. klasse ved Dalby skole, der ligger centralt i området. Angående 10. klasse må samarbejde etableres med enten Munkebo eller Kerteminde.

4. *Fraugde-området* omfatter Fraugde, Allerup-Davinde og Rolfsted kommuner. Realafdelingen er for tiden i Fraugde, men der er planlagt en ny skole ved Birkum, hvortil realafdelingen vil blive flyttet, ligesom 8. og 9. klasse henlægges hertil. Herved får skolen en central placering i området. Samarbejde omkring 10. klasse vil kunne gennemføres med Marslev-Birkende-Rønninge-området.
5. *Korup-Ubberud-området* omfatter Korup og Ubberud kommuner. Begge disse kommuner er inde i en kraftig udvikling, og det må nok forventes, at de i fællesskab vil gennemføre udbygning af realafdeling og 8.-10. klasse inden længe. For tiden samarbejder Korup kommune med Vigerslev skole omkring realafdelingen og 8.-9. klasse, medens Ubberud kommune benytter skoler i Odense.
6. *Krogsbølle-området* omfatter Krogsbølle, Klinte og Nr.Næraa-Bederslev kommuner, idet disse kommuner samarbejder om realafdelingen i Krogsbølle. Lokalemæssige forhold tillader for tiden ikke oprettelse af 8. og 9. klasse. Uggerslev-Nr. Højrup kommune kunne naturligt indgå i samarbejdet, men ifølge traditionen samarbejder denne kommune med Otterup.
7. *Kølstrup-Rynkeby-området* omfatter Kølstrup og Rynkeby kommuner, men naturligt knytter Revninge kommune sig hertil. Sidstnævnte kommune samarbejder for tiden skolemæssigt med Kerteminde, men de tre kommuners skolemæssige samhørighed kommer dog til udtryk i egnens velbesøgte ungdomsskole. I Nymarksskolen er der realafdeling og 8. klasse. Samarbejde om 10. klasse vil være naturligt med Marslev-Birkende og Rønninge kommuner.
8. *Marslev-Birkende og Rønninge-området* omfatter disse to kommuner. Skellet imellem dem følger delvis hovedvej 1 gennem Langeskov by, og denne unaturlige opdeling føles ret urimelig. Der er da også etableret skoleforbund omkring Rønninge-Langeskov central-skole, som foruden Rønninge kommune omfatter Skallerød distriktet, d.v.s. den del af Langeskov, som ligger i Marslev-Birkende kommune. Der arbejdes for tiden med skoleforbund for de to kommuner, således at de får et samlet skolevæsen med skoler i Marslev, Nonnebo og Langeskov. Realafdeling og 8. klasse findes ved Rønninge-Langeskov central-skole. Samarbejde med Kølstrup-Rynkeby, evt. med Fraugde, omkring 10. klasse vil være muligt.
9. *Nr. Lyndelse-Sdr. Næraa området* omfatter Nr. Lyndelse, Nr. Søby, Sdr. Næraa og Aarslev kommuner. Mellem Sdr. Næraa og Aarslev kommuner er der oprettet skoleforbund om fælles skole. Højby vil naturligt høre hertil, men har dog egen nylig udbygget skole. Såfremt et større samarbejdsområde skal etableres, vil dette naturligt omfatte de her nævnte kommuner samt Nr. Lyndelse og Nr. Søby. De to sidstnævnte kommuner har samarbejde om realafdelingen i Nr. Lyndelse.
10. *Otterup-området* omfatter Otterup, Skeby-Østrup, Hjadstrup, Norup, Lunde og Uggerslev-Nr. Højrup. Angående sidstnævnte kommune, se Krogsbølle-området. Der er realafdeling og 8.-9. klasse i Otterup, og dette område vil i samarbejde med Krogsbølle-området kunne gennemføre 10. klasse.

11. *Seden-Agedrup-området*. Det må forudses, at de to kommuner mellem Odense og Munkebo i de nærmeste år vil komme ind i en kraftig udvikling, som vil gøre dem i stand til at gennemføre udbygning af realafdeling og 8.-10. klasse. For tiden benytter kommunerne skoler i Odense for så vidt angår disse klasser.
12. *Skamby-Søndersø-området*. I begge kommuner er der for tiden stor interesse om udbygning af et samarbejde på forskellige områder – sidst angående fællesmejeri. Også om fællesløsninger inden for skolevæsenet forhandles der for tiden, og det er bekendt, at der er enighed om, at en realafdeling skal oprettes i Søndersø, medens 8.-9. klasse etableres ved Skamby skole, der i de sidste år har haft 8. klasse.
13. *Særslev-området* omfatter Særslev, Ejlby-Melby og Guldbjerg-Nr. Sandager. Disse kommuner udgør allerede en skolemæssig helhed, idet der er skoleforbund for så vidt angår 4.-7. klasse, realafdelingen og 8.-9. klasse. Disse klasser findes ved skolen i Særslev.
14. *Tommerup-Verninge-området*. Hidtil har Verninge haft sine skolemæssige forbindelser med Odense eller Glamsbjerg, og denne ordning har fungeret tilfredsstillende. Dog har man aftale med Brændekilde-Bellinge om benyttelse af et mindre antal elevpladser i realafdelingen der. Geografisk må det dog siges, at kommunen har en god beliggenhed for samarbejde med Tommerup. Der er 8. klasse i begge kommuner, så der er muligheder for samarbejde om 9. og evt. 10. klasse. Tommerup har realafdeling.
15. *Veflinge-Vigerslev-området*. Der er skoleforbund mellem de to kommuner og Korup angående realafdeling i Morud (Vigerslev skole). Imidlertid er området rigeligt stort, hvorfor Korup antagelig skiller sig ud inden for den nærmeste fremtid og samarbejder med Ubberrud.

2. Alderdomshjem.

Sognekommunerne i Odense amtsrådskreds har i et nogenlunde rimeligt omfang sikret beboerne adgang til optagelse på alderdomshjem, og det må forventes, at denne adgang vil blive øget i den kommende tid med opførelse af et yderligere antal alderdomshjem til udfyldelse af det stigende behov for disse institutioner. Det kan således nævnes, at der i øjeblikket foretages udvidelse af et bestående hjem, og at et nyt stort hjem fornylig er opført til afløsning af et gammelt mindre hjem.

Som det fremgår af nedenstående oversigt, findes der 20 kommuner, som endnu ikke har sikret beboerne adgang til optagelse på alderdomshjem, men det er utvivlsomt, at disse kommuner rent faktisk skaffer beboerne plads på en anden kommunes alderdomshjem. Da disse kommuner ikke ved overenskomst eller på anden måde har sikret beboerne en egentlig indlæggelsesret, er de i oversigten medtaget som kommuner, hvor beboerne er uden adgang til alderdomshjem.

I de resterende 33 kommuner er der etableret adgang til et alderdomshjem. Heraf har 10 kommuner adgang til eget alderdomshjem indenfor kommunens eget område, medens 17 kommuner har alderdomshjem fælles med andre kommuners beboere, idet disse hjem er opført i økonomisk fællesskab mellem flere kommuner. Det drejer sig om 5 hjem, hvoraf 4 er beliggende i amtsrådskredsen og 1 i Bogense købstad. De resterende 6 kommuner har ved overenskomst af anden art sikret sig ret til optagelse på Kerteminde kommunes alderdomshjem.

Af kommuner over 1.500 indbyggere er der kun 3 kommuner, som ikke har sikret beboerne adgang til alderdomshjem.

Af kommuner under 1.500 indbyggere har 18 kommuner sikret beboerne adgang til alderdomshjem, medens 17 kommuner ikke har sikret sig sådan adgang.

Adgang til alderdomshjem.

Indbyggertal	Kommuner uden adgang til alderdomshjem	Kommuner med adgang til alderdomshjem i anden kommune	Alder.hjem i kommuner fælles med andre kommuner	Kommuner med eget alderdomshjem	Kommuner ialt
Under 1000.....	8	11			19
1.000-1.500.....	9	4	1	2	16
1.500-2.500.....	2	2	2	4	10
2.500-	1	2	1	4	8
	20	19	4	10	53

Af *kortbilag 14* fremgår det, hvilke sognekommuner, der giver beboerne adgang til alderdomshjem, og der er for hver enkelt kommune angivet, hvornår hjemmet er opført.

Af de 16 alderdomshjem, der er beliggende i amtsråds kredsen samt i Kerteminde og Bogense købstæder, benyttes 6 hjem fælles af flere sognekommuner. Disse 6 hjem, der tilsammen betjener 23 sognekommuner i amtsråds kredsen og derudover 3 sognekommuner i Svendborg amtsråds kredse (Gestelev, Allested-Vejle og Aarslev kommuner), dækker gennemsnitligt et område på godt 5.400 indbyggere pr. hjem¹⁾, medens de øvrige 10 hjem, der er opført udelukkende for de respektive kommuners egne beboere, gennemsnitlig dækker ca. 3.100 indbyggere. Det er i *kortbilag 15* vist, hvilke kommuner der i fællesskab benytter samme alderdomshjem, og hjemmets beliggenhed er angivet på kortbilaget. På dette kortbilag er endvidere anført de 5 sognekommuner, der er i økonomisk fællesskab med alderdomshjemmet i Bogense og har indlæggelsesret på dette hjem, samt de 6 sognekommuner, der efter overenskomst har indlæggelsesret på alderdomshjemmet i Kerteminde.

På de 14 alderdomshjem i selve amtsråds kredsen, der udover amtsråds kredsens sognekommuner benyttes af 3 sognekommuner i Svendborg amtsråds kredse, er der ialt 312 pladser eller gennemsnitlig een plads for ca. 300 indbyggere. Hertil må som foran anført bemærkes, at 12 sognekommuner har indlæggelsesret på alderdomshjemmene i Bogense og Kerteminde, og at beboerne i de nævnte kommuner, ialt godt 10.000, ikke belaster de i selve amtsråds kredsen

Antal indbyggere i kommuner og kommunale fællesskaber	Antal pladser på alderdomshjemmet					Ialt
	Under 15	15-19	20-24	25-29	30-	
Under 1.000.....						
1.000-1.500.....	2					2
1.500-2.500.....	2		3			5
2.500-			2	1	4	7
	4		5	1	4	14

¹⁾ Såfremt indbyggertallet i de 2 købstæder (Kerteminde og Bogense) samt de 3 sognekommuner i Svendborg amtsråds kredse medtages, andrager indbyggertallet ca. 7.000 pr. hjem.

liggende 14 alderdomshjem. Tages dette i betragtning, vil de 312 pladser på amtsråds-kredsens egne alderdomshjem udgøre een plads for hver ca. 270 indbyggere.

Hjemmene fordeler sig efter størrelse i forhold til kommunernes og de kommunale fællesskabers indbyggertal som anført i foranstående oversigt, som kun omfatter de 14 alderdomshjem, som er beliggende i selve amtsråds-kredsen.

Størrelsen af de enkelte hjem varierer mellem 5 og 51 pladser, og de nye hjem er væsentligt større end de ældre.

3. Hjemmesygepleje.

Ved lov af 29. marts 1957 om hjemmesygepleje, jfr. indenrigsministeriets cirkulære af 10. april 1958, blev det pålagt de enkelte kommunalbestyrelser at drage omsorg for, at der til enhver tid findes en forsvarlig hjemmesygeplejeordning i kommunen, og amtsrådet fik til opgave at påse, at ordningen blev rationelt tilrettelagt under hensyn til distrikternes størrelse og befolkningstæthed.

I henhold hertil formidlede amtsrådet i samarbejde med embedslægerne, at en sådan ordning blev gennemført for hele amtsråds-kredsen i overensstemmelse med de givne direktiver herom, og de fastlagte distrikter blev godkendt af amtsrådet med gyldighed fra den 1. april 1959 at regne. Det er ved ordningens gennemførelse tilstræbt, at distrikterne normalt får den ønskede størrelse med ca. 2.500–3.000 indbyggere på landet og ca. 4.500 indbyggere i byerne for hver hjemmesygeplejerske. I egne, hvor lokale forhold stillede sig i vejen for en sådan inddeling, vil dette blive søgt rettet ved kommende passende lejligheder, og der er allerede foretaget berigtigelser af denne art i den siden da forløbne tid.

I Odense amtsråds-kreds udgør de 2 købstæder Odense og Bogense selvstændige hjemmesygeplejedistrikter, medens der for Kerteminde købstad er oprettet et distrikt, som tillige omfatter Drigstrup kommune, der forøvrigt fra den 1. april 1963 at regne er indlemmet i Kerteminde købstadkommune, samt Revninge kommune. For de resterende 52 sognekommuner i amtsråds-kredsen og 3 kommuner i Svendborg amtsråds-kreds (Allested-Vejle, Heden og Søllinge-Hellerup) er der oprettet ialt 25 distrikter med ialt 34 sygeplejersker. Af de 25 distrikter består 11 distrikter af hver kun een kommune, medens de sidste 14 distrikter er sammensat af flere kommuner, ialt 41 kommuner.

De 25 distrikter har gennemsnitlig en befolkning på ca. 3.700 pr. distrikt (gennemsnitlig ca. 2.700 pr. sygeplejerske). Det gennemsnitlige indbyggertal er lidt højere i distrikter, som kun består af een kommune, end i de distrikter, som er sammensat af flere kommuner – henholdsvis ca. 3.750 indbyggere mod ca. 3.650 pr. distrikt. De 25 hjemmesygeplejedistrikter i

Antal indbyggere	Antal distrikter	Gennemsnitlig antal indbyggere pr. distrikt
1.200–1.500.....	2 (2)	1.350
1.500–2.000.....	1 (1)	1.850
2.000–2.500.....	6 (1)	2.250
2.500–3.000.....	4	2.750
3.000–3.500.....	4 (3)	3.250
3.500–4.000.....	1 (1)	3.900
4.000–5.000.....	3 (2)	4.550
over 5.000.....	4 (1)	8.050

Odense amtsråds-kreds er indtegnet på *kortbilag 16*, og størrelsen af de enkelte distrikter fremgår af foranstående opstilling, hvor tallene i parentes angiver de distrikter, der kun omfatter een kommune.

Af de 7 distrikter over 4.000 indbyggere består de 3 af nogle af amtsråds-kredsens store forstads-kommuner omkring Odense købstad, medens de 4 andre distrikter hver for sig er dannet af et ret stort antal af små kommuner.

Enkelte af distrikterne har etableret en gensidig afløsningsordning under ferier og sygdom, men normalt er der i hvert enkelt distrikt truffet aftale med en fastboende autoriseret sygeplejerske om afløsning for den faste hjemmesygeplejerske.

4. Syge- og plejehjem.

For at sikre beboerne adgang til optagelse på syge- og plejehjem har 21 kommuner i amtsråds-kredsens truffet beslutning om at opføre to kommunale syge- og plejehjem, et med beliggenhed i eller ved Otterup og et med beliggenhed i Bogense i tilknytning til by- og amtssygehuset.

Det kan nævnes, at yderligere 4 kommuner i øjeblikket fører forhandlinger om opførelse af et kommunalt syge- og plejehjem med beliggenhed i Næsby i Allesø-Næsbyhovedbroby kommune, medens Pårup kommune overvejer at opføre sit eget syge- og plejehjem. Der er endvidere planer om at opføre et lignende fælles hjem for Rønninge, Marslev-Birkende, Agedrup og Seden-Aasum kommuner.

Det bemærkes at der herudover findes et antal rent private syge- og plejehjem i amtsråds-kredsens.

Det er på *kortbilag 17* angivet hvilke kommuner det drejer sig om.

B. Administrative forhold.

1. Administrationspersonale.

I Odense amtsråds-kreds har ca. 60 pct. af sognekommunerne ansat en kommunesekretær (kasserer) og eventuelt tillige anden medhjælp. Dette svarer til gennemsnittet for den øvrige del af landet. Det bemærkes, at der findes forholdsvis mange små kommuner i amtsråds-kredsens (20 kommuner har under 1.000 indbyggere), hvortil kommer, at der er oprettet en regnskabscentral, som yder bistand til en række af de små kommuner.

Af amtsråds-kredsens 53 sognekommuner har 32 kommuner – altså over halvdelen – ansat en kommunesekretær (kommunekasserer) til at varetage det mere almindelige administrative arbejde i kommunen, herunder i særlig grad den økonomiske forvaltning.

Indbyggertal	Kommuner uden kommunesekretær		Kommuner m. ansat kommunesekretær		Ialt
	uden regnskabsmæssig assistance	med regnskabsmæssig assistance	Kommunesekretær alene	Tillige andet personale	
Under 1.000.....	2	15	2		19
1.000–1.500.....	2	2	9	3	16
1.500–2.500.....			1	9	10
2.500–				8	8
	4	17	12	20	53

I de øvrige 21 kommuner varetages kasse- og regnskabsvæsenet af den af sognerådet valgte kasserer. Der er som nævnt oprettet en regnskabscentral, fælles for Odense og Assens amtsrådskredse, der på en udmærket måde bistår de tilsluttede små kommuner med regnskabsføringen m.m. Til regnskabscentralen er knyttet 17 kommuner i Odense amtsrådskreds, således at kun 4 sognekommuner er helt uden regnskabskyndig assistance.

På *kortbilag 18* er det nærmere angivet, hvilke af de 2 kategorier de enkelte kommuner tilhører, og af foranstående oversigt fremgår det, hvorledes kommunerne i forhold til deres størrelse fordeler sig på de forskellige administrationsformer.

Det fremgår af oversigten, at det i overvejende grad er de mindste kommuner, som klarer sig uden kommunesekretær, medens det hovedsagelig er de store kommuner, der har ansat et egentligt administrationspersonale. De 21 kommuner, der ikke har ansat kommunesekretær, har gennemsnitlig en befolkning på ca. 800 indbyggere. Det bemærkes påny, at der findes en regnskabscentral.

I de 15 kommuner – udover de 5 forstadskommuner – der har ansat personale udover kommunesekretæren, er ialt beskæftiget 51 personer, der fordeler sig således:

Kommunesekretær.....	15
Anden uddannet hjælp.....	19
Elever.....	13
Deltidsbeskæftigede o. lign.....	4
	<hr/>
	ialt... 51

De 5 forstadskommuner har selvfølgelig et væsentligt større personale.

2. Administrationslokaler.

De særlige administrative byrder, der hviler på en betydelig del af amtsrådskredsens sognekommuner, stiller naturligt øgede krav til lokalebehovet i kommunerne, og der er derfor i en del af de noget større kommuner etableret selvstændige administrationslokaler.

Kun 11 af amtsrådskredsens sognekommuner har ikke indrettet særlige lokaler for den kommunale administration, og administrationen af kommunernes anliggender varetages i disse kommuner i sognerådsformandens eller et af sognerådsmedlemmernes bolig. De øvrige 42 kommuner har indrettet særlige administrationslokaler, enten i en særskilt administrationsbygning, i lejede lokaler eller i en kommunal bygning, der tillige tjener andet formål. Der er således 10 kommuner, der råder over administrationslokaler uden at have ansat egentligt administrationspersonale.

Det er fortrinsvis de helt små kommuner, der er uden administrationslokaler eller har lejet lokaler til brug for den kommunale administration, medens de egentlige administrationsbygninger og herunder særlig de nyere administrationsbygninger overvejende findes i de største kommuner i amtsrådskredsen. De 7 kommuner, som har indrettet administrationslokaler i kommunens alderdomshjem eller i skolen, repræsenterer kommuner af forskellig størrelse. Lokalerne er i 4 tilfælde indrettet i kommunens alderdomshjem og i 3 tilfælde i skolen eller forsamlingshuset.

Af de 35 kommuner i amtsrådskredsen, der har under 1.500 indbyggere, har de 11 kommuner ingen administrationslokaler, og 2 har lejede lokaler, medens ingen af kommunerne over 1.500 indbyggere er uden egne administrationslokaler. Af disse 18 kommuner over 1.500 indbyggere er der 3, der har indrettet administrationslokalerne i en kommunal bygning, der tillige tjener andet formål.

I 12 af de 33 kommuner, som har selvstændig administrationsbygning, er der i forbindelse med administrationslokalerne indrettet bolig til kommunesekretæren.

Fordelingen af administrationslokalerne på de enkelte kommuner fremgår af *kortbilag 19*.

3. Teknisk forvaltning.

Som en naturlig følge af den udvikling, som samfundet har gennemgået inden for de senere årtier, er der sket en afgørende forøgelse af de tekniske krav, der stilles til den sognekommunale administration, særlig inden for vej- og vandløbsvæsenet. For kommuner med forstadsbebyggelse, større stationsbyer og deciderede sommerlandskommuner er der et stigende behov for omfattende kloakeringsarbejder og for en videregående udbygning og vedligeholdelse af vejnettet, men også for varetagelsen af de øvrige kommunale opgaver er behovet for teknisk assistance øget, og det har i stadig stigende grad været nødvendigt for disse kommuner at knytte teknisk bistand til den kommunale administration. Mange sognekommuner har imidlertid ikke haft en tilstrækkelig størrelse til ansættelse af en selvstændig teknisk forvaltning, og kommunalbestyrelserne har derfor været henvist til enten at søge bistand hos private rådgivende ingeniører eller f. eks. at ansætte en kommuneingeniør i fællesskab med andre kommuner. Sådanne kommunale fællesskaber etableres i stigende omfang landet over, som oftest med et befolkningsgrundlag på omkring 5–6.000 indbyggere.

Vedtagelsen af den nye landsbygge Lov og den dermed gennemførte strengere kontrol med byggeriets tekniske udformning stiller imidlertid landets kommuner over for nye tekniske problemer, som vil forøge behovet for at knytte teknisk sagkundskab til den sognekommunale administration, og i Odense amtsrådskreds har loven nødvendiggjort etablering af en teknisk administration i en række af amtsrådskredsens kommuner. Landsbygge Loven forudsætter ganske vist, at amtsrådet almindeligvis varetager bygningsmyndigheden i sognekommunerne, men i sognekommuner med en samlet bymæssig bebyggelse på mere end 1.000 indbyggere skal bygningsmyndigheden ifølge loven udøves af kommunalbestyrelsen, og i andre sognekommuner kan kommunalbestyrelsen selv lade udfærdige en bygningsvedtægt og selv udøve bygningsmyndigheden.

I Odense amtsrådskreds skal kommunalbestyrelsen i 11 sognekommuner ifølge loven selv udøve bygningsmyndigheden, men herudover har 19 kommuner ønsket selv at udøve bygningsmyndigheden. Alle de kommuner, der selv har overtaget bygningsmyndigheden, har fået godkendt en lokal bygningsvedtægt, *jfr. kortbilag 20*.

Af de 19 sognekommuner, der uden at være pligtige hertil selv har vedtaget at udøve bygningsmyndigheden, har kun 1 en bymæssig bebyggelse på 500–1.000 indbyggere, medens de øvrige 18 kommuner er rene landkommuner.

De kommuner, der har selvstændig bygningsadministration, er i det væsentlige grupperet i den sydlige del af amtsrådskredsen. Denne gruppering kan måske skyldes de eksisterende byudviklingsudvalg, der omfatter Odense- og Kertemindeegnen, altså specielt den sydøstlige del af amtsrådskredsen. Af de 30 kommuner, der har selvstændig bygningsmyndighed, er 11 omfattet af Odenseegnens og 4 af Kertemindeegnens byudviklingsplan, d. v. s. ialt 15 af de 30. Kun en enkelt kommune under byudviklingsudvalgene – Mesinge – har efter selv at have for søgt at udøve bygningsmyndigheden, nu afgivet denne myndighed til amtsrådet.

Der har fra landsbygge Lovens ikrafttræden været et samarbejde om kommuneingeniør i 6 af amtsrådskredsens kommuner, nemlig Agedrup, Kølstrup, Marslev-Birkende, Rønninge, Rynkeby og Seden-Aasum, men under hensyn til den store arbejdsbyrde, der efterhånden blev lagt på kommuneingeniøren, er dette samarbejde nu ophørt. Samtlige kommuner har dog selv

bibeholdt bygningsmyndigheden, idet de har skaffet sig teknisk bistand fra anden side. Det tidligere bestående bygningsinspektorat omfattede ialt ca. 8.500 indbyggere.

Af de 23 sognekommuner i amtsrådskredsen, der har overladt bygningsmyndigheden til amtsrådet, har 1 sognekommune en bymæssig bebyggelse på 500–1.000 indbyggere, medens de resterende 22 sognekommuner er egentlige landkommuner. De 23 landkommuner har en befolkning på tilsammen ca. 24.000.

Amtsrådet har i forening med Assens amtsråd til varetagelsen af den daglige administration af bygningsmyndigheden og behandlingen af byggesagerne fra de pågældende sognekommuner i tiden indtil 1. juli 1963 betjent sig af en praktiserende arkitekt som teknisk sekretær til forberedelse af sagerne i teknisk henseende og desuden af en juridisk sekretær til forberedelse af møder, behandling af juridiske problemer og iøvrigt til at forestå sekretariatsarbejdet. Begge sekretærer aflønnedes på honorarbasis. Desuden var der tilknyttet kontormedhjælp på timeløn.

Amtsrådet har imidlertid nu i forening med Assens amtsråd pr. 1. juli 1963 ansat en amtsarkitekt til afløsning af den tekniske sekretær. Amtsarkitekten, der har selvstændigt kontor, har til assistance til behandlingen af byggesager 1 ingeniør, 1 deltidsbeskæftiget teknisk tegner og 2 heldags-kontordamer. Dette personale kan imødeses udvidet, bl.a. under hensyn til, at amtsrådet har vedtaget at indføre anmeldelsespligt for „småhuse“, som opregnet i landsbygge-lovens § 2, stk. 6, under pkt. b og c.

Amtsrådets bygningsadministration har endnu ikke kunnet påtage sig selvstændige planlægningsopgaver under hensyn til sit endnu ret beskedne personale, men har været kommunerne behjælpelige med alle problemer af planlægningsmæssig art, og navnlig har man haft opmærksomheden henledt på, hvornår det skønnedes nødvendigt at få kommunerne til at planlægge. Der er ingen af de kommuner, hvor amtsrådet har bygningsmyndigheden (bortset fra Mesinge, der er undergivet byudviklingsudvalget for Kertemindeegnen), der har dispositionsplaner i henhold til byudviklingsloven, men så at sige alle kystkommuner under amtsrådets bygningsmyndighed har planlagte sommerhusområder og enkelte delvise dispositionsplaner for boligområder m. v. i kommunen.

I den sidste tid er spørgsmålet om oprettelse af et vejteknisk konsulentkontor for de mindre kommuner rejst, og tanken har fået tilslutning, således at man nu arbejder på at få en sådan konsulentordning etableret.

Etableringen af dette konsulentkontor vil være afhængig af, hvor stor en tilslutning, der kan sikres, og dette forhold undersøges i øjeblikket.

Hvorvidt oprettelsen vil ske i tilslutning til amtsvejvæsenet, amtsbygningrådet eller et privat ingeniørfirma er endnu ikke afklaret.

C. Sognekommunernes økonomiske forhold.

Som et led i undersøgelsen af mulighederne for at gennemføre en sammenlægning af sognekommunerne er det naturligt at foretage en analyse af kommunernes økonomiske forhold. Det er alene tanken med en sådan analyse at vise variationerne i de enkelte kommuners økonomiske forhold og at give et vist indtryk af, hvilken sammenhæng der eventuelt kan være mellem kommunistørrelse og kommunale udgifter. En sådan sammenligning kan måske give en fornemmelse af, om det er naturligt at forvente, at en sammenlægning af kommuner til større enheder vil være ensbetydende med en forøgelse af kommunernes udgifter og dermed en forøgelse af befolkningens skatter.

Undersøgelsen falder i to afsnit, hvoraf første afsnit omfatter kommunernes væsentligste udgifter – delt op i en gennemgang af kommunernes udgifter til skolevæsen, socialforsorg og

vejbæsen under ét¹⁾) og en særlig analyse af kommunernes almindelige administrationsudgifter – medens andet afsnit omhandler kommunernes beskatningsforhold. Undersøgelsen af kommunernes udgifter er foretaget på grundlag af en 5-årig periode omfattende regnskabsårene 1958-59–1962-63, medens beskatningsafsnittet hovedsagelig vedrører skatteårene 1959-60–1963-64.

1. Kommunernes udgifter.

Ved at foretage sammenligningen af *kommunernes udgifter til skolevæsen, socialforsorg og vejbæsen* under ét opnår man en vis udjævning mellem kommunerne, og man undgår en del af de udsving, der skyldes, at visse kommuner af naturlige årsager har særlig store udgifter på ét område og forholdsmæssigt mindre udgifter på et andet. På samme måde kan anvendelsen af en 5-årig periode som grundlag for beregningerne medvirke til at udjævne en del af de udsving, der alene skyldes, at kommunernes udgifter naturligt varierer fra år til år.

For de 3 udgiftsområder under ét viser undersøgelsen, at der er tale om ret betydelig udsving kommunerne imellem – de samlede udgiftsbeløb varierer således mellem 193 kr. og 362 kr. pr. indbygger – men for hovedparten af kommunerne har udsvingene dog været forholdsvis begrænsede. For 33 af amtets 53 kommuner har udgifterne i den omhandlede 5-års periode således været placeret indenfor intervallet 220–270 kr. pr. indbygger, og for de 21 af disse kommuner har udgiften endog kun varieret mellem 240 og 260 kr. pr. indbygger.

I 8 af amtets sognekommuner var udgifterne i den pågældende periode under 220 kr. pr. indbygger og lå således lavere end det normale, medens udgifterne for 12 sognekommuner var højere og udgjorde over 270 kr. pr. indbygger. De enkelte kommuners placering indenfor disse udgiftsintervaller er angivet på *kortbilag 21*.

En sammenholden af kommunernes udgifter med kommunernes størrelse viser, at udgifterne pr. indbygger tilsyneladende ikke er stigende med kommunernes størrelse. Det er normalt kommunens befolkningssammensætning og dens geografiske og erhvervsmæssige struktur, der er afgørende for størrelsen af dens udgifter til de nævnte opgaver. Således er f.eks. skoleudgifternes størrelse i første række afhængig af befolkningens aldersfordeling og af skolevæsenets udbygning etc., og svingningerne i kommunernes socialudgifter kan i regelen tilskrives den uensartede befolknings- og erhvervs-sammensætning i de enkelte kommuner. For vejudgifterne er kommunens befolkningstæthed, vejlængden pr. indbygger og bebyggelsens art afgørende.

Der er næppe grund til at vente, at en sammenlægning af kommuner til større enheder i sig selv vil medføre forøgede udgifter for indbyggerne og en deraf følgende forøgelse af den kommunale skattebyrde. Snarere synes undersøgelsen at pege i retning af uændrede udgifter pr. indbygger ved etablering af større administrative enheder, idet udgifterne til de vigtigste kommunale opgaver i sognekommunerne er meget ensartede for kommuner af forskellig størrelse.

Kommuner under 1.000 indbyggere – gennemsnitligt 258 kr. pr. indbygger			
– mellem 1.000 og 1.500 indb.	–	255	- - -
– – 1.500 og 2.500	–	256	- - -
– over 2.500 indbyggere	–	256	- - -

Udgiften pr. indbygger i de større kommuner må sammenholdes med det forhold, som

¹⁾ Det er alene udgifterne på regnskabskonti for de pågældende administrationsgrene, som er medtaget i undersøgelsen. Eventuelle udgifter på andre konti, f.eks. rentekonto, er ikke medregnet. For socialudgifternes vedkommende er det således nettoresultatet af regnskabskonti 11–29, for skolevæsenet konto 31 og for vejbæsenet konto 32, der er lagt til grund for undersøgelsen.

allerede er nævnt i de foregående afsnit, nemlig at det overvejende er de større kommuner, der har været i stand til at stille de mest tidssvarende goder til rådighed for befolkningen. En sammenligning af udgifterne inden for kommuner af samme struktur – f.eks. indenfor de egentlige landkommuner¹⁾ – peger også i retning af, at udgifterne ikke stiger i takt med kommunens størrelse, men snarere falder noget:

19 landkommuner under 1.000 indbyggere – gennemsnitlig 258 kr. pr. indbygger.
14 – mellem 1.000 og 1.500 indbyggere – gennemsnitlig 255 kr. pr. indbygger
9 – over 1.500 indbyggere – gennemsnitlig 241 kr. pr. indbygger.

En undersøgelse af kommunernes almindelige bestyrelsesudgifter viser også visse variationer mellem kommunerne indbyrdes. Undersøgelsen omfatter de enkelte kommuners udgifter til løn til sognerådsformand, socialudvalgsformand, valgt kasserer etc., løn til administrationspersonalet, mødeudgifter (herunder diæter til sognerådsmedlemmer), tjenesterejser, husleje, kontorholdsudgifter m.v. med fradrag af kommunernes vederlag for opkrævning af skatter og afgifter til staten og diverse gebyrer – i det hele de udgifter, der opføres på konto 10 i det af De samvirkende Sognerådsforeninger udarbejdede regnskabsskema.

Undersøgelsen viser, at kommunernes bestyrelsesudgifter varierer indenfor intervallet 11,20–98,10 kr. pr. indbygger, men for hovedparten af kommunerne er der dog en betydelig mindre variation. Bestyrelsesudgifterne i 42 af amtsråds-kredsens 53 sognekommuner varierer således kun mellem 15 og 35 kr. pr. indbygger, i 33 af kommunerne endog kun mellem 20 og 30 kr. pr. indbygger. De enkelte kommuners placering indenfor de forskellige udgiftsgrupper er angivet på *kortbilag 22*.

I forhold til kommunernes størrelse er der tilsyneladende tale om en vis variation i udgifterne mellem de enkelte kommunegrupper. Kommuner med en befolkning mellem 1.000 og 1.500 indbyggere har normalt det laveste gennemsnit. Bestyrelsesudgifterne fordeler sig således på de 4 kommunegrupper:

Kommuner med under 1.000 indbyggere.....	25,6 kr. pr. indbygger
Kommuner mellem 1.000 og 1.500 indbyggere.....	24,8 - - -
Kommuner mellem 1.500 og 2.500 indbyggere.....	32,8 - - -
Kommuner på 2.500 indbyggere og derover.....	43,0 - - -

Tilsyneladende er bestyrelsesudgifterne stigende med kommunens størrelse, men udgifterne er i højere grad afhængig af kommunens struktur end af størrelsen. Således vil kravene til administrationen i kommuner med en større bymæssig bebyggelse normalt være betydelig større end de krav, der stilles til administrationen i de egentlige landkommuner, og administrationsudgifterne vil naturligt blive påvirket heraf. Da hovedparten af de større bymæssige bebyggelser netop er i kommuner med over 1.500 indbyggere, er det kun naturligt, at administrationsudgifterne i denne gruppe af kommuner er noget større end i mindre kommuner.

Betragter man administrationsudgifterne indenfor ensartede kommuner f.eks. indenfor de egentlige landkommuner, vil man se, at administrationsudgifterne ikke stiger med kommunens størrelse, selvom de små landkommuner fortrinsvis er de kommuner, der ikke har ansat kommunesekretær til hjælp for de folkevalgte og ikke råder over særskilte administrationslokaler.

I de egentlige landkommuner fordeler administrationsudgifterne sig således i forhold til kommunernes størrelse:

¹⁾ D.v.s. kommuner uden bymæssig bebyggelse og kommuner med en bymæssig bebyggelse eller forstadsbebyggelse med mindre end 500 indbyggere ved folketællingen i 1960.

19 kommuner under 1.000 indbyggere.....	24,40 kr. pr. indbygger
14 kommuner mellem 1.000 og 1.500 indbyggere.....	24,70 - - -
9 kommuner over 1.500 indbyggere.....	21,00 - - -

I kommuner med en større bymæssig bebyggelse er der naturligt en tendens i retning af, at bestyrelsesudgifterne er større og i et vist omfang stiger med den bymæssige bebyggelses størrelse:

4 kommuner med bymæssig bebyggelse mellem 500 og 1.000 indbyggere.....	31,15 kr. pr. indbygger
3 kommuner med bymæssig bebyggelse mellem 1.000 og 1.500 indbyggere.....	55,45 - - - ¹⁾
4 kommuner med bymæssig bebyggelse over 1.500 indbyggere.....	49,50 - - -

Størrelsen af kommunernes bestyrelsesudgifter er endvidere afhængig af en række andre faktorer – formandens lønningsforhold, kommunesekretærens løn, administrationsbygning etc. – og en indgående vurdering af de enkelte kommuners forhold er i virkeligheden en nødvendig forudsætning for at kunne foretage en virkelig analyse af årsagerne til forskellene i kommunernes udgifter. En sådan indgående analyse af kommunernes forhold er det ikke tanken at iværksætte i nærværende undersøgelse, men der skal alene her foretages en sammenligning af de gennemsnitlige bestyrelsesudgifter i kommuner med en forskellig opbygning af administrationen:

I kommuner uden lønnet bistand til administrationen er gennemsnitsudgiften pr. indbygger.....	kr. 23,15
I kommuner med ansat kommunesekretær alene er gennemsnitsudgiften pr. indbygger.....	- 26,95
I kommuner med et egentligt administrationspersonale er gennemsnitsudgiften pr. indbygger.....	- 35,90 ²⁾

Som tidligere nævnt synes bestyrelsesudgifterne mere at være afhængige af kommunens struktur end af kommunens størrelse, og det synes på dette grundlag forsvarligt at gå ud fra, at det skulle være muligt ved sammenlægning af kommuner til i almindelighed større enheder at opbygge et egentligt administrationsapparat, uden at den gennemsnitlige bestyrelsesudgift pr. indbygger derved bliver væsentligt forøget. En eventuel merudgift må dog ses i lyset af, at det fra administrationens side vil være muligt at yde sognerådets medlemmer og kommunens beboere en langt større service end under de nuværende forhold.

2. Kommunernes beskatningsforhold.

For at kunne foretage en sammenligning af beskatningsforholdene i de enkelte sognekommuner er der gennemført en undersøgelse af de faktorer, der normalt anses for at være af betydning for vurderingen af en kommunes beskatningsforhold. Undersøgelsen omfatter

- a) de enkelte kommuners ligningsforhold, der angiver det forhold, hvori kommunens indtægter tilvejebringes ved beskatning af fast ejendom og af personlig indkomst,

¹⁾ Holdes Munkebo udenfor, hvor administrationsudgifterne som følge af kommunens ekstraordinært kraftige vækst har været særlig store, reduceres gennemsnittet for denne gruppe til 34,15 kr. pr. indbygger.

²⁾ Ses der bort fra Odenses forstadskommuner bliver gennemsnitsudgiften i denne gruppe kr. 31,50 pr. indbygger.

- b) kommunernes grundskyldpromiller og skatteprocenter, der siger noget om den styrke, hvormed kommunen beskatter henholdsvis fast ejendom og indtægter, og
- c) skatteydernes gennemsnitlige indkomster og den samlede beskatning pr. statskatteyder. Under begrebet den samlede beskatning indgår samtlige udskrevne skatter til staten, kommunen og amtskommunen.

Beregningerne er for hovedparten af analyserne foretaget på grundlag af forholdene i en 5-årig periode, omfattende skatteårene 1959-60-1963-64.

a. Ligningsforholdet.

Undersøgelsen af ligningsforholdet i sognekommunerne viser, at langt de fleste sognekommuner i Odense amtsrådsreds har fastsat ligningsforholdet således, at der tilstræbes en nogenlunde ligelig fordeling af byrderne på fast ejendom og på indkomster. Ikke mindre end 38 af amtsrådsredsens 53 sognekommuner har i den undersøgte periode haft et ligningsforhold mellem 40 og 60 på fast ejendom (begge tal inklusive), og kun 15 kommuner har afvejet fra normen – deraf har 3 kommuner haft et ligningsforhold på over 60 og 12 kommuner et ligningsforhold på under 40.

Ligningsforholdet i sognekommunerne 1956-57 – 1960-61.

	Ligningsforhold				Ialt
	-39	40-49	50-59	60-	
Under 1.000.....	1	13	3	2	19
1.000-1.500.....	1	11	3	1	16
1.500-2.500.....	3	7	1		11
over 2.500.....	7 ¹⁾				7
	12	31	7	3	53

Af de 12 kommuner, der har fastsat ligningsforholdet til under 40, er der 11 kommuner med større bymæssig bebyggelse eller med forstadsbebyggelse, og de 3 kommuner, der har ønsket overvejende at beskatte de faste ejendomme og derfor har fastsat ligningsforholdet til over 60, er gennemgående mindre landkommuner med et beskedent indbyggertal eller kommuner, hvor særlige forhold har begrundet en kraftig ejendomsbeskatning. Det er tilsyneladende normalt ikke kommunens størrelse, der er afgørende for ligningsforholdets fastsættelse, men i højere grad kommunens erhvervsstruktur.

Det gældende hovedprincip i de tidligere kommunale ejendomsskatte love var, at skatteudskrivningen i sognekommunerne fordeltes i et forhold (ligningsforholdet) mellem udskrivning på fast ejendom og på indkomst.

Ligningsforholdet angav tidligere forholdet mellem den samlede ejendomsbeskatning og opholdskommuneskatten.

Fra og med skatteåret 1961-62 gennemførtes der ved loven af 18. februar 1961 ændringer i ligningsforholdets fastsættelse, hvorefter alene forholdet mellem den udskrevne grundskyld og opholdskommuneskatten kommer til udtryk i ligningsforholdet, idet ejendomsskylden blev fikseret. En direkte sammenligning mellem ligningsforholdet for 1961-62 og det samme forhold for de tidligere skatteår er herefter ikke mulig.

¹⁾ Heri indgår de 5 forstadskommuner til Odense.

I relation til det anførte kan følgende opstilling gives forsåvidt angår regnskabsåret 1961-62, idet tilføjes, at de angivne procenter omfatter grundskylden og den fikserede ejendomsskyld:

Kommuner	-39	40-49	50-59	Ialt
Under 1.000.....	8	9	2	19
1.000-1.500.....	10	4	1	15
1.500-2.500.....	10	2		12
over 2.500.....	7 ¹⁾			7
.....	35	15	3	53

Ved lov af 15. februar 1963 er de hidtidige bestemmelser om fastsættelse af ligningsforhold i sognekommunerne ophævet med virkning fra og med skatteåret 1963-64, hvilket bl. a. indebærer, at grundskyldspromillen i samtlige sognekommuner fastsættes af sognerådet, og dettes beslutning om promillens størrelse skal ikke godkendes af amtsrådet. Endvidere er det hidtil gældende maksimum på 40 for de sognekommunale grundskyldspromiller nedsat til 35, og der er fastsat en begrænsning i sognerådernes adgang til at ændre grundskyldspromillen.

b. Grundskyldspromiller og skatteprocenter.

Som en naturlig konsekvens af forskellene i de enkelte kommuners beskatningsgrundlag og afvigelserne i kommunernes hidtidige ligningsforhold vil der nødvendigvis også være ret betydelige forskelle i de enkelte kommuners ejendomsskattepromiller og skatteprocenter, men ligesom for ligningsforholdet er der også her en tendens til en vis ensartethed for hovedparten af kommunernes vedkommende.

Grundskyldspromille	Skatteprocent				Ialt
	-5,00	5,00-6,24	6,25-7,49	7,50-	
Under 15,00.....		1	6	1	8
15,00-19,99.....	1	6	9	3	19
20,00-24,99.....		3	7	5	15
25,00-29,99.....		4	1	4	9
over 30,00.....				2	2
	1	14	23	15	53

Beskatningsmæssigt er kommunerne noget spredt, men der er kun få kommuner, der danner egentlige yderpunkter i undersøgelsen. Der er således ingen kommune med en grundskyldspromille på under 15 og samtidig en skatteprocent på under 5,0 og kun 2 kommuner med en meget høj indkomst- og ejendomsbeskatning, d. v. s. en grundskyldspromille på over 30 og samtidig en skatteprocent på over 7,50.

c. Samlet skatteudskrivning og indkomst pr. statsskatteyder.

På grundlag af skatteårene 1959-60-1963-64 er der i nærværende afsnit foretaget en sammenholden af den gennemsnitlige indkomst pr. statsskatteyder i de enkelte kommuner og den

¹⁾ Heri indgår de 5 forstadskommuner til Odense.

samlede skat, der er udskrevet pr. statsskatteyder i kommunen, for på denne måde at give mulighed for at foretage en grovere vurdering af beskatningsforholdene i kommunerne. Under begrebet de samlede skatter indgår samtlige udskrevne ejendoms- og personskatter såvel til staten, kommunen som til amtskommunen samt formueskatten til staten.

Det viser sig her, at der for flertallet af kommunerne tilsyneladende er tale om en vis ensartethed i beskatningen pr. statsskatteyder.

Ansæt indkomst for statsskatteyder	Udskrevet samlet skat pr. statsskatteyder:				Ialt
	-2.500	2.500-3.000	3.000-3.500	3.500-	
Under 9.000.....	3				3
9.000- 9.500.....	5	6	2		13
9.500-10.000.....	1	8			9
10.000-11.000.....	2	12	2	2	18
over 11.000.....		2	5	3	10
	11	28	9	5	53

Det er i *kortbilag 23 og 24* angivet, hvorledes de enkelte kommuner er placeret indenfor de fastlagte rammer for henholdsvis indkomsten og den udskrevne samlede skat pr. skatteyder.

Det fremgår af den foranstående oversigt, at hovedparten af kommunerne – nemlig 30 af amtsråds-kredsens 53 – har gennemsnitsindkomster, der varierer mellem 9.000 og 11.000 kr. og samlede skatter, der varierer fra 2500 kr. til 3500 kr.

En gruppe på 5 kommuner udskriver gennemgående et større skattebeløb pr. skatteyder, og indkomsterne ligger noget højere end sædvanligt for amtet. 3 kommuner ligger udpræget lavere end gennemsnittet, hvad såvel indkomst som skattebeløb angår.

D. Andre administrative inddelinger.

Den kommunale inddeling er på en række områder lagt til grund for løsningen af amtskommunale og statslige opgaver, men kun i få tilfælde har sognekommunerne været tilstrækkeligt store til at udgøre selvstændige distrikter. Det har i almindelighed været nødvendigt at sammenlægge flere sognekommuner for at opnå en rationel tilrettelæggelse af de pågældende opgaver, og ofte vil man være udsat for, at en sognekommune sammenkædes med forskellige kommuner efter de enkelte opgavers karakter.

Der vil kunne gives en række eksempler på sådanne opdelinger i store distrikter, der er fastlagt på grundlag af den sognekommunale inddeling, og det vil på kortbilag kunne angives, hvorledes f. eks. de statslige inddelinger i retskredse, politikredse, amtstuekredse, skatteråds-kredse, embedslægekredse etc. sammenkæder sognekommunerne i større enheder. Også med hensyn til de amtskommunale opgaver er det ofte nødvendigt at foretage opdeling i større distrikter, og opgavernes forskellige karakter vil i et vist omfang nødvendiggøre distrikter af forskellig størrelse. Allerede som følge heraf vil enkelte kommuner kunne indgå på forskellig måde i de pågældende distrikter.

Der skal i det følgende kun angives to eksempler på sådanne administrative inddelinger, og eksemplerne er valgt indenfor sundhedsvæsenets område, hvor det i almindelighed har været nødvendigt at lade de enkelte kommuner indgå i større distrikter.

1. Jordemoderdistrikter.

I henhold til lov af 31. marts 1953 om distriktsjordemødre blev der i 1954 foretaget en ændring af den daværende distriktsinddeling, således at 6 distrikter blev nedlagt, og således at de nye distrikter hver fik et årligt fødselstal på ca. 100, bortset fra 2 distrikter, der bl. a. omfatter forstadskommuner til Odense med store indbyggertal, men hvor en væsentlig del af fødslerne betjenes af privat praktiserende jordemødre i Odense. Der findes herefter 13 jordemoderdistrikter i Odense amtsrådskreds, omfattende 2 købstæder (Bogense og Kerteminde) og 53 sognekommuner, idet tilføjes, at der ikke er fastlagt nogen distriktsordning for Odense købstad, hvor hele fødselstjenesten udføres af privat praktiserende jordemødre.

Distriktsinddelingen følger den sognekommunale inddeling, og der findes således ingen distrikter, der går på tværs af kommunegrænserne i amtsrådskredsen.

Om distriktsinddelingen henvises iøvrigt til *kortbilag 25*, hvoraf tillige fremgår, at Bogense købstad danner et selvstændigt distrikt, men at ingen af de nuværende sognekommuner er fundet tilstrækkeligt store til at udgøre et selvstændigt distrikt. Størrelsen af de enkelte distrikter fremgår iøvrigt af nedenstående oversigt:

Antal indbyggere	Antal distrikter	Gennemsnitligt antal indbyggere pr. distrikt
Under 4.000.....	2	3.500
4.000-5.000.....	0	-
5.000-6.000.....	3	5.600
6.000-7.000.....	2	6.700
7.000-8.000.....	2	7.400
8.000-.....	4	11.500
Ialt...	13	7.500

2. Sundhedsplejedistrikter.

Der er ikke i henhold til bestemmelserne i lov nr. 85 af 31. marts 1937 om bekæmpelse af sygelighed og dødelighed blandt spædbørn etableret en ordning med sundhedsplejersker for hele Odense amtsrådskreds med inddeling i distrikter. De for nogle år siden herom førte forhandlinger mellem amtsrådet og sognerådsforeningen gav intet positivt resultat.

Efter fremkomsten af lov nr. 227 af 31. maj 1963 om sundhedsplejerskeordninger er sagen taget op pany til forhandling mellem amtsrådet og sognerådsforeningen, og det må anses for muligt, at disse nye forhandlinger kan resultere i, at der etableres en sundhedsplejerskeordning for hele amtsrådskredsen, eventuelt i forbindelse med de bestående ordninger for hjemmesygepleje og skolesundhedspleje eller i hvert fald, at der i et antal af sognekommunerne etableres en sundhedsplejerskeordning. Det må i givet fald anses for utvivlsomt, at etablerede distrikter hver for sig vil komme til at omfatte et flertal af kommuner.

Indtil da findes der kun sundhedsplejerskeordninger i Odense købstad, Bogense købstad og Kerteminde købstad. Den i Odense købstad etablerede ordning omfatter tillige sognekommunerne Dalum, Allesø-Næsbyhovedbroby og Paarup, der alle er forstadskommuner til Odense. Herudover foreligger der en udarbejdet ordning for Munkebo kommune alene, samt en ligeledes udarbejdet ordning, omfattende Brændekilde-Bellinge, Stenløse-Fangel, Højby, Fraugde, Allerup-Davinde og Rolfsted kommuner. Disse sidste ordninger er dog endnu ikke endeligt godkendt af indenrigsministeriet.

III. De kommunale opgaver og den fremtidige kommunestørrelse.

En gennemgang af de opgaver, der i dag ventes løst af landets sognekommuner, vil ikke pege mod en ganske bestemt kommunestørrelse, som kan danne et vejledende udgangspunkt for en sammenlægningsskitse. Alene kommunernes forskellige struktur og forskellige befolknings-sammensætning vil gøre det vanskeligt at gennemføre en egentlig standardisering af den kommunale inddeling, og kravene til de kommunale opgaver er naturligt søgt fastsat så smidigt, at opgaverne kan tilpasses kommunernes forskelligartede forhold. Kommuner af forskellig størrelse og struktur har i dag i et vist omfang samme mulighed for at tilvejebringe et rationelt og forsvarligt grundlag for en kommunal administration.

Hvis det sættes som et mål, at landets kommuner i almindelighed bør have en afgrænsning og et befolkningsgrundlag, så de sættes i stand til at løse hovedparten af de lokale opgaver inden for deres egne grænser og dermed i almindelighed arbejde selvstændigt – i takt med befolkningens behov og økonomiske formåen – vil den følgende gennemgang vise, at man i almindelighed ikke bør stile mod sognekommuner med mindre end 3–4.000 indbyggere. Der vil på en del områder vise sig at kunne opnås fordele ved større kommunale enheder – måske særlig for kommuner med 5–6.000 indbyggere – og specielt for skolevæsenets vedkommende vil endnu større enheder skabe mulighed for en virkelig ideel skolestruktur inden for kommunen. Ved tilrettelæggelsen af en ny kommuneinddeling vil de kommunale opgaver dog kun være et af de momenter, der bør tillægges afgørende vægt. Andre forhold, som f.eks. de befolkningsmæssige, økonomiske og erhvervmæssige kontakter i de enkelte egne af amtet må drages ind i billedet, og netop sådanne forhold kan i visse egne tale mod etablering af enheder, der ud fra en opgavemæssig vurdering alene må anses for ideelle.

Skolevæsenet.

For skolevæsenet er der sket en væsentlig udvidelse af kommunens opgaver ved de ændringer i folkeskolens struktur, som gennemførtes i 1958. Som nærmere angivet under afsnit II.A. består den danske folkeskole i dag af en 7- eller 8-årig hovedskole, der kan videreføres med en 9. og eventuelt 10. klasse, samt en 3-årig realafdeling. Endvidere er der til folkeskolen knyttet særundervisning for børn, der på grund af et legemligt eller andet handicap ikke kan følge den normale undervisning.

En hensigtsmæssig udnyttelse af lokaler og lærerkræfter m. v. vil forudsætte et vist børnetal, men antallet af børn i undervisningspligtig alder og af børn, der ønsker videregående skolegang, kan variere fra område til område afhængig af de enkelte kommuners befolkningsmæssige og erhvervmæssige struktur. I 1960 udgjorde årgangstallet for undervisningspligtige børn i sognekommunerne gennemsnitligt omkring 1,90 pct. af folketallet, og dette tal svarer stort set til årgangstallet for sognekommunerne i Odense amt (1,83 pct.). Da denne procent – i hvert fald i perioden frem til begyndelsen af 1970'erne – vil være faldende som følge af en ændret aldersfordeling, bør man for landets sognekommuner som helhed næppe regne med en normal årgangskvotient større end 1,80 pct. af folketallet.

For den 7-årige hovedskole stiller folkeskoleloven ikke noget absolut krav om årgangsdelt undervisning; loven foreskriver alene, at der oprettes en klasse for hver årgang, hvis børnetallet tillader det. Imidlertid taler såvel økonomiske som undervisningsmæssige grunde for en centralisering af skoleundervisningen således, at den mindste skolemæssige enhed – bortset fra eventuelle forskoler – bliver den ensporede, 7-klassede hovedskole. Almindeligvis regner man med, at skoledistriktet for en 7-klasset hovedskole bør omfatte 175 børn, svarende til 25 børn pr. årgang, hvorved der er mulighed for de mere tilfældige variationer i årgangenes størrelse inden for lovens normale, maksimale klassekvotient på 30. Folketallet for et skoledistrikt med 175 undervisningspligtige børn skulle med et årgangstal på 1,80 pct. af folketallet udgøre omkring 1.400 indbyggere. Nedsættes den normale, maksimale klassekvotient i den 7-årige hovedskole i 1968 til 28, vil skoledistriktet for en ensporet hovedskole skulle have et indbyggertal på omkring 1.300. Områder i befolkningsmæssig tilbagegang vil kræve et større indbyggertal.

Mange steder i landet søger man, hvor forholdene tillader det, at etablere flersporede 7-klassede hovedskoler, da der herved opnås en bedre udnyttelse af faglokalerne, ligesom de to eller flere spor giver bedre muligheder for en differentieret undervisning af de større børn, specielt i matematik og fremmede sprog. En to-sporet, 7-klasset hovedskole vil – når den maksimale klassekvotient nedsættes til 28 – normalt kræve et skoledistrikt med godt 2.700 indb. og en 3-sporet hovedskole omkring 4.200 indb. Også her og i det følgende må der tages hensyn til befolkningsudviklingen i området. Det må dog fremhæves, at folkeskoleloven ikke har påtvunget kommunerne en bestemt skoletype, men har overladt det til kommunerne under skoledirektionens ledelse at finde frem til den skoletype, der bedst kan tilpasses de forskellige forhold af lokal karakter (børnetallet inden for de enkelte områder, bebyggelserne, de geografiske og trafikale forhold m. v.)

Størrelsen af de mest hensigtsmæssige skoledistrikter for undervisningen i 8.-10. skoleår (8.-10. klasse og realafdelingen) afhænger ligeledes af en række forskellige faktorer, der kun kan ansættes på grundlag af grove gennemsnitsberegninger. Specielt kan antallet af børn, der søger videregående undervisning, variere stærkt, men i øjeblikket går man normalt ud fra, at gennemsnitligt $\frac{1}{3}$ af eleverne fra 7. klasse søger optagelse i 8. klasse, $\frac{1}{3}$ går i realklassen og $\frac{1}{3}$ forlader folkeskolen. Man må imidlertid forudse, at 8. skoleår senere bliver obligatorisk, og i så fald vil formentlig ca. $\frac{2}{3}$ af eleverne fra 7. klasse gå i 8. klasse og ca. $\frac{1}{3}$ søge realafdelingen. Antallet af børn, der vil søge videre fra 8. klasse til 9. klasse, vil variere, og antallet af børn i 3. realklasse kan normalt påregnes at blive mindre end elevtallet i 1. og 2. realklasse på grund af afgang til gymnasiet. Da de maksimale klassekvotienter for 8.-10. skoleår afviger fra hovedskolens,¹⁾ vil det kun for de færreste kommuners skolevæsen være muligt at nå op på hensigtsmæssige klassekvotienter på samtlige undervisningstrin, men generelt vil større enheder åbne mulighed for en mere hensigtsmæssig tilrettelæggelse af skolevæsenet og specielt større smidighed.

Såfremt der for et område alene søges oprettet én 8. klasse, og $\frac{2}{3}$ af de elever, der forlader 7. klasse, søger 8. klasse, vil der hertil udkræves et skoledistrikt omfattende 1.600–1.700 indbyggere. Det samme gælder naturligvis for en 9. klasse, såfremt alle børn fra 8. klasse fortsætter i 9. klasse; går kun halvdelen af børnene fra 8. klasse over i 9. klasse, kræver en sådan enkelt 9. klasse et befolkningsgrundlag på 3.500–3.600 indbyggere. En ensporet realafdeling skulle under de angivne forudsætninger normalt kræve samme indbyggertal som en enkelt 9. klasse, d. v. s. gennemgående 3.500–3.600.

¹⁾ Normen for elevtallet i 8. klasse er fastsat til 24 og for realklasserne gælder midlertidigt et maksimalt elevtal på 30, der fra og med 1967-68 kan forventes nedsat til 24.

Der er imidlertid såvel undervisningsmæssigt som økonomisk væsentlige fordele forbundet med etableringen af flersporede afdelinger for 8.-10. skoleår.

Til en 2-sporet 8. klasse og enkeltsporet realafdeling forudsættes i almindelighed et skole-distrikt på 3.500–3.600 indbyggere, men det må fremhæves, at det ikke her vil være muligt at give undervisning i samtlige erhvervsbetonede fag i 8. klasse, ligesom der kan forventes et ret lavt elevtal i 3. realklasse som følge af den forventede tilgang til gymnasiet.

Til en 3-sporet 8. klasse og en 2-sporet realafdeling forudsættes et befolkningsgrundlag på omkring 5.400–5.500 indbyggere. En sådan skolestruktur vil give børnene i 8. klasse bedre valgmuligheder end den 2-sporede, samtidig med, at den kan afgive naturlig basis for f. eks. to 9. klasser og en 10. klasse. Klassekvotienterne i 1. og 2. real vil måske blive relativt lave, men til gengæld skulle man over lidt længere sigt kunne nøjes med en enkelt 3. realklasse.

En kommunestørrelse på omkring 7.300–7.400 indbyggere vil kunne skabe grundlag for en 4-sporet 8. klasse og en 2-sporet realafdeling med hensigtsmæssige klassekvotienter, og et område af denne størrelse svarer til en 5-sporet hovedskole (med en klassekvotient på gennemsnitlig omkring 26). Ved godt en fordobling af indbyggertallet fra 3.500–3.600 til 7.300–7.400 indbyggere vil det således være muligt at spare 1 spor i den 7-årige hovedskole.

Den rigtige harmoni mellem klassekvotienterne i den 7-årige hovedskole og i den videre-gående undervisning, der opnås ved 6 spor i hovedskolen og 7 spor i det ottende skoleår vil ifølge teoretiske beregninger først opnås ved kommunestørrelser på omkring 8.600–8.700 indbyggere.

Alderdomshjem.

Omkring $\frac{2}{3}$ af landets kommuner har eget alderdomshjem eller har ved overenskomst med andre kommuner sikret deres beboere adgang til optagelse på et alderdomshjem. Alderdomshjemmene er af vidt forskellig størrelse, og de områder, de enkelte hjem dækker, er ligeledes meget forskellige. De hjem, der er bygget i de senere år, er gennemgående noget større end tidligere byggede hjem – i regelen har de nye hjem i hvert fald 20-25 pladser – og de fællesskaber, der i de senere år er indgået, dækker gerne områder, der er betydelig større end flertallet af sognekommunerne. På øerne repræsenterer de kommunale fællesskaber gennemsnitligt områder med 2.500–3.500 indbyggere, medens fællesskaberne i Jylland, der gennemgående er yngre, i regelen dækker en større befolkning, i en del amter omkring 5.000 indbyggere.¹⁾

Det fremtidige behov for alderdomshjem vil afhænge af antallet af ældre indbyggere i de enkelte områder og af de foranstaltninger, som de enkelte kommuner sætter i værk for at hjælpe de ældre til længst muligt at opretholde eget hjem. Disse problemer har fornylig været genstand for en nærmere undersøgelse i et socialministerielt udvalg, der bl. a. har peget på, at antallet af personer i alderen 65 år og derover i de kommende 20 år vil stige med 40 pct. – d. v. s. betydelig stærkere end den forventede stigning i den samlede befolkning. Det fremhæves i udvalgsbetænkningen, at der gennem foranstaltninger som husmoderafløsning, hjemmehjælp og hjemmesygepleje og opførelse af folkepensionistboliger er mulighed for at lette presset på alderdomshjemmene.

Det har ikke været muligt i udvalget at foretage en bedømmelse af det fremtidige behov for alderdomshjem eller at udstede vejledende retningslinier for den mest hensigtsmæssige størrelse på alderdomshjem. Udvalget indskrænker sig til at fastslå, at en ret anseelig del af landets sognekommuner ikke har deres behov for alderdomshjem dækket eller i hvert fald dækket for-svarligt, og at meget tyder på, at der stadig vil være behov for alderdomshjem i den traditio-

¹⁾ I Ribe amt er områderne f. eks. gennemsnitligt 5.200 indbyggere, og i Randers amt 4.800 indbyggere.

nelle form. Alderdomshjemmene forventes dog i de kommende år at skifte karakter, og ved indretning af nye hjem og ændring af bestående hjem bør der i højere grad sigtes mod hjem, der kan modtage ældre personer, der uden at være egentlig syge har et plejebæhov.

Hjemmesygepleje.

Som omtalt i afsnit II. A. 3. har indenrigsministeriet i sit vejledende cirkulære for tilrettelæggelsen af en forsvarlig hjemmesygeplejeordning givet udtryk for, at en hjemmesygeplejerske i byerne, hvor transportforholdene i almindelighed ikke volder vanskeligheder, normalt vil kunne overkomme et distrikt på 4.000–5.000 indbyggere. På landet vil en hjemmesygeplejerske, der får stillet motorkøretøj til rådighed, normalt kunne overkomme et distrikt på 2.500–3.000. Der er i cirkulæret henvist til, at det med den nuværende kommuneinddeling i vidt omfang vil være nødvendigt at etablere et samarbejde mellem flere kommuner om en fælles hjemmesygeplejeordning.

Administration.

Omkring 60 pct. af landets sognekommuner har i dag ansat en kommunesekretær (kommunekasserer) og eventuelt tillige andet personale ved kommunens administration. Behovet for administrativ bistand har været stærkt stigende i de senere år og en stadig større del af sognekommunerne har knyttet og knytter medhjælp til kommunen. Tendensen til at ansætte kommunesekretær har hidtil gjort sig noget stærkere gældende på øerne end i Jylland, og man kan i almindelighed gå ud fra, at sognekommuner med over 1.000 indbyggere på øerne har ansat kommunesekretær, medens skillelinien for sognekommunerne i Jylland gennemgående ligger omkring 1.200 indbyggere, visse steder dog op til 1.400 indbyggere.

Behovet for ansættelse af kommunesekretær kan variere fra amt til amt og er bl. a. afhængig af, om kommunen har mulighed for at tilslutte sig en regnskabscentral eller regnskabsførerordning¹⁾ og iøvrigt af den assistance, der ydes af amtsrådssekretæren, amtsrevisionen m. fl.

I de lidt større kommuner vil der udover kommunesekretær være mulighed for at antage en vis kontormæssig bistand enten i form af egentligt uddannet medhjælp, elever eller periodisk eller deltidsbeskæftiget personale. På øerne er det almindeligt, at kommuner med 1.200–1.400 indbyggere har en vis kontormæssig bistand udover kommunesekretæren, medens der i de jyske kommuner i almindelighed kun er ansat yderligere personale i kommuner med 1.700–1.800 indbyggere eller derover.

Kun et fåtal af landets kommuner har i dag mulighed for at opbygge en virkelig rationel administration, der kan danne basis for en arbejdsdeling som kan sikre en effektiv adskillelse af bogholderi og kasse og give personalet mulighed for fornøden specialviden inden for de mange komplicerede arbejdsområder, der i dag hører til forvaltningen af en kommune.²⁾ Kun kommuner af en vis størrelse har mulighed for at udnytte de mange tekniske hjælpemidler (kass kontrolapparat eller tilsvarende bogholderimaskine, elektrisk duplikator, fotokopieringsapparat, elektrisk kalkulationsmaskine, diktere anlæg samt hulkort til folkeregister, personlig kommuneskat og ejendomsskat), der virker arbejdsbesparende, og som i højere grad er indført i administrationen i det private erhvervsliv end i den kommunale forvaltning.

¹⁾ I godt halvdelen af amtskommunerne eller i 13 amtskommuner er der oprettet egentlige regnskabscentraler eller regnskabsførerordninger. – I amtskommuner, hvor en sådan regnskabskyndig assistance ikke er til stede, har flertallet af kommuner med 800 indbyggere og derover ansat kommunesekretær.

²⁾ I 1958 blev bogholderi og kasseforretninger i 80 pct. af sognekommunerne med under 3.000 indbyggere varetaget af samme person.

Det er dog ikke muligt at skitsere bestemte retningslinier for en hensigtsmæssig administration for kommuner af forskellige størrelser, idet en række særlige faktorer indvirker på den kommunale administrations størrelse og opbygning. Særlig spørgsmålet om kommunen er bymæssig bebygget, om der er en udvikling i gang i kommunen eller den stort set stagnerer, spiller en altafgørende rolle, men også særlige forhold som administrationen af en havn, kommunale værker, sommerhusbebyggelse, kan medvirke til en forøgelse af personalet og specielle opgaver, som kommunen påtager sig (administration af landsbyggeoven, gennemgang af selvangivelser for regnskabspligtige skatteydere, særlig servicevirksomhed overfor beboerne, såsom istandsættelse af private veje og kloakering for grundejernes regning etc.) smitter naturligt af på opbygningen af kommunens administration.

Med de forbehold, der således kan ligge i kommunernes forskellige karakter og virksomhed kan som eksempel på normal administration i kommuner af forskellig størrelse opstilles følgende skitse:

Antal ansatte m.v.

a)	3.000	indbyggere (uden teknisk forvaltning)	=	4-5	ansatte
b)	4.000	- (- - -)	=	6-7	-
c)	5.000	- (med - -)	=	8-9	-
d)	6.000-7.000	- (- - -)	=	10-12	-

Mulig fordeling af personalet.

a) *3.000 indbyggere: Kommunesekretær*, der samtidig varetager

f. eks. skattevæsen
+ eventuelt 1 elev.

Bogholderi og socialvæsen

1 bogholder (overassistent)
1 elev.

Kasse og folkeregister

1 assistent (der samtidig aflaster lederen).

b) *4.000 indbyggere: Leder*

+ 1 elev.

Bogholderi og socialvæsen (herunder skatteinddrivelse)

1 bogholder (overassistent)
1 assistent
+ eventuelt 1 elev.

Skattevæsen

1 skatteseekretær (assistent evt. overassistent).

Kasse og folkeregister

1 assistent (samtidig til hjælp for skattevæsenet).

c) 5.000 indbyggere: Leder

+ 1 assistent til fælles sekretariat med teknisk forvaltning.

Bogholderi og socialvæsen (herunder skatteinddrivelse)

1 bogholder (fuldmægtig)

2 assistenter

1 elev.

Skattevæsen

1 skattesekretær (overassistent)

1 elev.

Kasse og folkeregister.

1 assistent (samtidig til hjælp for skattevæsenet).

d) 6.000–7.000 indbyggere:

Leder

+ 1 assistent til fælles sekretariat med teknisk forvaltning.

Bogholderi (herunder skatteinddrivelse)

1 bogholder (fuldmægtig)

1 assistent

1 elev.

Skattevæsen

1 skattesekretær (fuldmægtig)

1 assistent

1 elev.

Socialvæsen

1 socialsekretær (overassistent, eventuelt fuldmægtig)

1 elev.

Kasse og folkeregister

1 assistent.

Opstillingen viser, at større kommuner giver større mulighed for specialisering. Ud fra et rent kontorteknisk synspunkt vil der være fordele ved kommuner omkring 5–6.000 indbyggere, fordi personalet her får en rimelig specialisering, ligesom en kommune af denne størrelse fuldt ud vil kunne drage nytte af hovedparten af de tekniske hjælpemidler, der indebærer en lettelse og sikkerhed i den daglige administration.

De foran skitserede forslag hviler på den forudsætning, at der er tale om kommuner med nogen bymæssig bebyggelse og med et nogenlunde konstant befolkningstal eller kommuner i en jævn og rolig udvikling. Antallet af beskæftigede vil normalt være større i kommuner med en større bymæssig bebyggelse i udvikling inden for sit område, medens kommuner med overvejende landbrugsbefolkning formentlig kan administreres af et færre antal ansatte end skitseret.

Teknisk forvaltning.

Der har som nævnt i de senere år været et stigende behov for ansættelse af teknisk medhjælp i den sognekommunale administration, og særlig vedtagelsen af landsbyggeloven og den dermed gennemførte udvidede kontrol med byggeriets tekniske udformning har stillet mange sognekommuner overfor problemet med at knytte teknisk sagkundskab til kommunen. Det har i særlig grad været kommuner med en bebyggelse af forstads karakter eller en større stationsby, hvor der tillige er opgaver med kloakering, vejanlæg og eventuelt tekniske værker, som hidtil har haft mulighed for at få fuldt udbytte af en teknisk forvaltning, men efterhånden er behovet vokset også i andre kommuner med mindre bymæssige bebyggelser, og der er i de senere år etableret teknisk forvaltning i ikke så få kommuner af denne karakter. Med det hidtidige erfaringsgrundlag er det måske lidt vanskeligt at pege på en bestemt kommunestørrelse som egnet til en selvstændig teknisk forvaltning, men som vejledende udgangspunkt kan det – bl. a. på grundlag af de i de senere år indgåede forbund mellem kommuner – antages, at kommunale enheder med omkring 5.000 indbyggere i almindelighed vil være et egnet grundlag for ansættelse af teknisk assistance. Men også her må den angivne kommunestørrelse tages med det forbehold, at kommuner uden særlige bymæssige problemer og uden væsentlig sommerhusbebyggelse og lignende, normalt må have et større befolkningsgrundlag, medens kommuner med bebyggelse i udvikling eller andre tekniske problemer vil have behov for teknisk assistance, selvom det angivne indbyggertal ikke er nået.

Den erhvervsmæssige udvikling.

For hovedparten af landets sognekommuner er den fremtidige erhvervsudvikling og befolkningens beskæftigelsesmuligheder et stadig stigende problem, og særlig for kommuner med en udpræget landbrugsbefolkning trænger spørgsmålet om iværksættelse af foranstaltninger til en stabilisering af befolkningsgrundlaget sig mere og mere på. Kun de færreste kommuner er i dag i stand til at yde en aktiv indsats på dette felt, idet kommunerne i almindelighed ikke råder over de tekniske og økonomiske hjælpemidler, som i regelen er nødvendige for at skabe mulighed for, at nye håndværks- eller industrielle virksomheder placerer sig i området, og kommunegrænserne er ofte til hinder for, at den enkelte kommune kan være sikker på selv at få det beskæftigelsesmæssige og økonomiske udbytte af en eventuel indsats.

Det må i denne relation være af afgørende betydning at nå frem til kommuner af en sådan størrelse, der dels er i stand til at yde en økonomisk indsats ved jordkøb, byggemodning etc., dels råder over en egentlig administration og en teknisk forvaltning til varetagelse af de planlægningsmæssige og andre administrative opgaver, der er en forudsætning for eller en følge af en sådan udvikling. Ved sammenlægning af kommuner til større enheder skabes der ikke alene mulighed for en indsats af større værdi, end de enkelte kommuner hver for sig og måske uden indbyrdes kontakt vil være i stand til at præstere, men der skabes også større interesse for en aktiv indsats, fordi etableringen af en økonomisk enhed for et samlet område vil kunne sikre, at udbyttet kommer hele området og ikke kun enkelte dele af dette til gode.

IV. Forslag til ny kommuneinddeling.

Som det er nævnt i indledningen, er Odense-undersøgelsen sat igang for at skabe et grundlag for eventuelt kommende drøftelser om sammenlægning af sognekommuner til større og mere bæredygtige enheder, men en sådan undersøgelse kan – som det er fremhævet af kommunallovskommissionens sekretariat – ikke begrænses til en gennemgang af sognekommunernes forhold alene. Også købstædernes særlige problemer må inddrages i overvejelserne, hvis der skal skabes et realistisk grundlag for kommende forhandlinger mellem kommunerne. Baggrunden herfor er den, at indenrigsministeriet under sin behandling af sager vedrørende sammenlægning af sognekommuner, som grænser op til købstæder, naturligt også må lade hensynet til disse kommuner indgå i overvejelserne, hvadenten der er tale om forstadsbebyggelser til købstæderne eller om kommuner, hvor en sammenlægning med købstaden af andre grunde ville være rimelig. Det er derfor fundet rigtigt, at der i undersøgelsen og i skitseforslaget til en ny kommuneinddeling gøres rede for *samtlige de synspunkter, der må forventes at blive tillagt afgørende vægt* ved indenrigsministerens stillingtagen til de konkrete kommunesammenlægninger.

De hensyn, der ligger bag gennemførelsen af en ny kommuneinddeling, kan i et vist omfang være forskellige for sognekommuner og for købstæder. Det er for sognekommunerne særlig behovet for større administrative enheder, der skulle åbne mulighed for en mere rationel varetagelse af de kommunale opgaver, som i almindelighed ligger bag tanken om en ny kommuneinddeling, og dette mål vil de fleste steder i landet kun kunne nås ved en sammenlægning af nuværende sognekommuner til større enheder. Der bør her normalt stiles mod enheder med omkring 5–6.000 indbyggere, men i visse områder kan de befolkningsmæssige og erhvervs-mæssige forhold måske gøre det vanskeligt at nå denne størrelse, og der bør i så fald tilstræbes kommunale enheder på i hvert fald 3–4.000 indbyggere. I andre områder taler de lokale forhold muligvis for større enheder, og der vil her – som også fremhævet i afsnit III – kunne opnås fordele ved etablering af sådanne større enheder. For en del af købstædernes vedkommende minder problemstillingen meget om den, der fremhæves som den væsentlige for den sognekommunale inddeling, medens det for andre, særlig de større købstæders vedkommende i første række er hensynet til kommunens afgrænsning, der er afgørende, og i pagt med de generelle undersøgelser, som kommunallovskommissionens sekretariat har udarbejdet, må det her være målet ved en regulering af kommunegrænserne at sikre, at et bysamfund, der i andre relationer udgør en helhed, også i kommunal henseende kommer til at danne en helhed.

Udarbejdelsen af et skitseforslag til en ny kommuneinddeling i Odense amt bør – ligesom undersøgelserne andre steder – principielt følge disse retningslinier, men det er vist naturligt allerede her at fremhæve, at de lokale befolkningsmæssige og geografiske forhold i amtet i visse områder medfører afvigelser fra det normale.

Som det er anført i indledningen, er *kommuneinddelingsproblemerne omkring Odense by* holdt udenfor undersøgelsen, bl. a. fordi de enkelte forstadskommuner til Odense ikke har et behov for sammenlægning af samme karakter som de øvrige kommuner i amtet, og fordi en vurdering

af den mest hensigtsmæssige kommuneinddeling for byen vil forudsætte tilvejebringelse af et omfattende materiale om de økonomiske, befolkningsmæssige og kommunale forhold i byområdet, som vil være uden særlig interesse for de øvrige kommuner i amtet. Med den kraftige byudvikling, der i øjeblikket foregår i området, kan det være vanskeligt at trække grænserne for det fremtidige byområde, men ved udarbejdelsen af skitseforslaget for den øvrige del af amtet er det fundet rigtigt at holde Odense købstadskommune og Allesø-Næsbyhovedbroby, Dalum, Lumby, Paarup og Sanderum sognekommuner samt den nordlige del af Fraugde sognekommune udenfor. Der kunne tillige være tale om, at f.eks. også Seden-Aasum og Agedrup kommuner, hvor der kan forventes en meget betydelig byudvikling i de kommende år, blev holdt uden for den almindelige kommuneinddelingsskitse, men da det er skønnet, at de pågældende kommuner har et behov for samarbejde netop i de kommende år, er de medtaget i skitsen og foreslået lagt sammen. Det har ikke hermed været tanken at udelukke disse kommuner fra en eventuel senere undersøgelse af problemerne i Odense byområde, og det kan tænkes, at også arealer fra andre sognekommuner helt eller delvis vil kunne inddrages i en sådan undersøgelse. Afgrænsningen af byområdet er i det hele kun foreløbig.

Undersøgelsen er principielt søgt begrænset til Odense amt, men det er dog fundet hensigtsmæssigt at skitsere den nye kommuneinddeling uden hensyn til de nuværende amtsgrænser i tilfælde, hvor der befolkningsmæssigt og erhvervsmæssigt er skabt en bedre kontakt på tværs af amtsgrænserne end inden for amtsgrænsen, og hvor der eventuelt tillige i relation til varetagelsen af de kommunale opgaver er etableret et vist samarbejde mellem kommuner i hver sit amt. Dette forekommer så meget mere rigtigt, som det er kommissionens tanke, at også amtsgrænserne skal revideres, og som angivet i kommissionens nylig afsluttede undersøgelse „Amtskommuner og købstæder – Fynsundersøgelsen“ er det tanken ikke alene at ændre forholdet mellem amtskommuner og købstæder, men også mellem amtskommunerne indbyrdes og i det hele at arbejde henimod større kommunale enheder, fælles for land og by.

Ved udarbejdelsen af skitseforslaget er det naturligt at tage videst muligt hensyn til den kontakt og det samarbejde, der som påvist under afsnit II er etableret mellem kommunerne og at tilstræbe at kombinere kommunerne således, at et etableret samarbejde så vidt muligt kan videreføres inden for rammerne af de nye storkommuner. Da der imidlertid med hensyn til løsningen af de enkelte opgaver ikke overalt er etableret samarbejde mellem de samme kommuner, vil det næppe være muligt på alle områder at bevare etablerede kontakter, men ved vurderingen af de enkelte fællesskabers betydning bør særlig samarbejdet om skoler og alderdomshjem have en præferencestilling. Også andre faktorer er dog af afgørende betydning for kommuneinddelingen, og der er grund til særlig at tage hensyn til de geografiske, befolkningsmæssige, erhvervsmæssige og økonomiske forhold i området, således at kommuneinddelingen i videst mulig udstrækning bringes i overensstemmelse med det daglige livs kontakter.

De geografiske forhold i et amt spiller normalt en ret betydelig rolle ved udarbejdelsen af et skitseforslag, og det er i regelen naturligt ved fastlæggelsen af kommunegrænserne at tage et afgørende hensyn til terrænets udformning og beliggenheden af større sluttede skovområder, større vandløb, søer og moser etc. I Odense amt er de geografiske skel – bortset fra Odense fjord og Kerteminde nor – af mindre betydning end normalt for det øvrige land, og de naturgivne grænser i amtet vil således i almindelighed ikke være af større betydning for skitseringen af den nye kommuneinddeling. De geografiske forhold kan dog have haft betydning for bebyggelsernes placering, og ved tilrettelæggelsen af en ny kommuneinddeling er det meget afgørende at tage hensyn til bebyggelsens omfang og karakter, således at der stiles mod naturligt afgrænsede kommuner med et velegnet centrum for kommunens virke. En del – dog kun en ringe del – af amtets samlede areal er uden bebyggelse, men ret betydelige områder i amtet er så tyndt befolkede, at de i almindelighed ikke egner sig til en central placering i de fremtidige kommu-

ner. Derimod er det naturligt, at de tættere befolkede områder og navnlig de egentlige stationsbyer, der er handelsmæssige og erhvervmæssige centre, kommer til at udgøre tyngdepunkterne i de fremtidige kommuner. Selv om bebyggelsen har vist sig at være af varierende størrelse og i et vist omfang forskelligt opbygget efter oplandets karakter, vil det sikkert i flere tilfælde være muligt at nå frem til kommuner, hvis yderområder hovedsagelig består af tyndt befolkede arealer, og hvor der er mindst et eller to lokale centre af større byer eller bymæssige bebyggelser.

Et afgørende hensyn bør endvidere tages til den forventede befolkningsudvikling i amtet. Det bør være magtpåliggende at nå frem til storkommuner, der som hovedregel omfatter enten områder, der må forventes at få en forskellig erhvervsudvikling og derfor en nogenlunde konstant befolkning, eller områder, der har et så stort befolkningsgrundlag, at de vil kunne modstå en vis tilbagegang i indbyggertallet, og særlig i den nordlige del af amtet synes dette forhold at få betydning for de kommunale grænser. Også udformningen af vejnettet, rutebillerlinjer etc. bør tillægges betydning for kommunernes afgrænsning, og der bør lægges vægt på, at det eksisterende vejnet inden for de foreslåede kommuner skal kunne tillade en nem og hurtig adgang til de centrale dele af kommunerne. Set udelukkende ud fra et afstandsmæssigt synspunkt ville det være fordelagtigt med kommuner af en kompakt form, f. eks. tilnærmelsesvis kvadratisk, men det vil langt fra være muligt at opnå overalt, selv om man i en del tilfælde vil kunne nå temmelig nær det trafikalt set ideelle. I andre tilfælde vil f. eks. de eksisterende veje og trafiknettet i det hele taget favorisere en kommune af udpræget langagtig form.

Ved forslagens udarbejdelse i enkeltheder kan en kombination af disse forskellige faktorer undertiden være meget vanskelig, og det vil derfor være nødvendigt i de konkrete situationer at foretage en afvejning af faktorernes forskellige vægt for at opnå det resultat, der under de givne forhold forekommer mest hensigtsmæssigt. Resultatet af denne fremgangsmåde vil derfor være, at forslaget ikke overalt må betragtes som det eneste mulige forslag til en eventuel ny kommuneinddeling. Det kan meget vel tænkes, at en mere indgående vurdering i marken vil kunne frembringe nye momenter, som måske enkelte steder kan tale for en vis revision af forslaget, men en sådan revision må det være muligt at foretage, uden at helheden derved skifter karakter.

Som nævnt har kommunallovskommissionens sekretariat lagt vægt på, at også *købstædernes problemer inddrages i undersøgelsen*, og med henblik herpå har sekretariatet foretaget en gennemgang – men en ret summarisk gennemgang – af forholdene i Kerteminde og Bogense købstæder og har søgt at danne sig et indtryk af byernes forventede naturlige udvikling i de kommende år. Som det vil blive berørt nedenfor, er det ikke nødvendigt for disse byer – i overensstemmelse med de principper, der er nedfældet i kommissionens redegørelse „Byer og kommunegrænser“ – at skitsere grænsereguleringer m. v. for at sikre, at de enkelte købstadbyer kan administreres og deres udvikling planlægges som en enhed, idet byerne som forholdene er i dag har mulighed for en hensigtsmæssig og naturlig udvikling indenfor kommunens grænser i de kommende år.

Kerteminde købstadkommune har som omtalt i afsnit I gennemgået en støt erhvervmæssig og befolkningsmæssig udvikling, som måske ikke helt har kunnet måle sig med udviklingen i landets øvrige købstadbyer. I perioden 1921–1960 har købstaden dog forøget sit indbyggertal med 33 pct., og ved folketællingen i 1960 nåede indbyggertallet op på 4.024. Siden 1925 har der været registreret forstadsbebyggelse til købstaden i Drigstrup kommune, og den indlemelse, der i 1945 blev gennemført fra sognekommunen, omfattende arealer fra Møllegården og enklaven beliggende i købstaden med ialt omkring 75 indbyggere, løste ikke Kerteminde købstads areal- og udviklingsproblemer mod vest.¹⁾ Efter sammenlægningen af Drigstrup og

¹⁾ I byudviklingsplanen for Kerteminde-egnen (1961) var i forstadsområderne i Drigstrup udlagt 3,6 ha til inderzone og 22,5 ha til mellemzone – beregnet til bebyggelse til henholdsvis 175 og 1.150 indbyggere.

Kerteminde i 1963 er byen dog nu samlet i én kommune, og der er indenfor købstadkommunen rigelige arealer til den fremtidige byudvikling, som naturligt forventes at foregå i vestlig og nordlig retning. Mod syd i Revninge spærrer herregården Lundsgård for en videre udvikling af byen, men beboerne i denne kommune og særlig beboerne i den mindre bebyggelse Skrækkenborg, der er beliggende ca. 1 km fra Kertemindes centrum ved landevejen Kerteminde-Geels kro-Marslev, er beskæftigelsesmæssigt og befolkningsmæssigt nært knyttet til købstaden. Købstadkommunen har et udmærket samarbejde med Revninge kommune og med de 4 kommuner på Hindsholm, og en sammenlægning af disse kommuner med købstaden forekommer naturlig, jfr. nærmere nedenfor.

Der er ikke til *Bogense* købstadkommune knyttet nogen forstadsbebyggelse i nabokommunen Skovby kommune, der næsten omslutter købstaden, og da købstaden i de senere år har vist befolkningsmæssig tilbagegang – fra 3.133 indbyggere i 1950 til 2.914 indbyggere i 1963 – er der ikke i øjeblikket udsigt til en byudvikling, der vil overskride købstadgrænsen. Købstadkommunen har på flere områder etableret et udmærket samarbejde med de omkringliggende kommuner, og en sammenlægning af købstaden med disse kommuner forekommer – som det vil blive omtalt nedenfor – rimelig og rigtig.

Ud fra de foran angivne synspunkter og med den i indledningen fremhævede forventning om, at forholdet mellem købstæderne og landkommunerne bliver løst ved etablering af større fælles enheder for land og by, er der i *kortbilag 26* skitseret et forslag til en ny kommuneinddeling i Odense amt.

I dette skitseforslag indgår de 48 af amtets 53 sognekommuner plus en sognekommune fra Svendborg amt (Aarslev kommune)¹⁾ samt de 2 købstæder i nye kommuner, og de ialt 51 kommuner er foreslået reduceret til 13 nye storkommuner. Kun to af de nuværende kommuner indenfor undersøgelsesområdet, Vissenbjerg og Munkebo kommuner, er foreslået opretholdt uændret i skitseforslaget, medens de øvrige skitserede kommuner er dannet ved sammenlægning af bestående sognekommuner indbyrdes eller ved sammenlægning af sognekommuner med købstadkommuner.

Det kan af skitseforslaget udledes, at de nuværende sognekommuner så vidt muligt udelt er søgt optaget i de foreslåede storkommuner, og der er kun skitseret ændringer i de sognekommunale grænser for Fraugde kommune af hensyn til den rette afgrænsning af Odense byområde. Tilsvarende mindre grænsereguleringer kunne være bragt i forslag andre steder i amtet – enkelte mulige ændringer i forslaget vil blive omtalt nedenfor – men da sådanne reguleringer erfaringsmæssigt kan vanskeliggøre en frivillig ændring af den kommunale inddeling, er antallet af sådanne kommunedelinger i videst muligt omfang søgt begrænset ved skitseforslagets udarbejdelse.

For en del af de skitserede storkommuner ville det være rimeligt at give en nærmere forklaring på de motiver, der ligger bag skitseforslaget. Kun for visse af de foreslåede kommuner har resultatet i virkeligheden været helt oplagt, og det kan som sagt ikke udelukkes, at der ved skitseforslagets udsendelse til kommunerne – og det er netop tanken med forslagets fremsættelse – vil kunne komme nye momenter ind i billedet, der kunne tale for en vis revision af skitsen. Man må dog i så fald have i erindring, at det må være målet at udarbejde et forslag, der omfatter hele amtet, og at det i en sådan situation undertiden må være nødvendigt at lade en

¹⁾ Det må dog straks fremhæves, at det ikke hermed har været tanken at tage stilling til, i hvilket amt sådanne sammenlagte kommuner vil høre hjemme i en eventuel overgangsperiode, indtil også amtsgrænserne reguleres eller ophæves.

enkelt kommunes interesser vige for helhedens interesse i, at alle kommuner inddrages i sammenlægningsbilledet.

Der skal ikke her knyttes udførlige kommentarer til hver enkelt storkommune, men som eksempler på synspunkter, der kunne motivere en revision af skitseforslaget skal nævnes følgende:

Det vil vist være naturligt påny at fremhæve, at det har været forbundet med særligt store vanskeligheder at skitsere en ny kommuneinddeling i den nordlige del af amtet, hvor der er få større bymæssige bebyggelser, og hvor en væsentlig del af befolkningen er afhængig af landbrugserhvervet. Hovedparten af sognekommunerne i dette område har i de senere år været genstand for en stærk befolkningsmæssig tilbagegang, og tilbagegangen har i betydeligt omfang ramt de produktive aldersklasser såvel i byerhvervet som i landbrugserhvervet, medens antallet af rentenydere er steget. Ved tilrettelæggelsen af en ny kommuneinddeling i et område af denne karakter er det nærliggende at søge frem til kommunale enheder af en sådan størrelse og med en sådan sammensætning, at der kan skabes grundlag for og interesse for ved fælles indsats at søge erhvervsmulighederne i området fremmet, således at kommunerne kan yde deres bidrag til at standse eller i hvert fald svække den igangværende og fortsat truende befolkningsreduktion. Skitseringen af storkommune I og II hviler på dette synspunkt, idet disse to kommuner er søgt dannet omkring de to større bymæssige bebyggelser Otterup og Bogense, som skønnes velegnede til at fungere som erhvervsmæssige og befolkningsmæssige centre i hver sin storkommune. Den skitserede inddeling går på et enkelt område på tværs af et etableret samarbejde mellem kommunerne, men i andre relationer er storkommunerne i god kontakt med etablerede fællesskaber, og inddelingen følger f.eks. stort set det nyligt etablerede samarbejde om opførelse og drift af plejehjem i de to byer. Samarbejdsområdet for plejehjemmet i Otterup er identisk med storkommune I, medens området for hjemmet i Bogense svarer til storkommune II, III og IV.

Det må erkendes, at særlig storkommune I med omkring 10.200 indbyggere er en meget anseelig kommune, som muligvis vil vække nogen modstand i området, og der er derfor i skitseforslaget ved stiplede linier peget på, at der eventuelt kunne blive tale om at oprette en tredje kommune (betegnet storkommune A), bestående af dele af storkommune I og II – Krogsbølle, Nørre Næraa-Bederslev og Uggerslev-Nørre Højrup kommuner fra storkommune I og Klinte og Grindløse kommuner fra storkommune II. De tre storkommuner vil da få følgende befolkningsgrundlag efter folketallet pr. 1. juli 1963:

I. (reduceret).....	6.859	indbyggere
A.	4.465	–
II. (reduceret).....	5.590	–

Man må dog være opmærksom på, at storkommune A siden 1950 har haft en befolkningsmæssig tilbagegang på 100 indbyggere, og at en meget væsentlig del af befolkningen i området lever af landbrug. En ændring af landbrugets struktur vil kunne betyde en afgørende befolkningsreduktion, og der er ikke i området noget større erhvervsmæssigt eller befolkningsmæssigt centrum, der vil være egnet til at opsuge den ledige arbejdskraft. Også den reducerede storkommune I har i de senere år haft befolkningsmæssig tilbagegang – i perioden 1950–60 er befolkningen reduceret med 430 indbyggere – og meget tyder på, at de skitserede storkommuner I og II er at foretrække frem for tredelingen.

I relation til afgrænsningen af storkommune II og III kan oplyses, at der har været ført en orienterende forhandling med kommunerne i Bogense-området, og at det af disse forhandlinger bl.a. fremgik, at der i Sørslev og Ejby-Melby sogneråd tilsyneladende var en større stemning for tilslutning til de syd eller øst for liggende kommuner end for tilslutning til Bogense-områ-

det. I skitseforslaget er disse kommuner foreslået sammenlagt med Skamby og Søndersø, men det kan vel ikke helt udelukkes, at et samarbejde med kommunerne i storkommune IV vil blive foretrukket i stedet for. Der vil i så fald opstå problemer med dannelsen af en ny storkommune med Skamby og Søndersø som partnere, men et samarbejde mellem disse kommuner og kommunerne i den foran omtalte alternative løsning (storkommune A) måtte da eventuelt tages op til overvejelse. Iøvrigt kan spørgsmålet om en eventuel deling af Guldbjerg-Nørre Sandager kommune i storkommune II, således at Guldbjerg sogn følger Sørslev og Ejlbymelby kommuner, måske komme på tale. Spørgsmålet om skitsering af en ny kommuneinddeling på tværs af amtsgrænsen til Assens amt vil kunne blive aktuel visse steder i amtet, f.eks. er det muligt, at befolkningen i den vestlige del af Ore kommune føler større tilknytning til Brenderup i Assens amt end til Bogense, og det samme kan muligvis tænkes for Veringe kommune (i storkommune VII) eller en del af kommunen, hvor kontaktmulighederne til Glamsbjerg by i Køng kommune synes særdeles gode. En regulering af Dalum kommunes grænse overfor Stenløse-Fangel kommune i storkommune VIII vil kunne begrundes, ligesom det er sandsynligt, at befolkningen i den nordlige del af Marslev sogn i storkommune X i højere grad føler sig eller i fremtiden vil føle sig orienteret mod storkommune XI, frem for mod Langeskov by, der bliver det naturlige centrum i storkommune X.

For storkommune XIII er det allerede omtalt, at der for en række opgavers vedkommende er etableret et udmærket samarbejde mellem kommunerne, som det er naturligt at lægge til grund for en ny kommuneinddeling, men herudover taler befolkningsmæssige og erhvervs-mæssige forhold for en nærmere kommunal tilknytning mellem sognekommunerne og Kerteminde. For Hindsholm-kommunernes vedkommende må det fremhæves, at disse kommuner tilsammen kun har et befolkningsgrundlag på 2.873 indbyggere, og at de alene i perioden 1950-63 har haft en befolkningsstilbagegang på 267 indbyggere. Omkring halvdelen af befolkningen i området lever i dag af landbrugserhvervet. Også Revninge kommune, der i 1963 havde 588 indbyggere, har haft befolkningsstilbagegang, og fra beboernes side er der – ved et af sognerådet afholdt beboermøde – givet fuld tilslutning til tanken om sammenlægning med købstaden.

Størrelsen af de enkelte storkommuner er angivet i *bilag A*, der ledsager nærværende redegørelse, og det fremgår heraf, at storkommunernes indbyggertal pr. 1. juli 1963 varierer fra ca. 2.600 til knap 10.200 indbyggere. De to mindste kommuner, storkommune VI og XI, er beliggende nær Odense og er kommuner, der i øjeblikket får en betydelig befolkningsstilvækst, og som kan påregne en fortsættelse af denne udvikling i de kommende år. De to største kommuner er de kommuner, hvori Otterup by og Kerteminde købstadkommune indgår, og her gør særlige forhold sig som omtalt gældende. For den største af kommunerne er et subsidiært forslag berørt foran. Det gennemsnitlige indbyggertal i storkommunerne udgør knap 5.800, og det gennemsnitlige areal pr. storkommune udgør ca. 77 km².

Storkommuner fordelt efter areal og folketal.

Areal	Indbyggertal pr. 1/7 1963				Ialt
	-4.000	4.000-6.000	6.000-8.000	8.000-	
- 50 km ²	2	2	-	-	4
50-100 km ²	-	2	3	-	5
100- km ²	-	1	1	2	4
Ialt...	2	5	4	2	13

Af foranstående tabel, hvor kommunerne er opstillet såvel efter befolkning som areal fremgår det, at hovedparten af kommunerne har en befolkning mellem 4–8.000 indbyggere.

Til bedømmelse af de foreslåede storkommuners interne struktur er der udarbejdet en oversigt i en „kommunetabel“, hvor en del af de gennemgåede kriterier er angivet for hver enkelt kommune. Af denne tabel, der som *bilag B* ledsager nærværende redegørelse, får man et samlet indtryk af nogle af de komponenter, der indgår i hver enkelt storkommune, og man opnår på denne måde en vis mulighed for at bedømme, i hvilket omfang et samarbejde mellem de nuværende kommuner forekommer naturligt.

En nærmere gennemgang af de faktorer, der normalt er af betydning for gennemførelsen af en kommunesammenlægning vil kunne belyse en del af de virkninger, der for de enkelte kommuner vil være forbundet med etablering af storkommuner efter de skitserede retningslinier. Som et eksempel på en ret summarisk gennemgang af forholdene skal der i det følgende for en af de skitserede storkommuner gives lidt mere detaljerede oplysninger om de enkelte kommuner.

Eksempel.

Storkommune X.

	Kølstrup	Rynkeby	Marslev-Birkende	Rønninge
Areal, km ²	21,1	17,6	29,2	14,3
Indbyggere, 1960.....	1.027	1.222	2.023	1.480
Indkomst pr. skatteyder.....	10.902	10.438	11.059	10.738
Skat pr. skatteyder.....	3.894	3.090	2.922	2.656
Skatteprocent 1963-64.....	9,8	9,6	6,7	8,8
Grundskyldpromille 1963-64.....	11,5	24,6	16,9	32,0
Udgifter til skolevæsen, socialvæsen og vejvæsen pr. indb. ¹⁾	300	232	250	244
Hovedskolen 1960.....	ja	ja	ja	ja
– evt. forbund.....	ja	ja	ja	ja
8. årgang evt. forbund.....	ja	ja	nej	ja
Realafdeling evt. forbund.....	ja	ja	nej	ja
Kæmner.....	ja	ja	ja	ja
Andet komm. personale.....	nej	ja	ja	ja
Adm. bygning.....	ja	ja	ja	ja
Alderdomshjem.....	ja ²⁾	ja	nej	nej
Alderdomshjem (pladser).....		14		

I dette eksempel dannes storkommunen af 4 kommuner, dels overvejende landbrugskommuner, dels kommuner med bymæssige bebyggelser. Den største bebyggelse er Langeskov stationsby med knap 1.200 indbyggere, der er beliggende på grænsen mellem Marslev-Birkende og Rønninge kommuner med hovedparten af bebyggelsen i sidstnævnte kommune. Stationsbyen er i kraftig udvikling og har fordoblet sit indbyggertal i løbet af de sidste 30 år. Storkommunen har en samlet befolkning på 6.106 indbyggere, men siden 1950 har området haft en befolkningsfremgang på over 700 indbyggere, der dog i hovedsagen skyldes udviklingen i de to største kommuner. Der er i de senere år foregået en ret kraftig tilbagegang i landbrugsbefolkningen

¹⁾ Gennemsnit af regnskabsårene 1958-59 – 1962-63.

²⁾ Adgang sikret til Kerteminde alderdomshjem.

(landbrugsbefolkningen er i perioden 1950–60 reduceret med mere end 15 pct.), men byerhvervene har vist betydelig fremgang i denne periode, og har kunnet opsuge den ledige arbejdskraft. Inden for storkommunen er der stadig en betydelig landbrugsbeskæftigelse – mere end en trediedel af den samlede befolkning lever i dag af landbrugserhvervet.

I beskatningsmæssig henseende følger kommunerne stort set samme principper, og i beskatningens styrke er der for en helhedsbetragtning tilsyneladende ikke afgørende forskelle, i hvert fald ikke mellem de 3 lavest liggende kommuner.

Der er allerede i dag etableret et vist samarbejde mellem kommunerne inden for storkommunen, idet Kølstrup og Rynkeby kommuner har dannet et skoleforbund, der driver Nymarksskolen, medens Marslev-Birkende og Rønninge kommuner delvis har dannet et skoleforbund omkring Rønninge-Langeskov centralskole, idet Skallerøddistriktet henvises hertil. Der er endvidere etableret en fælles hjemmesygeplejeordning mellem Kølstrup og Rynkeby kommuner på den ene side og mellem Marslev-Birkende og Rønninge kommuner på den anden side.

Om skolevæsenet kan specielt oplyses, at Nymarksskolen, der er fælles for Rynkeby og Kølstrup kommuner, er 7-klaset (dobbeltklasser) med 8. klasse og realafdeling. De tre yngste årgange henvises dog til de 3-klasede forskoler i Kølstrup og Rynkeby.

Med hensyn til skolevæsenet i Marslev-Birkende og Rønninge kommuner har de to sogneråd overvejet en samlet udbygning for hele området, der i de kommende år forventes at få en meget betydelig befolkningstilvækst. Efter den foreløbige plan udbygges Rønninge-Langeskov centralskole til dobbeltklasser samt 8.-9. klasse og realafdeling. Ved yderligere udvidelse vil skolen kunne blive 3-spor. I Marslev-Birkende kommune opføres en ny 7-klaset skole for Marslev-distriktet, og den nuværende 6-klasede skole nedlægges. Også denne skole vil med tiden kunne udbygges til 3 spor. Da det endvidere kan ses, at Rønninge-Langeskov centralskole er utilstrækkelig for det store boligområde i den østlige del af Langeskov stationsby, er det for en del af nævnte distrikt samt for Birkende by påtænkt at opføre en skole ved Nonnebo.

Som det fremgår af skitseforslaget og de foranstående bemærkninger, er der i nærværende undersøgelse tale om storkommuner af meget differentieret størrelse. Gennemgående er de foreslåede storkommuner større end de kommuner, der er skitseret i de først undersøgte amtskommuner (Præstø, Randers og Ribe), men flertallet af kommunerne er nogenlunde af samme størrelse som de kommuner, der skitseres i de seneste amtsundersøgelser. De lokale forhold har flere steder i amtet gjort en sådan kommunestørrelse helt naturlig, og med de nuværende sognekommuner har kombinationsmulighederne ofte været ret begrænsede. De sidste års lovgivning om de kommunale opgaver inden for f.eks. skolevæsenet og bygningsvæsenet etc. har som påvist peget i retning af, at kommuner med i hvert fald 5–6.000 indbyggere vil få et noget bedre grundlag for en rationel varetagelse af de kommunale anliggender, og i flere tilfælde har der ved frivillige kommunesammenlægninger vist sig at være interesse for at danne kommuner af denne størrelse.

Ved oprettelsen af de skitserede storkommuner opnår man at kunne etablere kommuner, der for flertallets vedkommende rent arealmæssigt holdes inden for de største af vore nuværende sognekommuner, og der synes at være mulighed for at opnå de fordele, der normalt bliver følgen af kommunesammenlægninger, uden at goderne ved det nuværende system, navnlig den nære kontakt mellem befolkningen og de valgte repræsentanter, vil blive væsentlig svækket. Det må herved bl. a. tages i betragtning, at nutidens transportbetingelser åbner mulighed for samarbejde inden for større områder, end man tidligere kunne regne med.

Ved den skitserede opdeling af amtet i sådanne rationelt afgrænsede kommuner vil man på afgørende måde kunne medvirke til en styrkelse af den lokale og kommunale selvstændighed.

V. Fremgangsmåden ved ændring af den kommunale inddeling.

Betingelserne for at gennemføre ændringer i den kommunale inddeling er fastsat i kap. III i landkommunalloven, jfr. lovbekendtgørelse nr. 329 af 6. juli 1960. Efter lovens regler er betingelserne forskellige for gennemførelsen af en sammenlægning af bestående sognekommuner, for ændring af grænserne mellem to eller flere sognekommuner og for ændring af grænsen mellem en købstadkommune og de omkringliggende sognekommuner.

Betingelserne for oprettelsen af nye sognekommuner ved *sammenlægning af 2 eller flere bestående sognekommuner* er fastsat i *lovens § 52*, og det er heri bestemt, at indenrigsministeren i de tilfælde, hvor der er opnået enighed mellem kommunalbestyrelserne, kan gennemføre en sammenlægning, når vedkommende amtsråd har givet sit samtykke.

Ved de frivillige kommunesammenlægninger, der er gennemført indtil dato, har der i alle tilfælde været enighed mellem sognerådene, og i langt den overvejende del af sognerådene er kommunesammenlægningen og vilkårene for denne tiltrådt eenstemmigt af sognerådets medlemmer. Kan en sådan enighed ikke opnås indenfor et sogneråd, er det dog tilstrækkeligt for sognerådets tilslutning, at der ved afstemningen i rådet er flertal for kommunesammenlægningen.

De indtil nu gennemførte kommunesammenlægninger er i regelen indledt med et fællesmøde mellem vedkommende sogneråd, hvor fordele og ulemper ved en sammenlægning er blevet belyst. Har der på et sådant møde vist sig at være en vis stemning til stede for at arbejde videre med spørgsmålet, er mødet gerne resulteret i en opfordring til de deltagende sogneråd om at udpege et antal medlemmer til et arbejdsudvalg, der får som opgave at foretage en nærmere undersøgelse af problemerne og at udarbejde et udkast til vilkår for kommunesammenlægningen. Disse arbejdsudvalg har i regelen søgt kontakt med amtsrådet, og i forbindelse med amtet – og eventuelt tillige med bistand af kommunallovskommissionens sekretariat – er vilkårene for kommunesammenlægningen udarbejdet. Når vilkårsudkastet er tiltrådt af arbejdsudvalget, forelægges udkastet for de enkelte sogneråd, der først på dette tidspunkt tager den afgørende stilling til spørgsmålet om kommunesammenlægningens gennemførelse og vilkårene herfor.

På grundlag af vilkårene for de indtil dato gennemførte kommunesammenlægninger er der som *bilag C* til nærværende undersøgelse udarbejdet et rammeudkast til et sæt vilkår for en kommunesammenlægning, som formentlig indeholder hovedparten af de bestemmelser, der vil være behov for at optage i sammenlægningsvilkårene. Udkastet vil kunne anvendes som grundlag for kommende forhandlinger mellem sognerådene om gennemførelsen af frivillige kommunesammenlægninger.

Som det er fremgået af det foregående, er det ikke i landkommunalloven foreskrevet, at kommunernes indbyggere ved afholdelsen af en egentlig afstemning eller på anden måde skal give tilslutning til kommunesammenlægningen. De frivillige kommunesammenlægninger er i almindelighed gennemført, uden at de valgte repræsentanter har ment det nødvendigt at forelægge spørgsmålet direkte for beboerne i de pågældende kommuner, idet sognerådsmedlem-

merne har været af den opfattelse, at beboerne har stået bag dem i deres stillingtagen til spørgsmålet. En del steder har sognerådene indkaldt til beboermøder eller har udsendt en særlig pjece til hver enkelt husstand i kommunen for på denne måde at orientere beboerne om den forestående kommunesammenlægning, om baggrunden for vedtagelsen og om fordele og ulemper ved dens gennemførelse. Der er så vidt vides ikke i nogen af de sammenlagte kommuner fra beboere rejst krav om afholdelse af afstemning i kommunen.

Når kommunesammenlægningen er vedtaget af sognerådene, underskrives vilkårene af de respektive sognerådsformænd, og andragendet om sammenlægningens gennemførelse indsendes til indenrigsministeren gennem vedkommende amt. Andragendet skal indeholde en kortfattet begrundelse for kommunesammenlægningen og oplysning om, hvorvidt sammenlægningen skal have virkning i kirkelig henseende,¹⁾ og andragendet skal være bilagt det fornødne kortmateriale²⁾ til belysning af kommunesammenlægningens omfang.

I det omfang der skal gennemføres en *ændring af grænsen mellem to sognekommuner*, er der i landkommunalloven fastsat strengere betingelser for gennemførelsen heraf. Lovens § 51 bestemmer, at der kan gennemføres en omdeling af 2 eller flere sognekommuners områder i tilfælde, hvor den bestående, kommunale inddeling frembyder særlig omfattende ulemper,³⁾ når foretagne afstemninger blandt de kommunale vælgere, som har bopæl i hver enkelt sognekommune, således som de vil blive afgrænset ved nyordningen, viser, at i det mindste en af disse afstemninger giver flertal for nyordningen, og at amtsrådet tiltræder nyordningen med mindst $\frac{2}{3}$ af sit medlemstal. Afstemningsresultatet skal således gøres op efter de kommunegrænser, det er tanken at nå frem til, og der skal blot være flertal i en af de påtænkte kommuners område.

I lovens § 39 er der skitseret forskellige muligheder for at gennemføre en ændring af grænsen mellem *en købstadkommune og en sognekommune*, men her skal blot fremhæves, at der i tilfælde, hvor enighed er opnået mellem vedkommende byråd og sogneråd, ikke stilles andre betingelser for grænseændringens gennemførelse, end at den resterende del af sognekommunen enten kan bestå som selvstændig kommune eller kan sammenlægges med en nabokommune. Der stilles i disse tilfælde ikke krav om afstemning blandt de kommunale vælgere i området eller om tilslutning af vedkommende amtsråd.

I de foran omtalte tilfælde af ændringer i den kommunale inddeling er det forudsat, at det er kommunalbestyrelserne, der tager initiativet til og træffer beslutningen om ændringens gennemførelse, men i lovens § 34 er der givet flertallet af de kommunale vælgere og en vis del af grundejerne mulighed for at rejse en sag om en ændring af den kommunale inddeling, og i sådanne tilfælde åbner de omtalte bestemmelser i landkommunalloven mulighed for under visse nærmere omstændigheder at gennemføre en ændring i inddelingen, selv om kommunalbestyrelsen eventuelt måtte modsætte sig denne.

Ændringer i den kommunale inddeling skal i almindelighed træde i kraft fra en 1. april, men der er i loven åbnet mulighed for en anden ikrafttrædelsesdato, hvis de respektive kommunalbestyrelser kan opnå enighed herom. Som regel vil det dog være mest praktisk at gennemføre ændringerne til en 1. april, og ændringerne vil kunne gennemføres såvel i forbindelse med et kommunevalg som midt i en valgperiode, f.eks. pr. 1. april 1965.

¹⁾ I regelen medfører kommunesammenlægningen ikke direkte nogen ændring i de kirkelige grænser, jfr. udkastets § 1, stk. 2.

²⁾ Det vil i de fleste tilfælde være tilstrækkeligt at indtegne de nuværende kommunegrænser på et almindeligt generalstabskort.

³⁾ Loven nævner som eksempel herpå en stationsby, der ligger i flere kommuner.

TEKSTBILAG

Bilag A

Fortegnelse over foreslåede storkommuner i Odense „amt“.

		Folketal pr.		
		26/9 1960	1/7 1963	
	Areal i ha			
I.	Norup	2.371	1.096	1.111
	Hjadstrup	1.267	875	889
	Otterup	1.067	2.138	2.238
	Lunde	1.728	846	879
	Østrup	1.375	623	631
	Skeby	1.922	1.117	1.111
	Krogsbølle (A)	3.645	1.396	1.427
	Nørre Næraa-Bederslev (A)	2.135	975	977
	Uggerslev-Nørre Højrup (A)	1.268	896	925
		16.778	9.962	10.188
II.	Grindløse (A)	1.599	572	545
	Klinte (A)	1.746	619	591
	Ore	1.434	757	740
	Skovby	2.587	1.250	1.216
	Guldbjerg-Nørre Sandager	2.065	741	720
	Bogense	745	2.968	2.914
		10.176	6.907	6.726
III.	Ejlby-Melby	1.084	514	496
	Særslev	2.526	1.483	1.439
	Søndersø	2.185	1.299	1.289
	Skamby	2.060	1.140	1.120
		7.855	4.436	4.344
IV.	Haarslev	3.600	1.844	1.825
	Veflinge	2.886	1.466	1.504
	Vigerslev	3.845	1.859	1.871
		10.331	5.169	5.200
V.	Vissenbjerg	4.729	4.517	4.599
VI.	Korup	1.118	929	1.172
	Ubberud	2.132	1.830	2.116
		3.250	2.759	3.288

	Areal i ha	Folketal pr.		
		26/9 1960	1/7 1963	
VII.	Brændekilde-Bellinge.....	1.984	1.674	1.915
	Brylle.....	2.034	1.030	1.105
	Tommerup.....	2.398	3.068	3.094
	Verninge.....	2.897	1.797	1.795
		9.313	7.569	7.909
VIII.	Stenløse-Fangel.....	2.664	2.424	2.504
	Nørre Lyndelse.....	2.325	1.607	1.688
	Nørre Søby.....	1.335	825	821
		6.324	4.856	5.013
IX.	Del af Fraugde.....	1.800*)	1.300*)	1.300*)
	Højby.....	874	754	865
	Allerup-Davinde.....	1.883	914	942
	Sønder Næraa.....	1.506	1.285	1.380
	Rolfsted.....	1.515	1.277	1.320
	Aarslev (Svendborg amt).....	736	927	964
		8.314	6.457	6.771
X.	Kølstrup.....	2.106	1.027	1.012
	Rynkeby.....	1.762	1.222	1.240
	Marslev-Birkende.....	2.920	2.023	2.294
	Rønninge.....	1.426	1.480	1.560
		8.214	5.752	6.106
XI.	Seden-Aasum.....	1.588	1.420	1.649
	Agedrup.....	954	843	968
		2.542	2.263	2.617
XII.	Munkebo.....	1.893	2.031	4.069
XIII.	Kerteminde.....	1.388	4.548	4.636
	Revninge.....	1.197	615	588
	Mesinge.....	1.960	1.124	1.097
	Viby.....	2.199	503	478
	Dalby.....	987	605	606
	Stubberup.....	2.718	713	692
		10.449	8.108	8.097

*) De anførte tal er omtrentlige.

1	2	3	4	5	6	7	8	9	10	11	12	13
Storkommuner nr.	Nuværende kommuner	Ansæt indkomst pr. statsskatteyder	Udskr. samlet skat pr. statsskatteyder	Udgd. til vejvæs. socialf. skoleværsen pr. indb.	Adm.-udgd. pr. indb.	Ligningsforhold						
		Gennemsnit 1959/60-63/64		Gennemsnit 1958/59-62/63		Gns. 56-61	8. skoleår	9. skoleår	Realafdeling	Adm.-personale	Adm.-bygning	Aldersmåljem
I.	Krogsbølle.....	2	1	3	2	4	I	I	I	1	1	0
	Norup.....	2	2	3	3	3	I	I	I	1	1	0
	Nørre Næraa-Bederslev.....	2	1	3	2	2	I	I	I	0+R	0	0
	Uggerslev-Nørre Højrup.....	2	2	3	2	3	I	I	I	0+R	0	0
	Hjadstrup.....	2	1	1	2	2	I	I	I	0+R	0	0
	Otterup.....	5	3	4	3	1	I	I	I	1+2	1	3
	Lunde.....	4	2	3	2	2	I	I	I	0+R	0	0
	Østrup.....	3	2	3	2	3	I	I	I	0	0	0
Skeby.....	2	1	3	1	2	I	I	I	0	0	0	
II.	Bogense.....	-	-	-	-	-	II	II	II	1+2	1	2
	Ore.....	1	1	4	2	3	II	II	II	0+R	0	1
	Skovby.....	2	2	4	2	3	II	II	II	1	1	1
	Guldbjerg-Nørre Sandager.....	3	2	3	2	2	(III)	(III)	(III)	0	1	1
	Grindløse.....	2	2	4	2	2	II	II	II	0+R	2	1
Klinte.....	1	1	3	2	2	II	II	II	0+R	0	1	
III.	Ejlby-Melby.....	1	1	4	2	2	III	III	III	0+R	0	1
	Særslev.....	3	2	2	2	2	III	III	III	1+R	1	2
	Søndersø.....	4	2	3	2	2	III	III	III	1	1	0
	Skamby.....	3	2	4	2	2	III	III	III	0+R	1	0
IV.	Haarslev.....	2	2	1	2	3	IV	IV	IV	1+2	2	3
	Veflinge.....	3	2	2	2	2	IV	IV	IV	1	2	0
	Vigerslev.....	5	4	4	2	2	IV	IV	IV	1+R	1	0
V.	Vissenbjerg.....	3	2	3	2	1	V	V	V	1+2	1	3
VI.	Korup.....	5	2	1	1	2	0	0	0	0	1	0
	Ubberud.....	3	1	1	2	1	0	0	0	1+2	2	3
VII.	Brændekilde-Bellinge.....	5	3	2	2	2	VII	VII	VII	1+2	1	1
	Brylle.....	2	2	3	3	2	VII	VII	VII	1+2	1	3
	Tommerup.....	5	2	1	2	1	VII	VII	VII	1+2	1	3
	Verninge.....	2	1	4	2	2	VII	VII	VII	1+2	2	3
VIII.	Stenløse-Fangel.....	5	3	2	3	2	VIII	VIII	VIII	1+2	1	2
	Nørre Lyndelse.....	3	2	2	3	2	VIII	VIII	VIII	1+2	2	2
	Nørre Søby.....	4	1	3	2	2	VIII	VIII	VIII	0+R	1	1
IX.	Fraugde.....	5	2	1	1	2	IX	IX	IX	1+2	1	1
	Højby.....	5	2	3	2	2	IX	IX	IX	0+R	0	1
	Allerup-Davinde.....	4	2	3	2	2	IX	IX	IX	0	3	1
	Sønder Næraa.....	5	2	1	1	2	IX	IX	IX	0	1	1
	Rolfsted.....	5	2	2	2	3	IX	IX	IX	1	1	0
	Aarslev (Svendborg amt).....	-	-	-	-	-	IX	IX	IX	1+R	0	1
X.	Kølstrup.....	5	4	4	3	2	X	X	X	1	1	1
	Rynkeby.....	4	3	2	2	2	X	X	X	1+2	1	3
	Marslev-Birkende.....	5	2	3	2	1	X	X	X	1+2	1	0
	Rønninge.....	5	2	2	2	2	X	X	X	1+2	1	0
XI.	Seden-Aasum.....	5	3	3	2	1	XI	0	0	1+2	3	0
	Agedrup.....	4	1	1	2	1	XI	0	0	0+R	3	0
XII.	Munkebo.....	5	4	4	4	2	XII	XII	XII	1+2	1	1
XIII.	Kerteminde.....	-	-	-	-	-	XIII	XIII	XIII	1+2	1	2
	Revninge.....	3	2	3	3	2	XIII	XIII	XIII	0+R	2	1
	Mesinge.....	4	2	2	1	2	XIII	XIII	XIII	0+R	1	1
	Viby.....	2	3	4	2	4	XIII	XIII	XIII	0+R	0	1
	Dalby.....	4	2	3	4	2	XIII	XIII	XIII	1	1	0
	Stubberup.....	2	3	3	3	4	XIII	XIII	XIII	1	1	0

(Bilag B)

Noter til kommunetabellen

- Spalte 3: 1 = under 9.000 kr.
2 = 9.000–9.500 kr.
3 = 9.500–10.000 kr.
4 = 10.000–10.500 kr.
5 = over 10.500 kr.
- Spalte 4: 1 = under 2.500 kr.
2 = 2.500–3.000 kr.
3 = 3.000–3.500 kr.
4 = over 3.500 kr.
- Spalte 5: 1 = under 220 kr.
2 = 220–245 kr.
3 = 245–270 kr.
4 = 270 kr.
- Spalte 6: 1 = under 20 kr.
2 = 20–30 kr.
3 = 30–40 kr.
4 = over 40 kr.
- Spalte 7: 1 = under 40
2 = 40–49
3 = 50–59
4 = 60 og derover.
- Spalte 8: 0 = ikke truffet bindende aftale om undervisning i en skoles 8. klasse.
Angivet tal = undervisning i 8. klasse indenfor den storkommune, tallet angiver.
- Spalte 9: 0 = ikke truffet bindende aftale om undervisning i en bestemt skoles 9. klasse.
Angivet tal = undervisning i 9. klasse indenfor den storkommune, tallet angiver.
- Spalte 10: 0 = ikke truffet bindende aftale om undervisning i en bestemt eksamensskole.
Angivet tal = undervisning i eksamensskole indenfor den storkommune, tallet angiver.
- Spalte 11: 0 = intet administrationspersonale
1 = kærner
2 = andet personale
R = tilsluttet regnskabscentral
- Spalte 12: 0 = intet administrationslokale
1 = egentlig administrationsbygning
2 = administrationslokale på alderdomshjem eller skole eller andre af kommunen ejede ejendomme
3 = administrationslokale i lejet ejendom
- Spalte 13: 0 = kommuner uden adgang til alderdomshjem
1 = adgang til alderdomshjem i en anden kommune
2 = alderdomshjem i kommunen fælles med andre kommuner
3 = eget alderdomshjem

Bilag C

Udkast til vilkår for sammenlægning af A, B og C kommuner i amt

§ 1.

Fra den 1. april 19.. at regne sammenlægges A, B og C sognekommuner under amt til en ny sognekommune, der benævnes M kommune.

Sammenlægningen medfører ingen ændringer i den kirkelige inddeling.

§ 2.

Til at forberede sammenlægningen af de 3 kommuner nedsættes et *fællesudvalg* på 7 medlemmer, hvoraf A sogneråd af sin midte vælger 3 medlemmer, og B og C sogneråd hver af sin midte vælger 2 medlemmer.

Fællesudvalget vælger af sin midte en formand til at lede udvalgets møder.

Udgifterne ved udvalgets virksomhed fordeles af udvalget på de 3 kommuner i forhold til deres indbyggertal.

§ 3.

Personer, der den 1. april 19.. har skattepligtigt ophold i eller anden skattepligtig begrundende tilknytning til en af de 3 kommuner, ansættes fra og med skatteåret 19 / til at svare *opholdskommuneskat* til den nye M kommune.

Den del af arbejdet med ligningen af den personlige skat til den nye M kommune for skatteåret 19 / , som falder før den 1. april 19.., foretages for skatteyderne i hver kommune for sig af fællesudvalget i forening med de øvrige medlemmer af sognerådet i den kommune, hvis skatteydere er genstand for ligning.

Den personlige kommuneskat til M kommune for skatteåret 19 / beregnes med en for alle skatteydere fælles beskatningsprocent. Personfradraget udgør for det pågældende skatteår kr. for forsørgere og kr. for andre skatteydere.

§ 4.

Andele i *selskabsskat*, der som følge af et selskabs tilknytning til et af de 3 hidtidige sognekommuners områder ville tilfalde vedkommende kommune, skal efter sammenlægningsdagen tilfalde M kommune.

§ 5.

Af de i de 3 sognekommuner beliggende faste ejendomme svares efter sammenlægningen *grundskyld og ejendomsskyld* til M kommune.

§ 6.

Grundskyldpromillen i den nye M kommune fastsættes for skatteåret 19 /19 til i overensstemmelse med reglerne i lov nr. 34 af 18. februar 1961 om beskatning til kommunerne af faste ejendomme.

§ 7.

A. Ejendomsskylden af de faste ejendomme svares som hidtil af ejendommenes fikseringsværdi til de respektive kommuner, jfr. lov nr. 34 af 18. februar 1961 om beskatning til kommunen af faste ejendomme. Ejendomsskylden svares med den for den pågældende kommune for skatteåret gældende ejendomsskyldpromille og iøvrigt efter de i fornævnte lovs kap. II. B. indeholdte bestemmelser.

eller

B. Det fradrag ved påligningen af den kommunale ejendomsskyld, der skal være gældende i M kommune, fastsættes for perioden 1. april 19.. til 31. marts 19.. til kr. Med virkning fra skatteåret 19 / fastsættes ejendomsskyldpromillen til, der nedsættes efter de herfor gældende regler.

§ 8.

Det i henhold til § 2 nedsatte fællesudvalg udarbejder udkast til nye *vedtægter og regulativer* for M kommune (herunder udkast til styrelsesvedtægt, forretningsorden, sundhedsvedtægt og eventuelt bygningsvedtægt, jfr. § 9). Indtil nye vedtægter og regulativer kan træde i kraft, bevarer de hidtidige vedtægter og regulativer deres gyldighed indenfor deres respektive gyldighedsområder, jfr. dog stk. 2.

Det udarbejdede udkast til styrelsesvedtægt og forretningsorden skal forelægges for det pr. 1. april 19.. tiltrædende sogneråd til vedtagelse i dets første møde og snarest muligt indsendes til stadfæstelse af amtsrådet. Det forelagte udkast til styrelsesvedtægt er gældende som vedtægt for M kommune, indtil et af det tiltrædende sogneråd vedtaget udkast er stadfæstet af amtsrådet.

§ 9.

Bygningsmyndigheden i den nye M kommune udøves af

§ 10.

Næringsadkomster – herunder adkomster på beværter- og gæstgivernæring – udfærdiget for næringsdrivende, der den 1. april 19.. driver næring i en af de 3 kommuner, har efter sammenlægningen gyldighed inden for hele den nye kommunes område.

Næringsdrivende, der på sammenlægningstidspunktet lovligt forener flere næringer inden for den nye M kommunes område eller lovligt har flere faste udsalgssteder eller forretningssteder indenfor dette, kan, uanset om dette efter sammenlægningen vil være stridende mod næringslovgivningens almindelige regler, fortsætte deres virksomhed som hidtil.

§ 11.

Den nye M kommune overtager fra sammenlægningssdagen at regne de hidtidige kommuners forpligtelser i henhold til sociallovgivningen – herunder de forpligtelser, der påhviler en af de 3 kommuner som retlig opholdskommune.

De krav om refusion af opholdskommunens andel eller om videregående refusion af hjælp til personer i de 3 kommuner, som disse i medfør af sociallovgivningen måtte have over for andre kommuner, overgår fra sammenlægningssdagen at regne til den nye M kommune.

§ 12.

Det ved overenskomst mellem A og B kommuner etablerede *fællesskab om alderdomshjemmet* i A by bortfalder fra sammenlægningsdagen at regne. Derimod opretholdes det ved overenskomst mellem C og F kommuner etablerede fællesskab om alderdomshjemmet i F, men den pågældende overenskomst anses efter den 1. april 19. . for indgået af den nye M kommune.

§ 13.

De nuværende hjemmesygeplejeordninger inden for de 3 kommuners områder opretholdes indtil videre uændret.

§ 14.

Den nye M kommune overtager fra sammenlægningsdagen at regne den offentlige undervisning af skolesøgende børn inden for kommunens område. Det ved overenskomst mellem de 3 kommuner etablerede skoleforbund ophæves fra sammenlægningsdagen at regne.

Den nye M kommune indtræder fra 1. april 19. . at regne i de mellem de enkelte sogneråd og P byråd indgåede overenskomster om adgang til optagelse af børn fra de 3 sognekommuner i P kommunes 8. og 9. klasser og eksamensskoleklasser i real- og gymnasieafdelingen.

Børn, som undervises i en offentlig eller privat realskole eller i et gymnasium for en af de 3 kommuners regning i henhold til særlig overenskomst indgået af det pågældende sogneråd, fortsætter i disse skoler på de hidtidige betalingsvilkår, indtil de efter endt skolegang udskrives af skolen. Betaling for undervisningen overtages fra sammenlægningsdagen at regne af M kommune.

Lærere og lærerinder, der på sammenlægningsdagen gør tjeneste ved de sammenlagte kommuners skoler – herunder de lærere og lærerinder, der gør tjeneste ved den af skoleforbundet omfattede skole, „.....“ – overgår til tjeneste ved den nye kommunes skolevæsen.

§ 15.

Ved foretagelsen af *den mellemkommunale refusionsopgørelse* vedrørende kommunernes udgifter i regnskabsåret 19 / betragtes de 3 kommuners områder, for så vidt angår indbygger-tal, indkomstbeløb og afgiftspligtige ejendomsværdier som én kommune, ligesom de 3 kommuners refusionsberettigede udgifter i det pågældende regnskabsår anses som afholdt af én kommune, M kommune.

§ 16.

Det de 3 kommuner i henhold til sociallovgivningen tilkommende *resttilskud på statsrefusion* af sociale udgifter i regnskabsåret 19 / (herunder refusion fra invalideforsikringsfonden af udgifter til invalidepension) tilfalder den nye M kommune.

Det samme gælder de særlige statstilskud, der for de første regnskabsår efter sammenlægningen beregnes til delvis dækning af kommunernes sociale udgifter, jfr. lov nr. 25 af 5. februar 1958 om ophævelse af den fælleskommunale udligningsfond.

§ 17.

Den nye M kommune overtager fra sammenlægningsdagen at regne vedligeholdelsen af de inden for de 3 kommuners område beliggende sognekommunale *veje*.

De de enkelte kommuner i henhold til loven om tilskud til offentlige veje tilkommende refusionsbeløb og tilskud fra vejfonden, som kommer til udbetaling efter sammenlægningsdagen, tilfalder den nye M kommune.

§ 18.

Nedennævnte pensionsberettigede *tjenestemænd* i de 3 kommuner overgår til passende ansættelse i den nye M kommune med løn og pensionsret m.v. efter de hidtil for den pågældende gældende bestemmelser:

1.
2.

Endvidere er nedennævnte ikke pensionsberettigede ansatte i de 3 kommuner berettigede til at overgå til passende ansættelse i den nye M kommune uden forringelse af deres lønningsvilkår:

1.
2.
3.
4.
5.
6.
7.

§ 19.

Det nye M sogneråd (sognerådsformand eller socialudvalg) overtager de hidtidige sogneråds (sognerådsformands eller socialudvalgs) funktioner med hensyn til bestyrelsen af nedennævnte *legater*:

1.
2.
3.
4.
5.

§ 20.

Den nye M kommune overtager fra sammenlægningsdagen at regne samtlige de 3 kommuners *aktiver og passiver*, herunder indtægts- og udgiftsrestancer samt garantiforpligtelser. De 3 kommuners aktiver, herunder kassebeholdningerne, afleveres i overensstemmelse med forskrifterne om kasseaflevering og regnskabsaflæggelse ved nye sogneråds tiltræden.

Fællesudvalget indrykker fornøden bekendtgørelse i de lokale blade om den nye kommunes bemyndigelse til at inkassere og kvittere for de enkelte sognekommuners udestående fordringer.

Restancelister over de 3 kommuners udestående fordringer pr. 1. april 19 på skatter og afgifter afleveres snarest muligt efter den nævnte dato til den nye M kommune, der overtager inkassationen.

Rigtigheden af fordringer på de enkelte kommuner attesteres af det afgåede sogneråds formand.

§ 21.

De 3 kommuners *regnskaber for regnskabsåret 19* / afsluttes og afgives til revision ved det nye M sogneråds foranstaltning. Det påhviler dog medlemmerne af de afgåede sogneråd at stå til rådighed med alle oplysninger regnskaberne vedrørende.

§ 22.

Efter datoen for sognerådernes endelige vedtagelse af sammenlægningen kan de 3 sogneråd kun med samtykke af fællesudvalget påtage sig *forpligtelser, som efter sammenlægningens ikrafttræden* vil overgå til den nye M kommune, eller meddele bevillinger eller afholde udgifter, der ikke klart er forudsat i det af amtsrådet godkendte overslag. Klager over overtrædelse af denne bestemmelse afgøres endeligt af amtsrådet.

§ 23.

Overslaget for den nye M kommune for regnskabsåret 19 / udarbejdes af fællesudvalget, hvorefter det forelægges for de 3 sogneråd i forening til vedtagelse i et fællesmøde under ledelse af formanden for fællesudvalget.

§ 24.

Antallet af medlemmer af det nye M sogneråd fastsættes til

§ 25.

A. Der afholdes i tiden 1.–15. marts 19. . *valg* til det nye M sogneråd. Datoen for valget fastsættes af fællesudvalget, som også forbereder valgets afholdelse og tilrettelægger dette.
eller

B. Der afholdes *valg* til det nye M sogneråd i marts 1966 på den dag, der af indenrigsministeren fastsættes for afholdelse af ordinært kommunalvalg. Det i § 2 omhandlede fællesudvalg forbereder valgets afholdelse og tilrettelægger dette.

Om udarbejdelse af valglisten m. v. gælder de i den kommunale valglov indeholdte regler. Personer, der på valgdagen er bosat i de 3 kommuner og efter lovens almindelige regler ville have valget til vedkommende sogneråd, har i stedet valget og valgbarhed til det nye M sogneråd. Ved afgørelsen af, hvorvidt valgets- og valgbarhedsbetingelserne er opfyldt, betragtes flytninger, der i tiden før sammenlægningen er foretaget mellem de 3 kommuner, som foretaget indenfor samme kommune.

§ 26.

I tilfælde af stemmelighed indenfor fællesudvalget og/eller indenfor sognerådene, når disse i forening skal træffe beslutning, afgøres sagen af amtsrådet.

Bestemmelsen i stk. 1 finder alene anvendelse i de tilfælde, hvor beslutning efter loven skal træffes inden 1. april 19 , eller hvor beslutningen er et led i sammenlægningen.

§ 27.

Tvivl, der måtte opstå med hensyn til forståelse af spørgsmål angående sammenlægningen og vilkårene for denne, afgøres, for så vidt der ikke foran er bestemt andet, af indenrigsministeriet.

Der forbeholdes indenrigsministeriet adgang til at ændre vilkårene, for så vidt forudsætningerne for disse som følge af ændringer i lovgivningen eller af andre grunde på en efter ministeriets skøn væsentlig måde forrykkes.

Således vedtaget.

A sogneråd, den

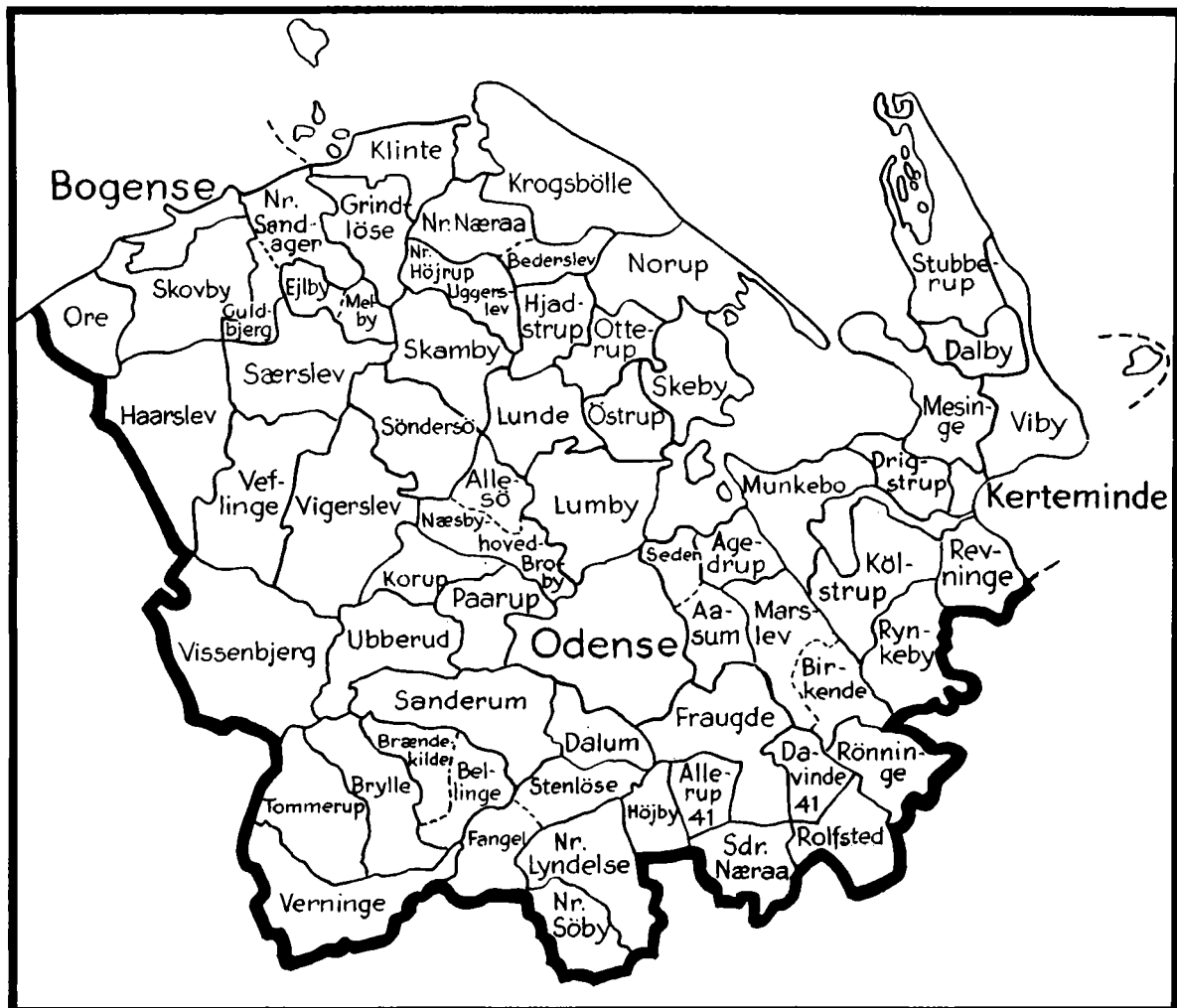
B sogneråd, den

C sogneråd, den

Kortbilag

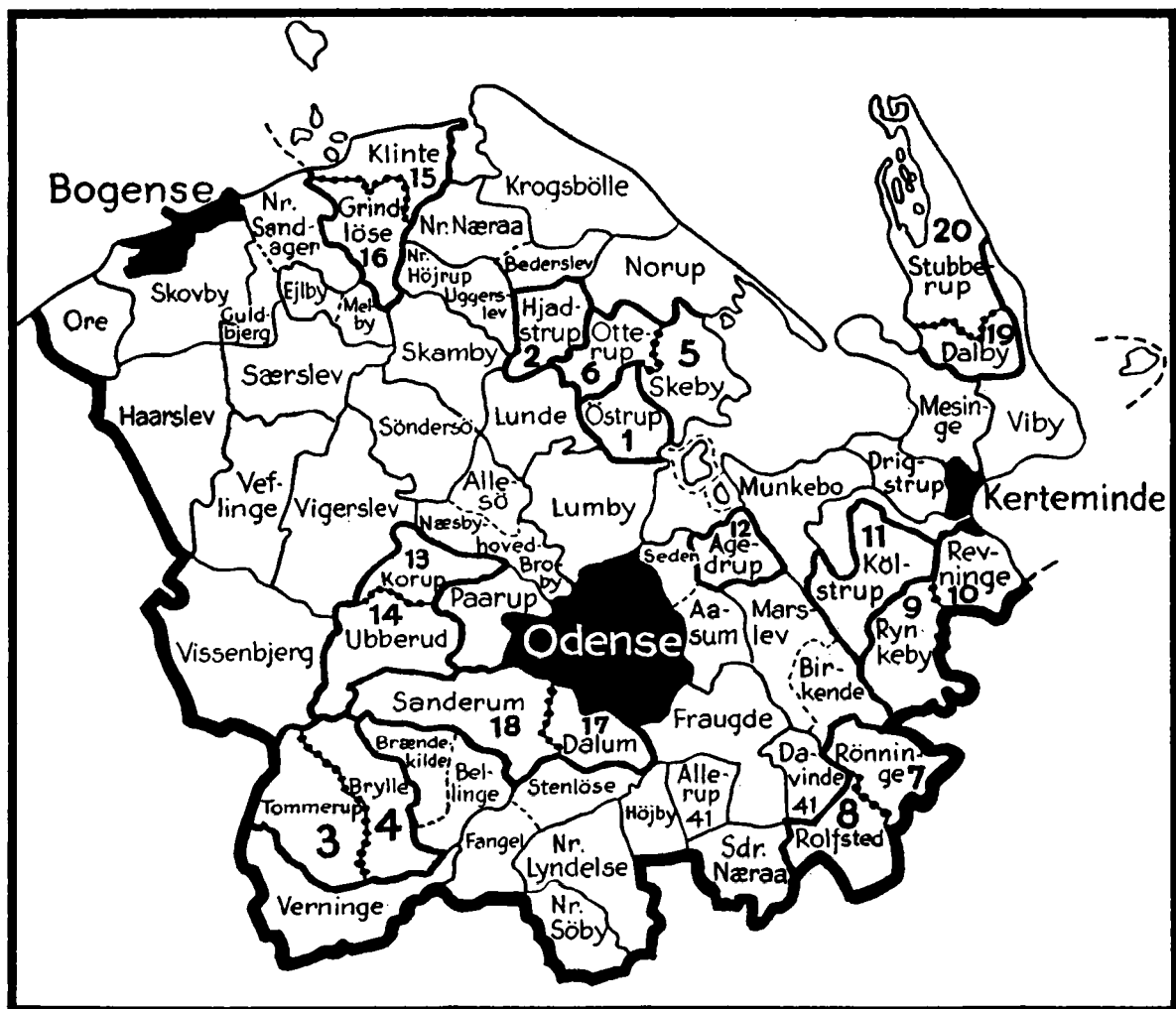
Indholdsfortegnelse til kortbilagene

1. Kommunekort
2. Ændringer i den kommunale inddeling
3. Kommunernes indbyggertal ved folketællingen 1960
4. Landbrugsbefolkningens andel af sognekommunernes befolkning
5. Bevægelser i folketallet 1945–1960
6. Bymæssige bebyggelser 1960
7. Udbygningen af skolerne indtil 1940
8. Skoletyper og skolernes placering efter den planlagte udbygning
9. Skoleforbund
10. Forstadskommuner
11. Realafdelinger
12. Placeringen af 8.–9. klasserne (skoleåret 1963-64)
13. Samarbejdsområder i Odense amtsrådsreds
14. Kommuner med adgang til alderdomshjem
15. Kommunale forbund om alderdomshjem
16. Hjemmesygeplejedistrikter
17. Kommunale syge- og plejehjem
18. Kommunernes økonomiske forvaltning
19. Kommunernes administrationslokaler
20. Bygningsmyndighed
21. Udgifter til skolevæsen, socialforsorg og vejvæsen pr. indbygger
22. Bestyrelsesudgifter pr. indbygger
23. Ansat indkomst pr. statsskatteyder
24. Udskrevet samlet skat pr. statsskatteyder
25. Jordemoderdistrikter
26. Skitseforslag til ny kommuneinddeling

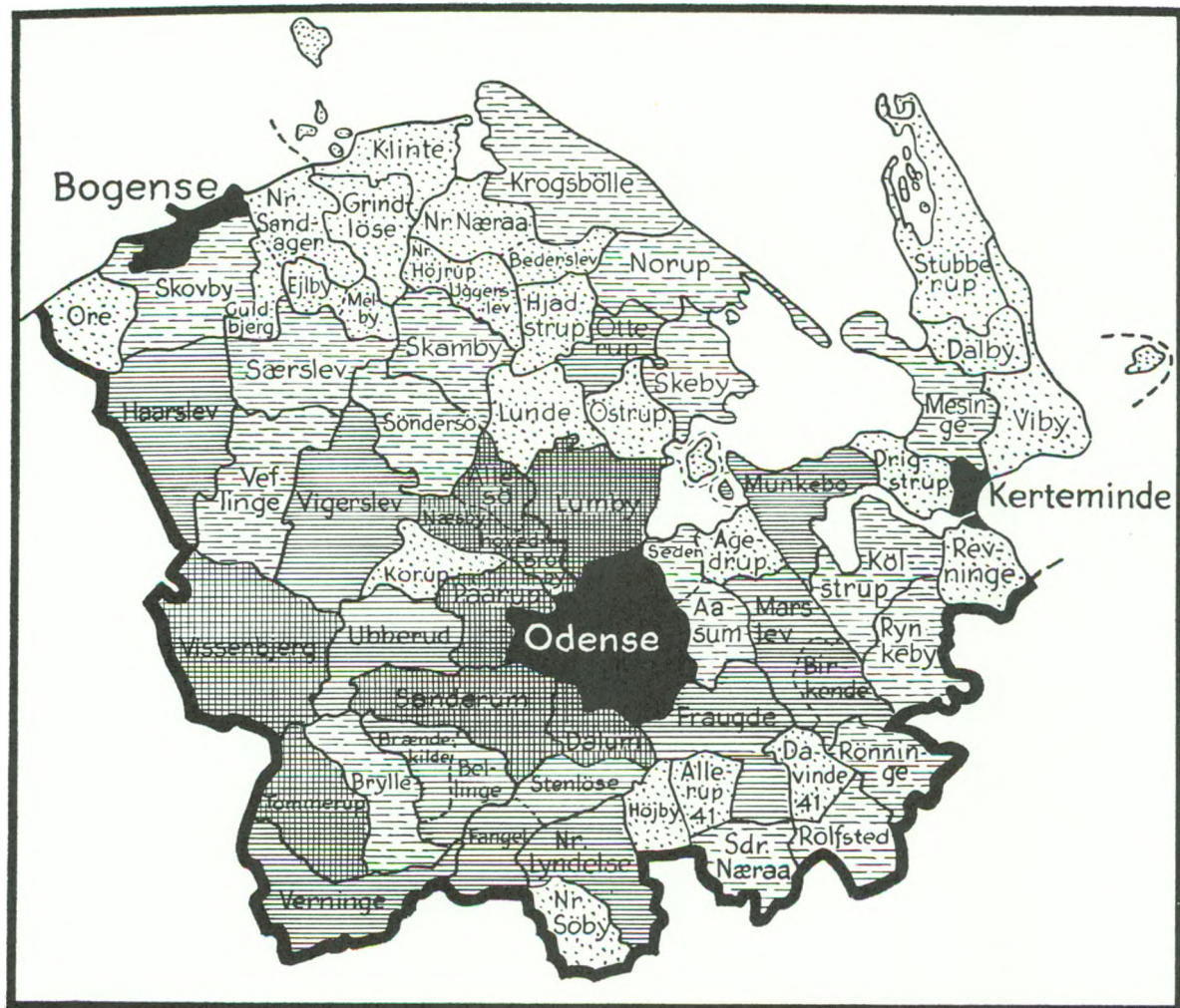
Kommunekort

41. Allerup-Davinde kommune

Ændringer i den kommunale inddeling

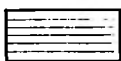
Delinger:	1. Østrup	} 1869	9. Rynkeby	} 1921	17. Dalum	} 1909
	2. Hjadstrup		10. Revninge		18. Sanderum	
	3. Tommerup	} 1900	11. Kølstrup	} 1929	19. Dalby	} 1925
	4. Brylle		12. Agedrup		20. Stubberup	
	5. Skeby	} 1921	13. Korup	} 1917		
	6. Otterup		14. Ubberud			
	7. Rønninge	} 1921	15. Klinte	} 1925		
	8. Rolfsted		16. Grindløse			

Kommunernes indbyggertal ved folketællingen 1960

Kommuner med 2.500 indbyggere og flere

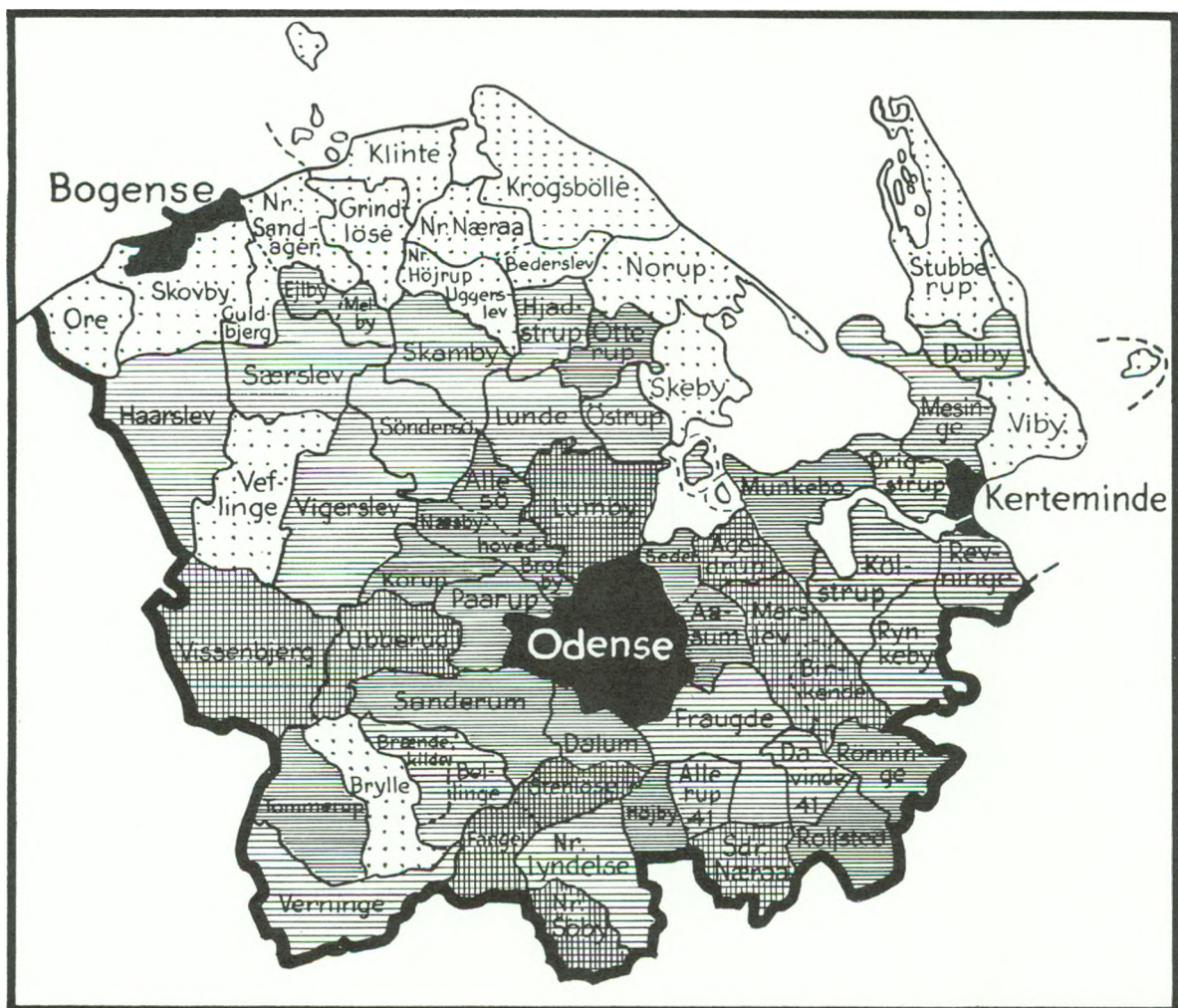
Kommuner med 1.500–2.499 indbyggere

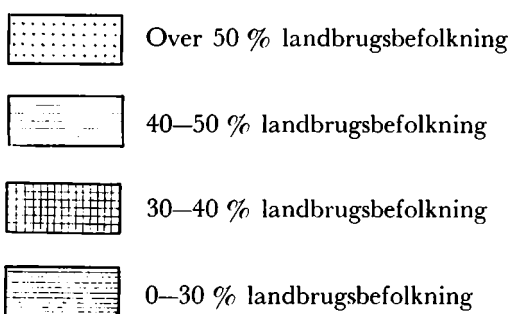
Kommuner med 1.000–1.499 indbyggere

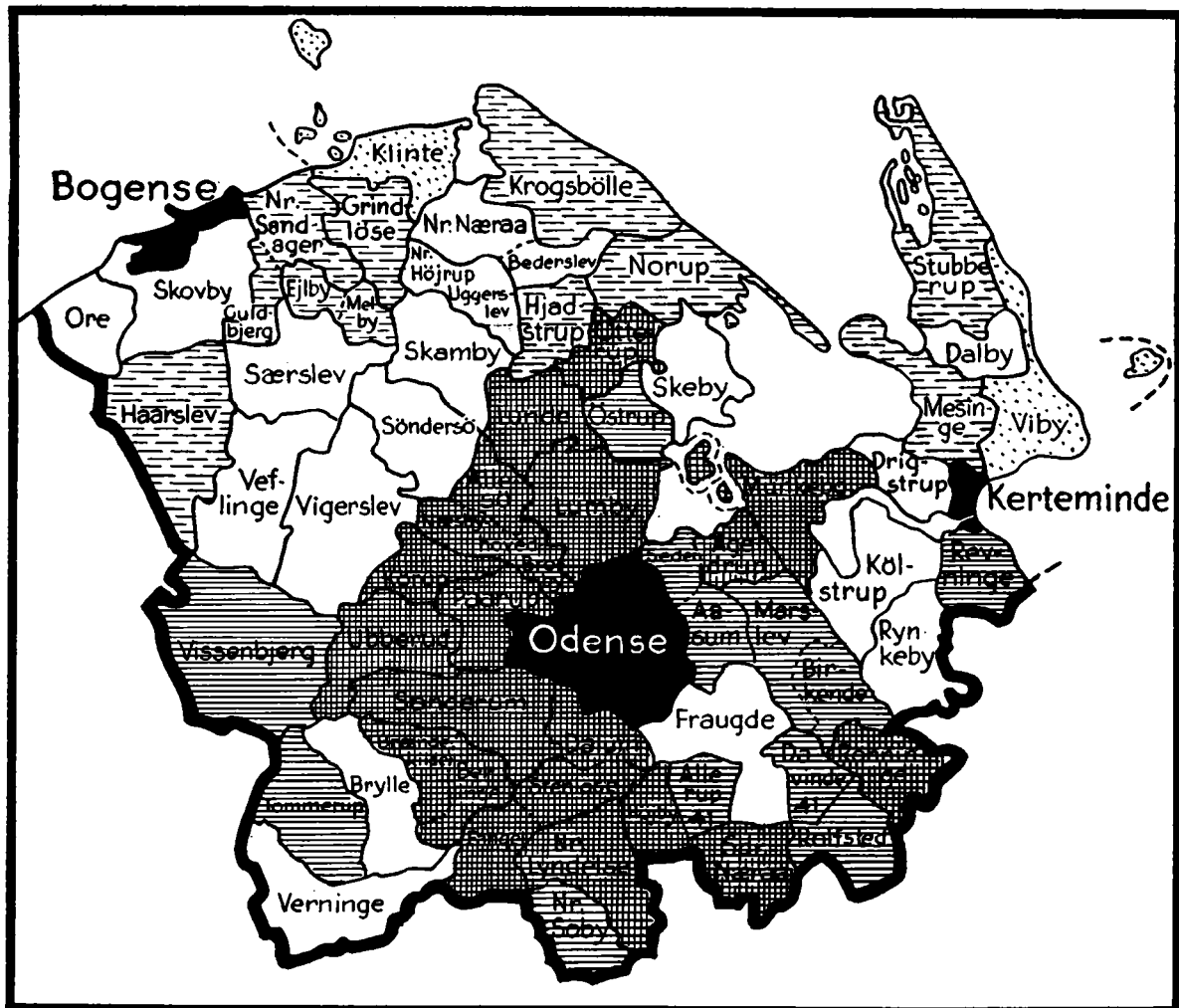

Kommuner med under 1.000 indbyggere

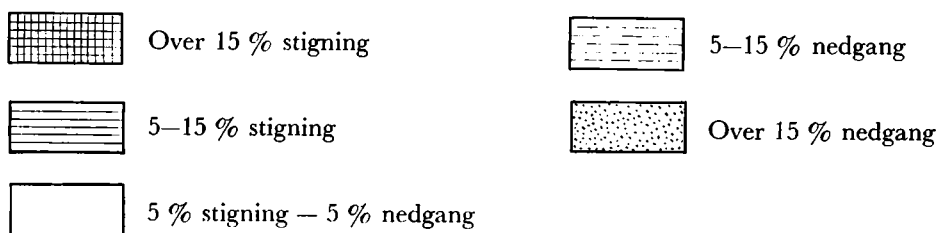

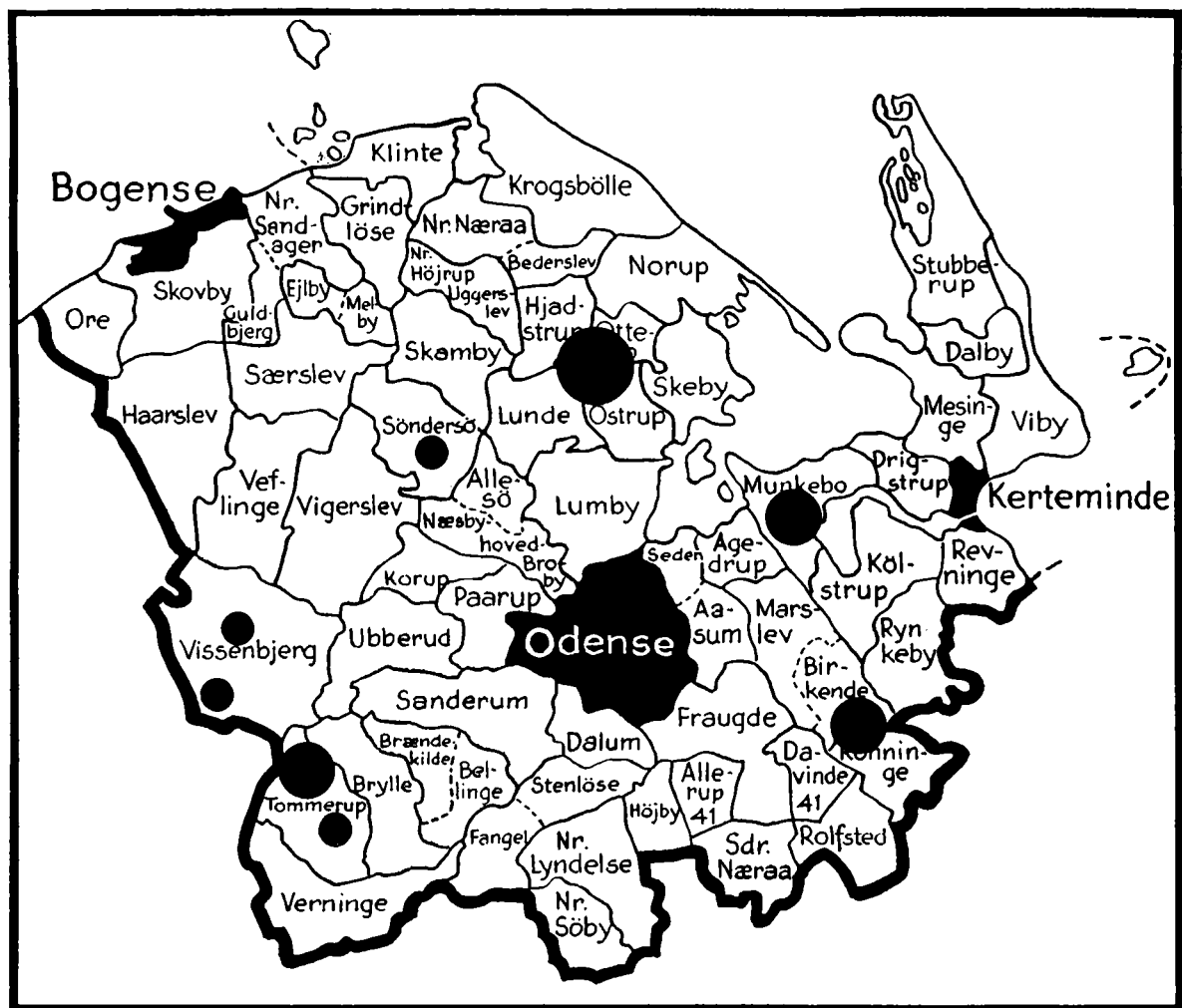
Landbrugsbefolkningens andel af sognekommunernes befolkning

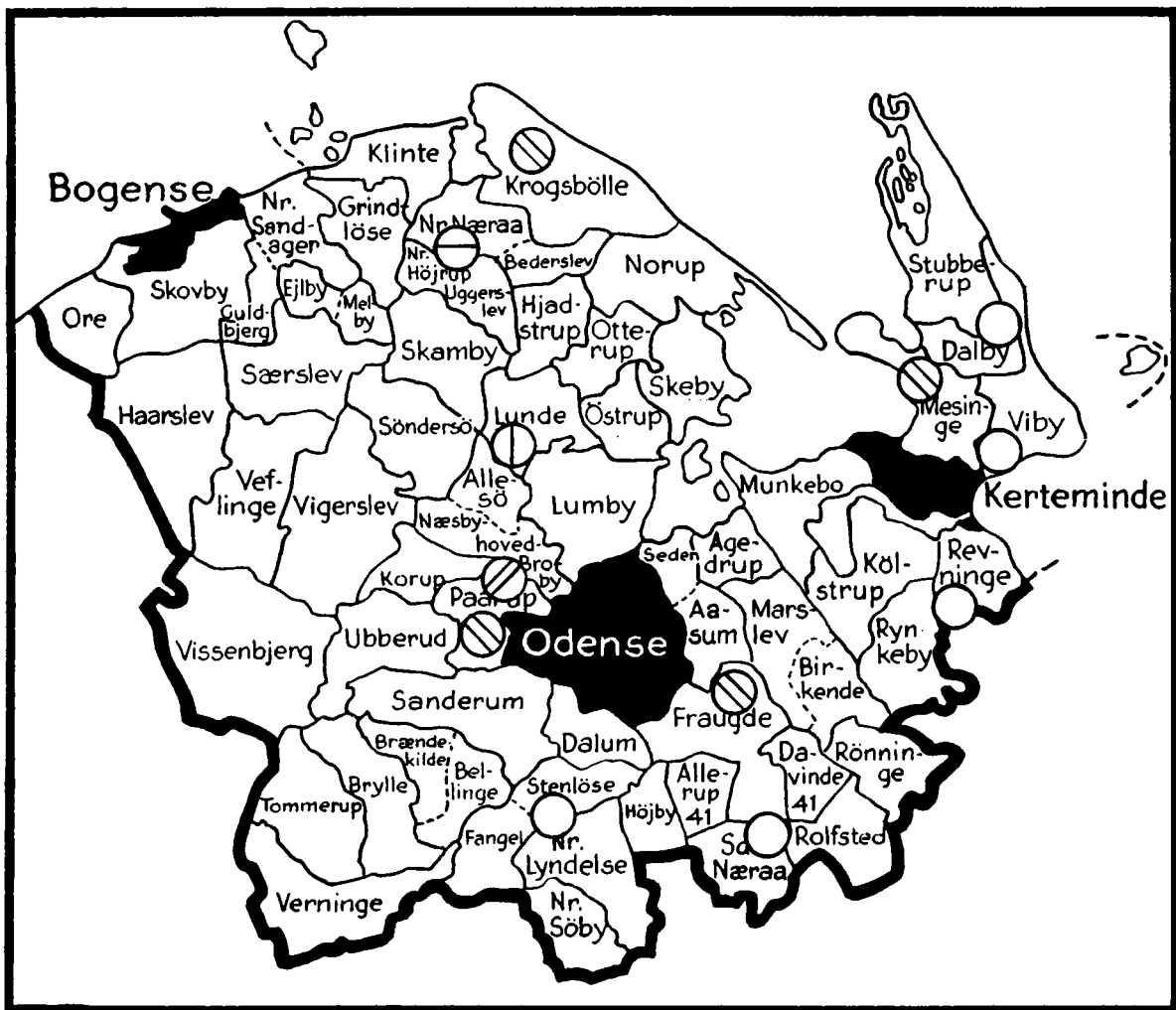
Bevægelser i folketallet 1945-1960

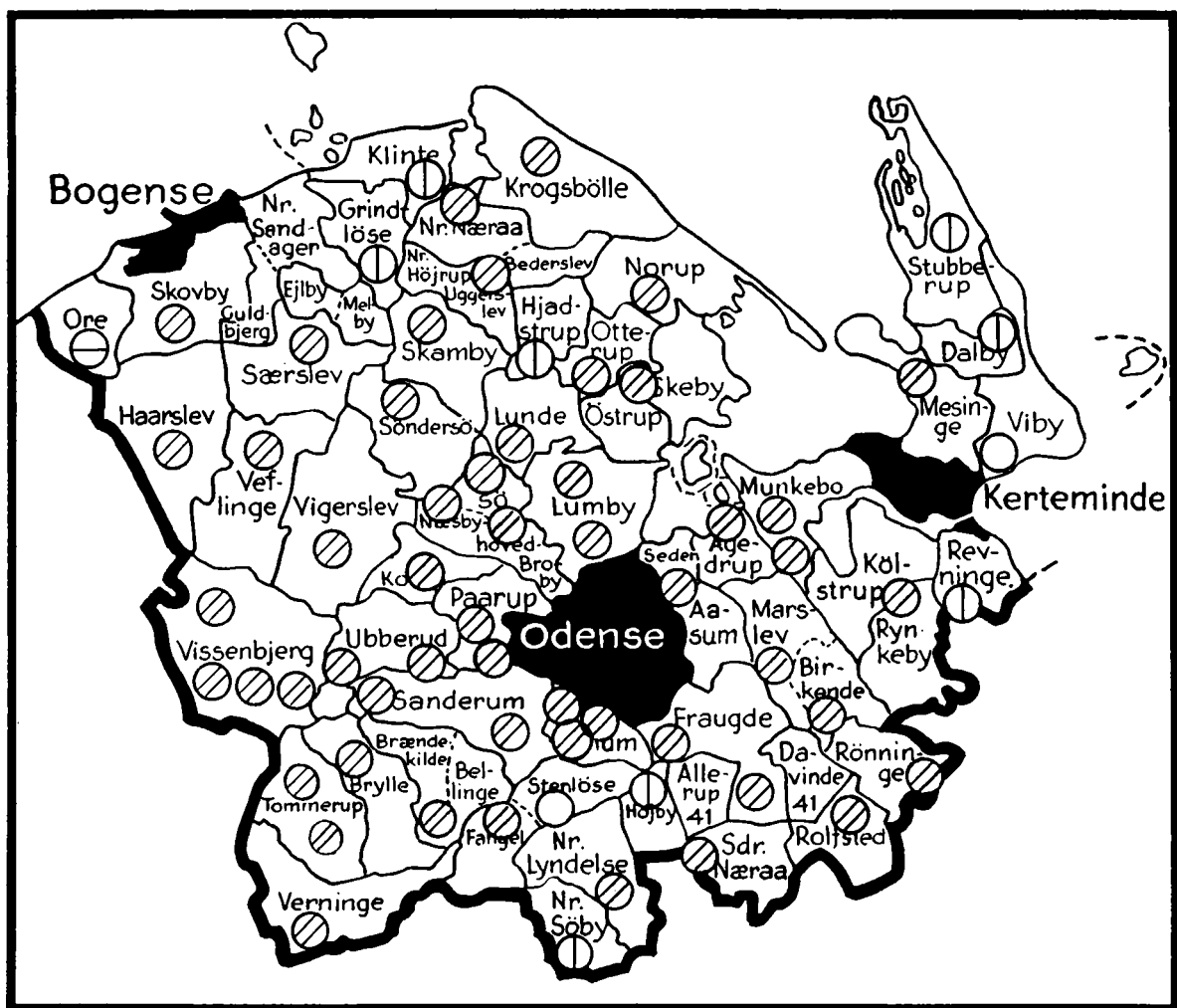
Bymæssige bebyggelser 1960

- 500–1.000 indbyggere
- 1.000–1.500 indbyggere
- 1.500 indbyggere og mere

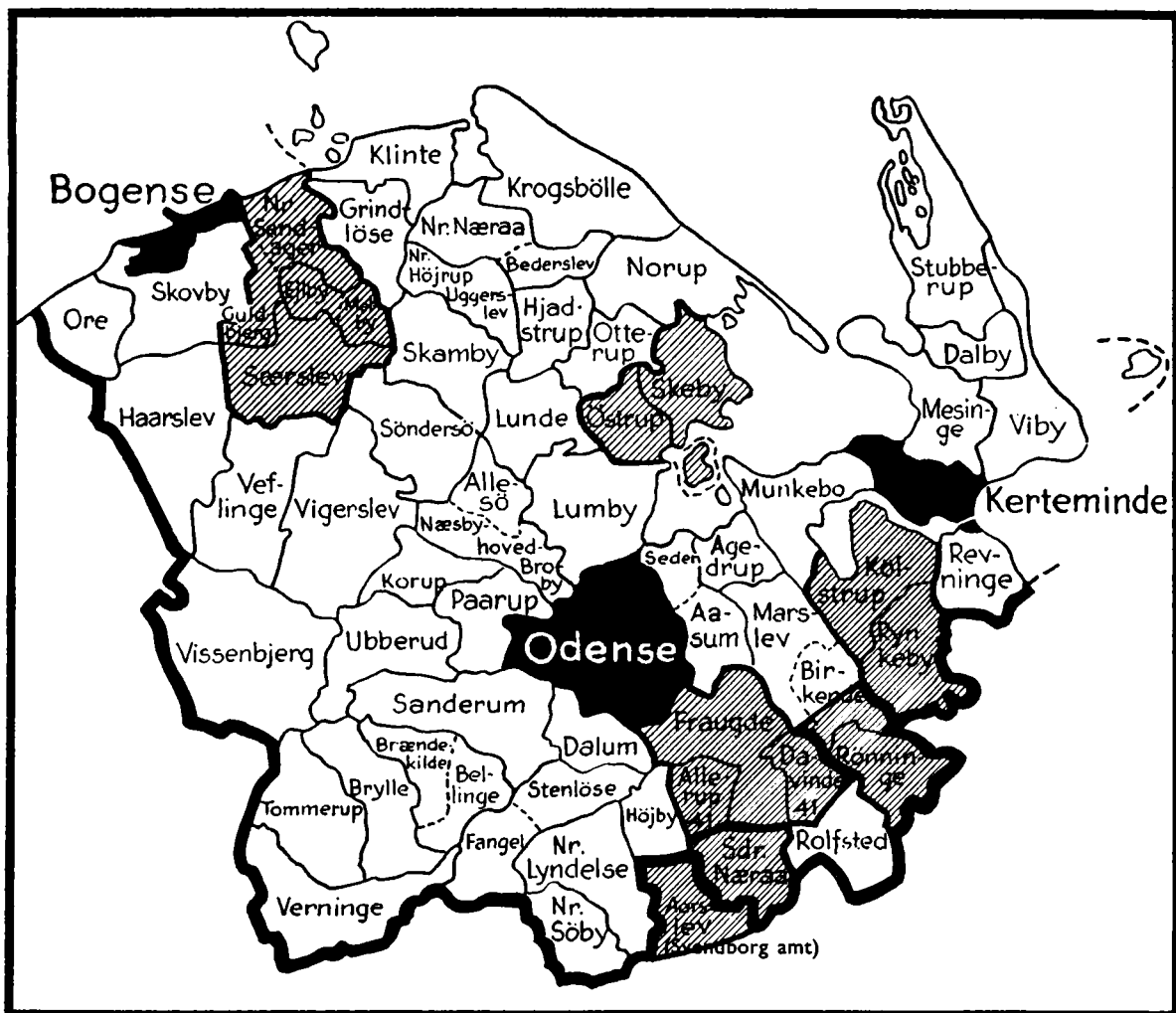
Udbygningen af skolerne indtil 1940

- 7. klasse
- 6. klasse
- 5. klasse
- 4. klasse
- 3. klasse

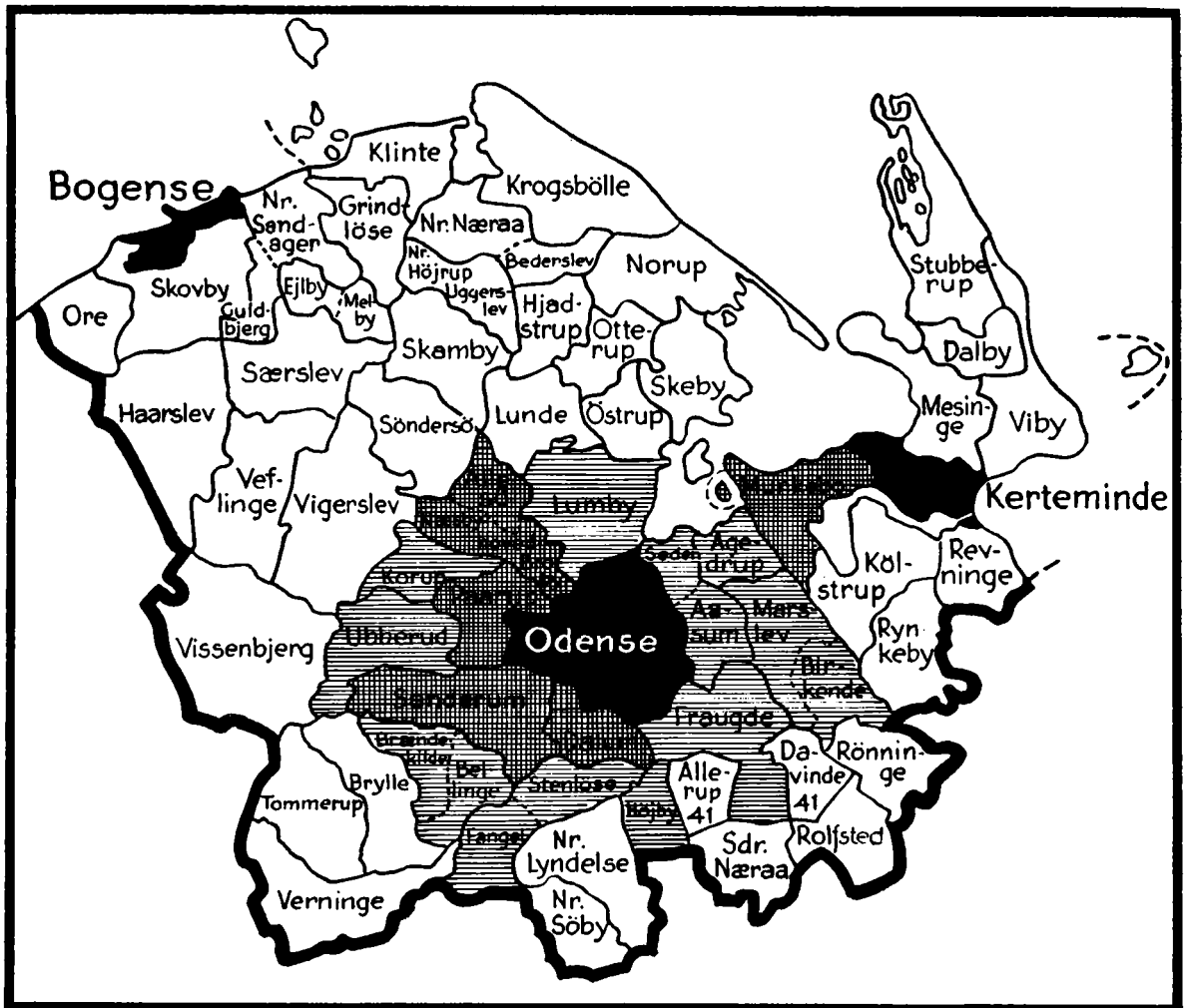

Skoletyper og skolernes placering efter den planlagte udbygning

- 7-klassede skoler
- 5-klassede skoler
- 4-klassede skoler
- 3-klassede skoler

Skoleforbund

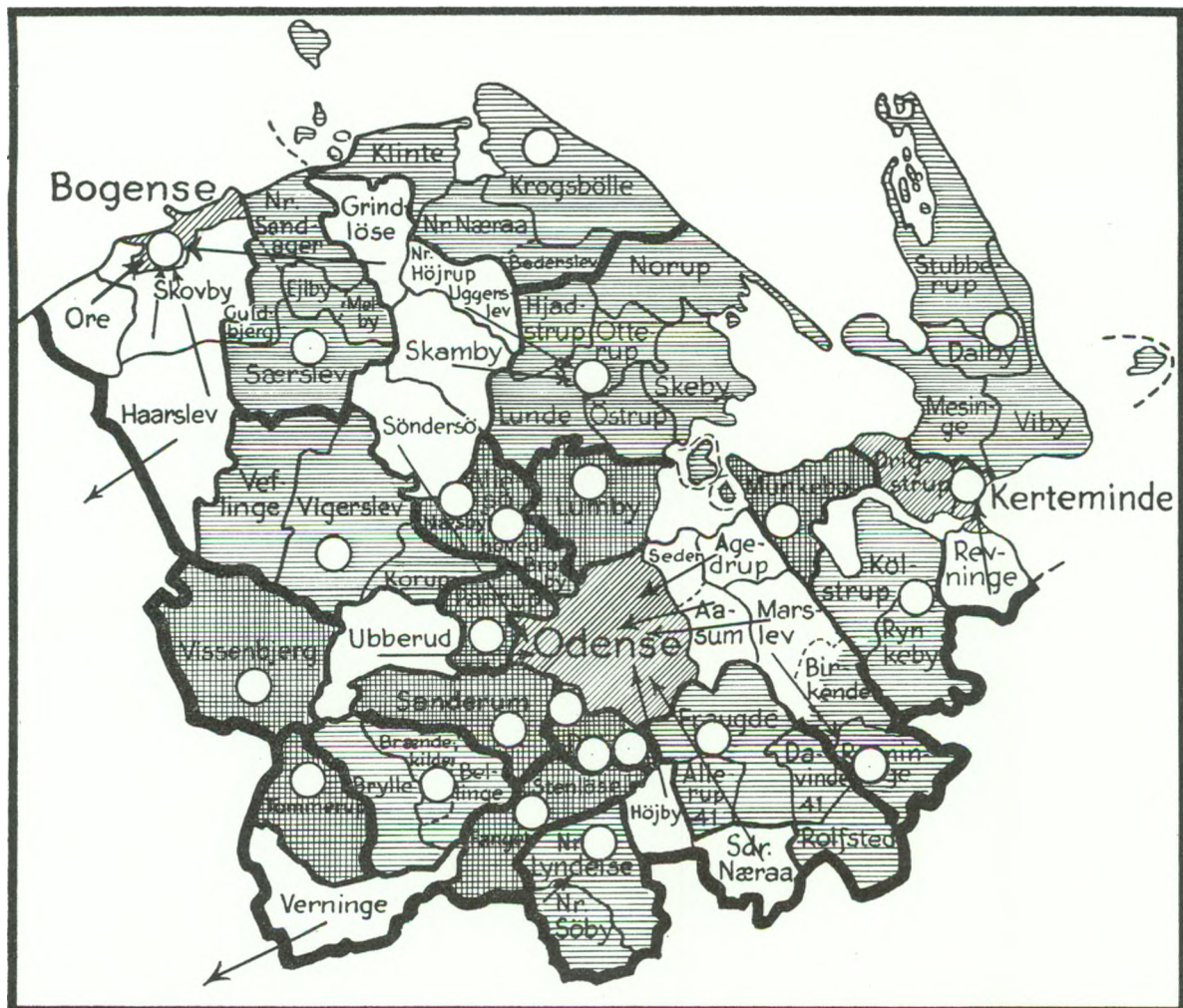
Forstadskommuner

Udprægede forstadskommuner

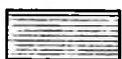
Fjernere forstadskommuner

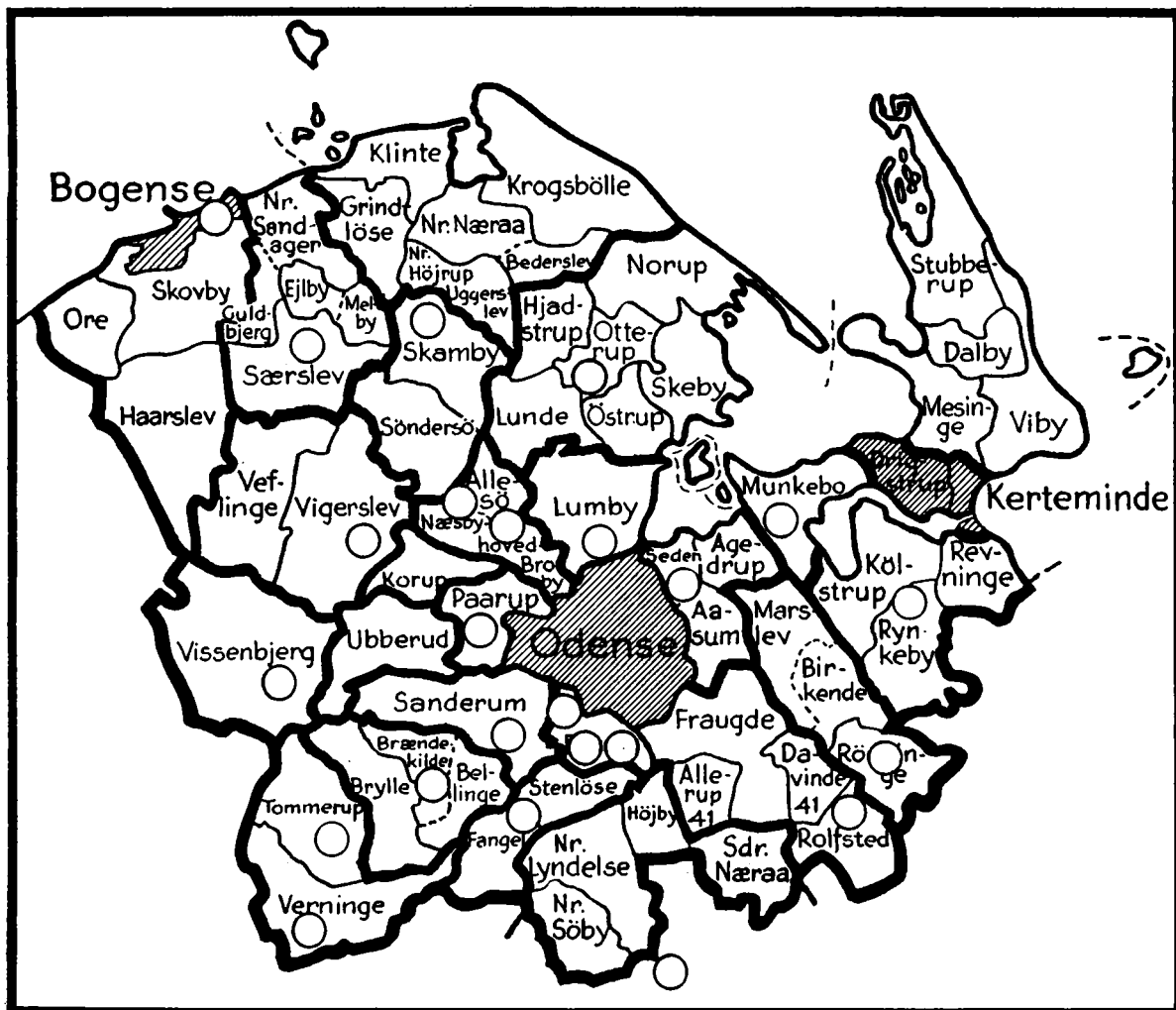
Realafdelinger

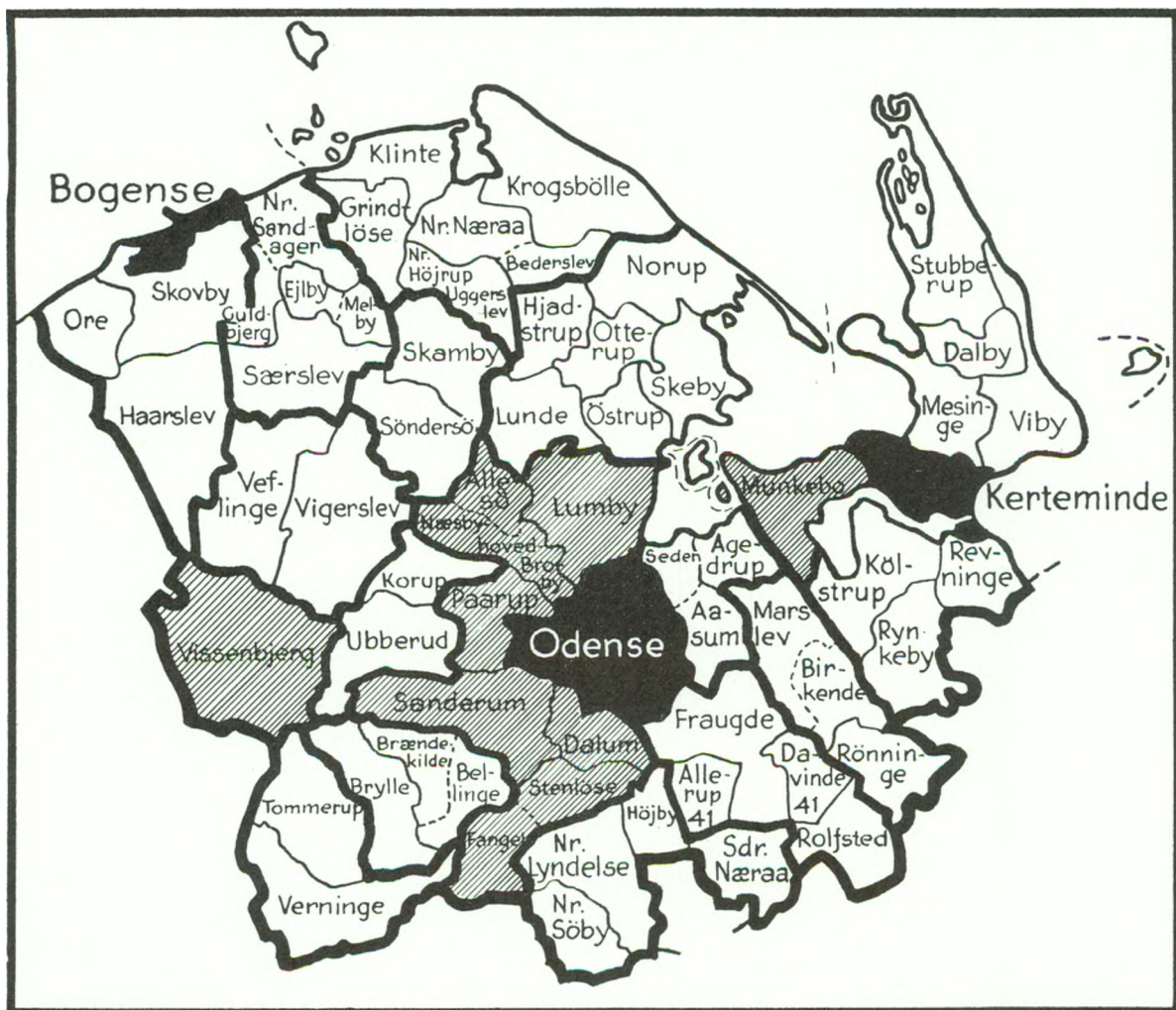
Realafdelinger, der dækker en enkelt kommune
(helt eller delvis)

Realafdelinger, der dækker flere kommuner

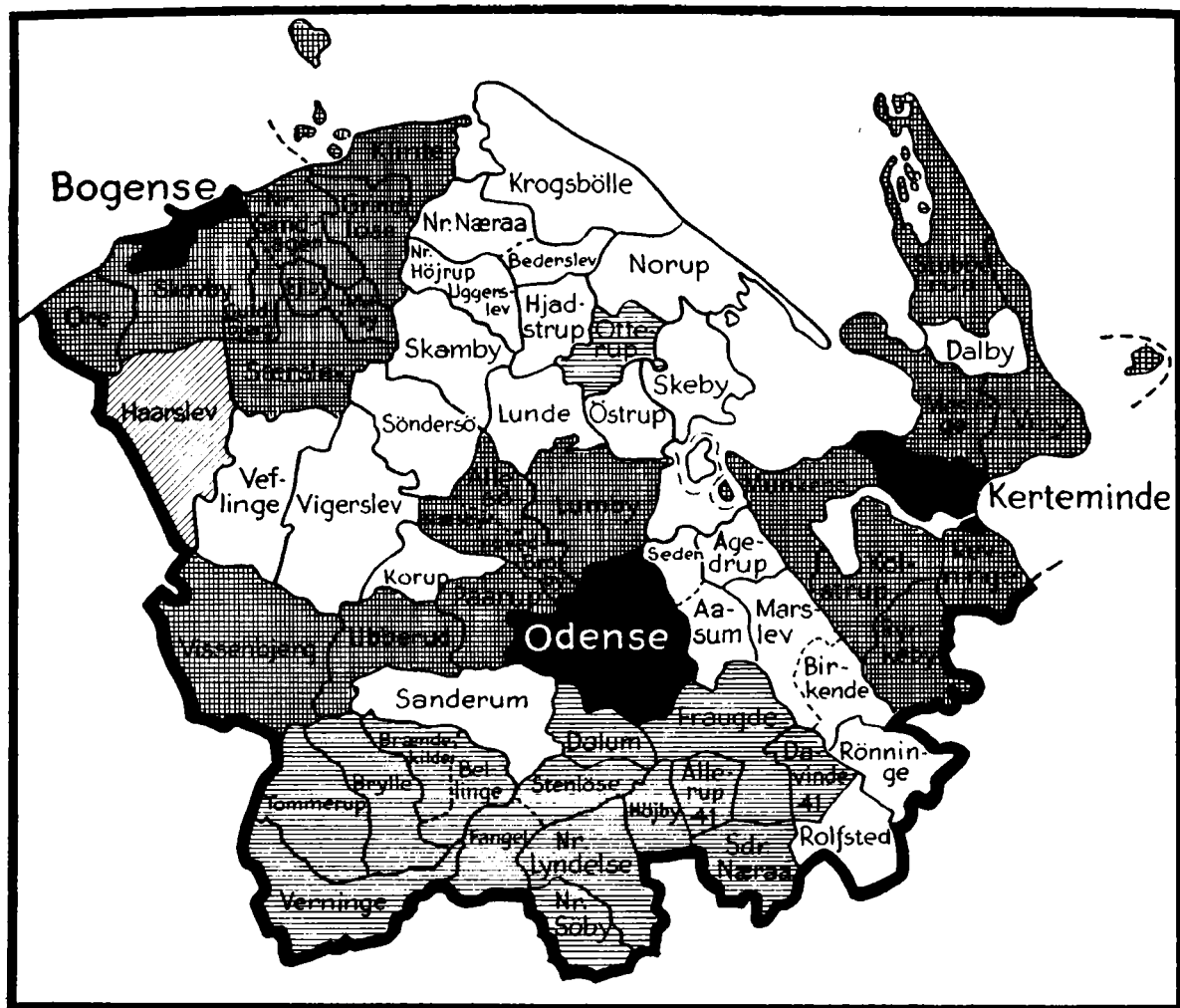
Placeringen af 8.-9. klasserne (skoleåret 1963-64)

Samarbejdsområder i Odense amtsrådskreds

Enkelte kommuner

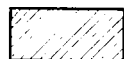
Kommuner med adgang til alderdomshjem

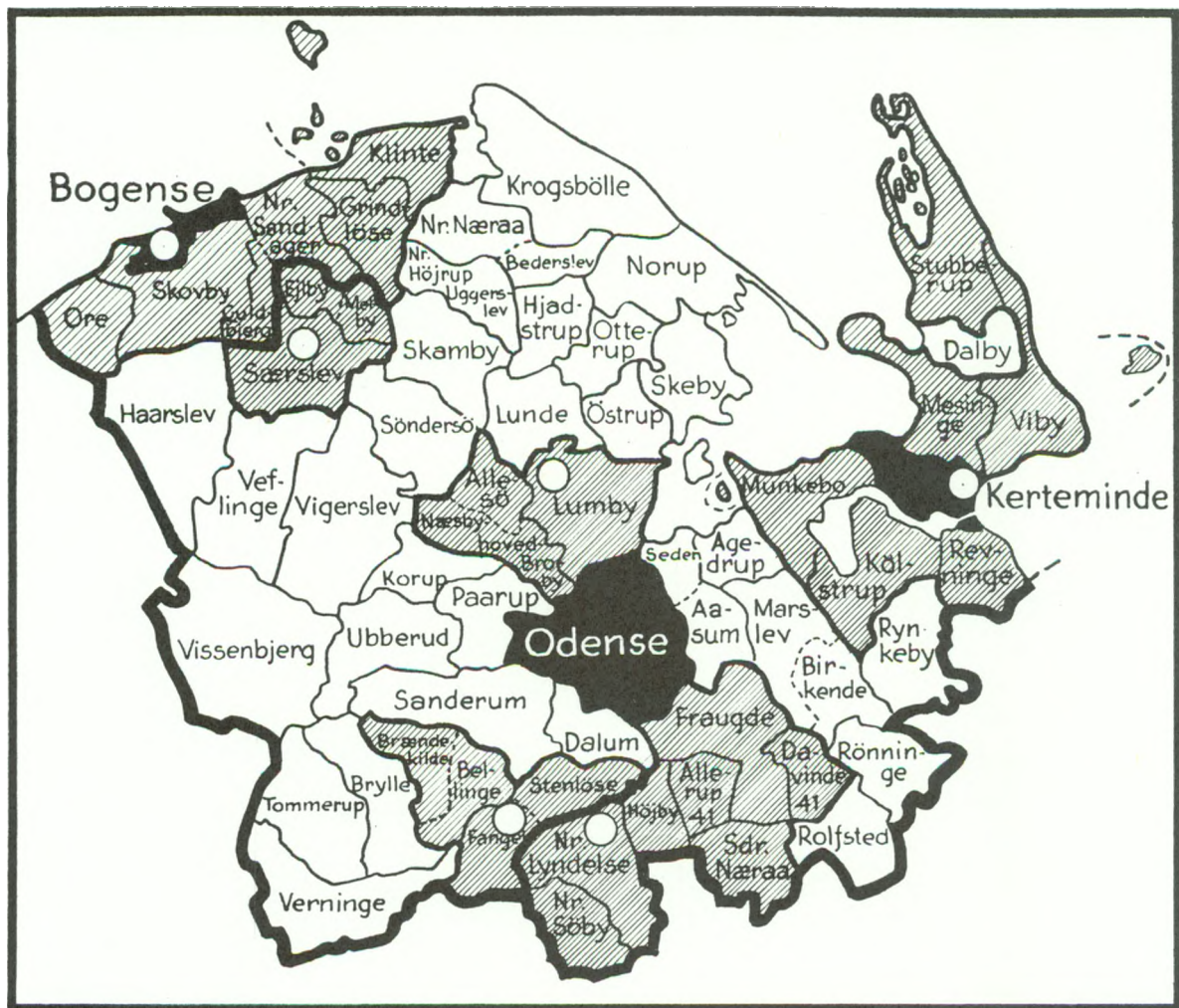
Byggeår 1940–63

Byggeår 1920–1939

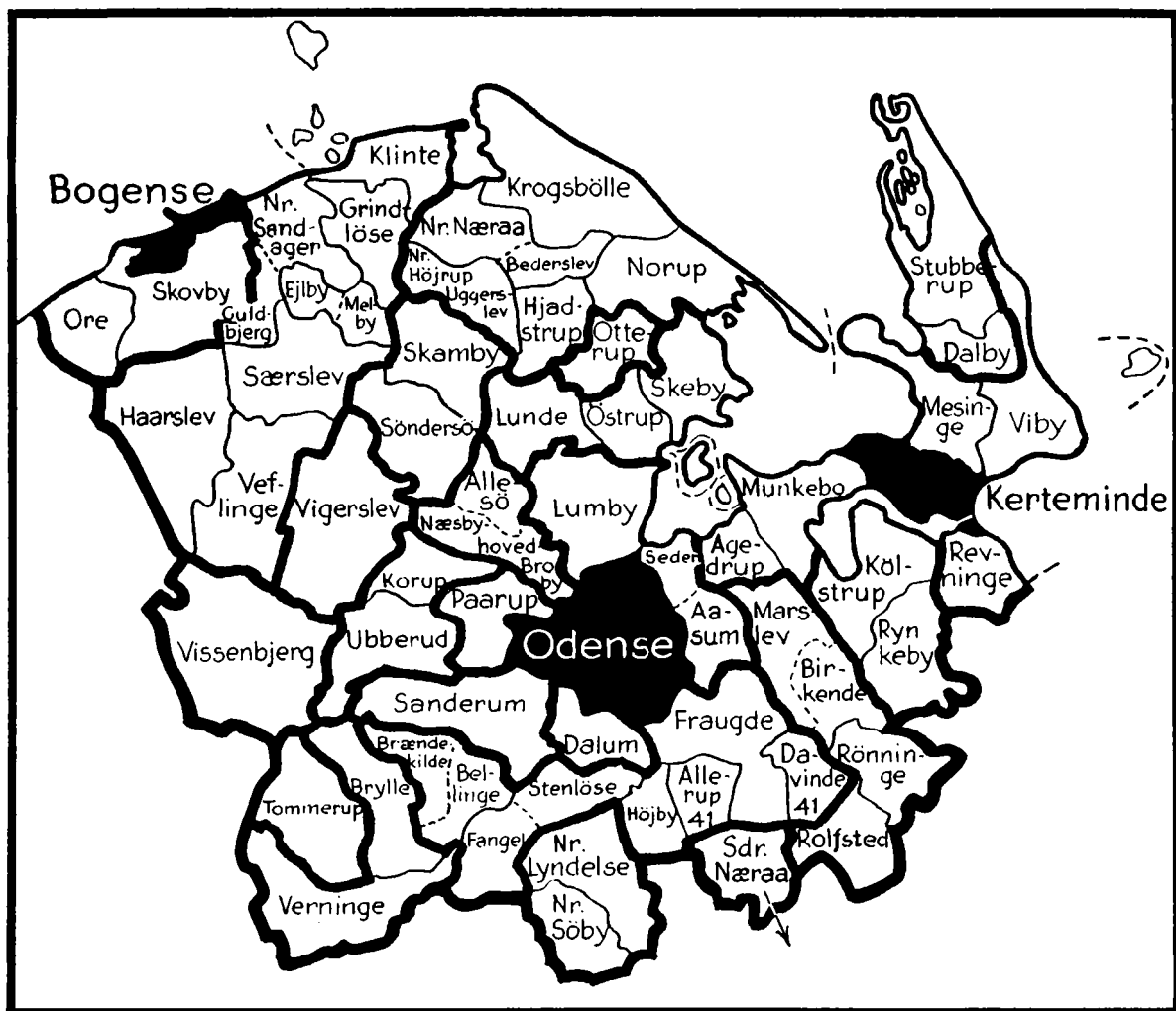

Byggeår før 1920

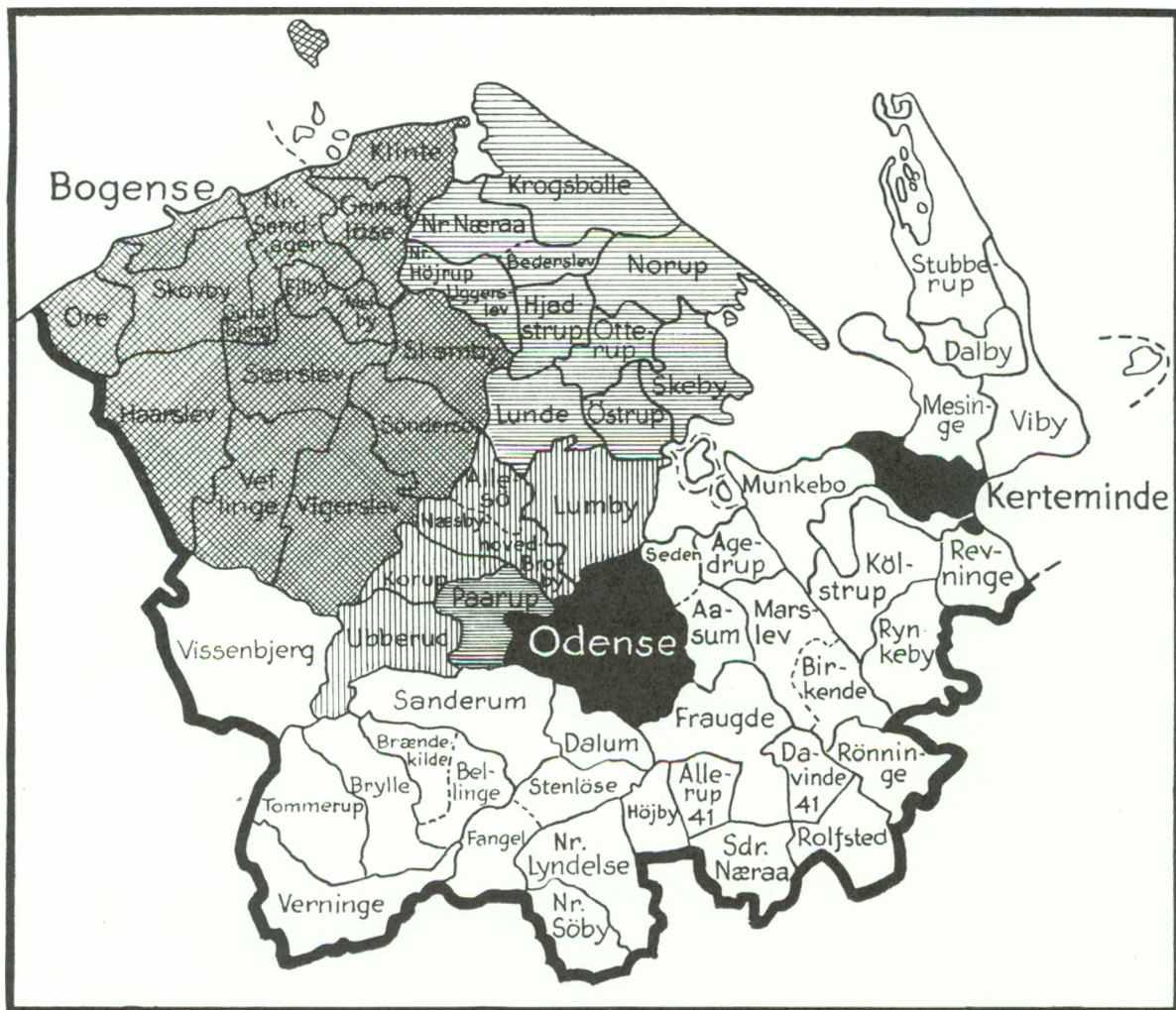
Kommunale forbund om alderdomshjem

Alderdomshjemmets beliggenhed er angivet ved en cirkel

Hjemmesygeplejedistrikter

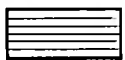
Indrammede områder svarer til hjemmesygeplejedistrikter

Kommunale syge- og plejehjem

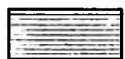
Kommuner med adgang til hjemmet i Bogense

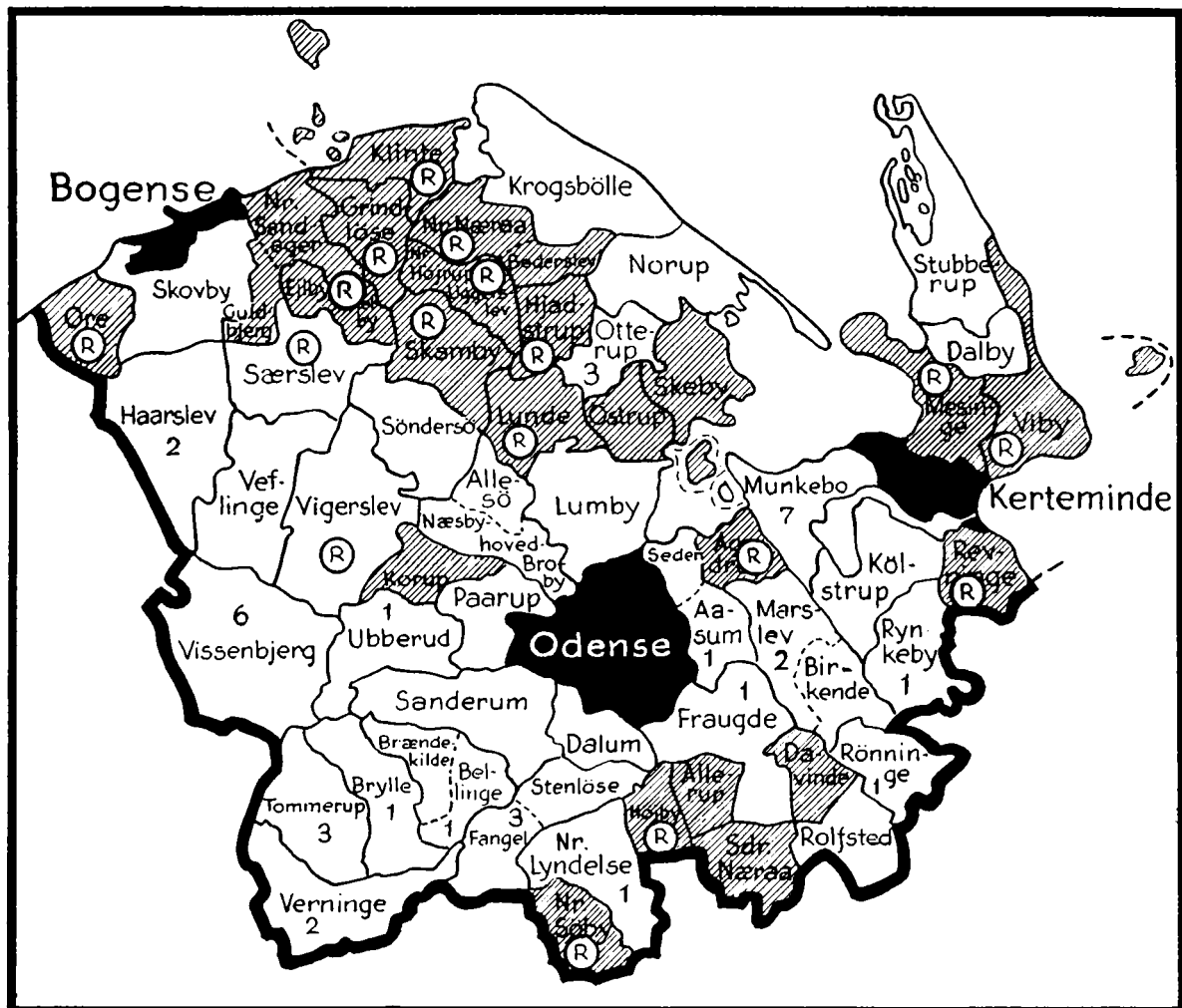
Kommuner med adgang til hjemmet i eller ved Otterup

Kommuner med adgang til hjemmet i Næsby

Paarup kommune

Kommunernes økonomiske forvaltning

Kommune uden ansat kommunesekretær

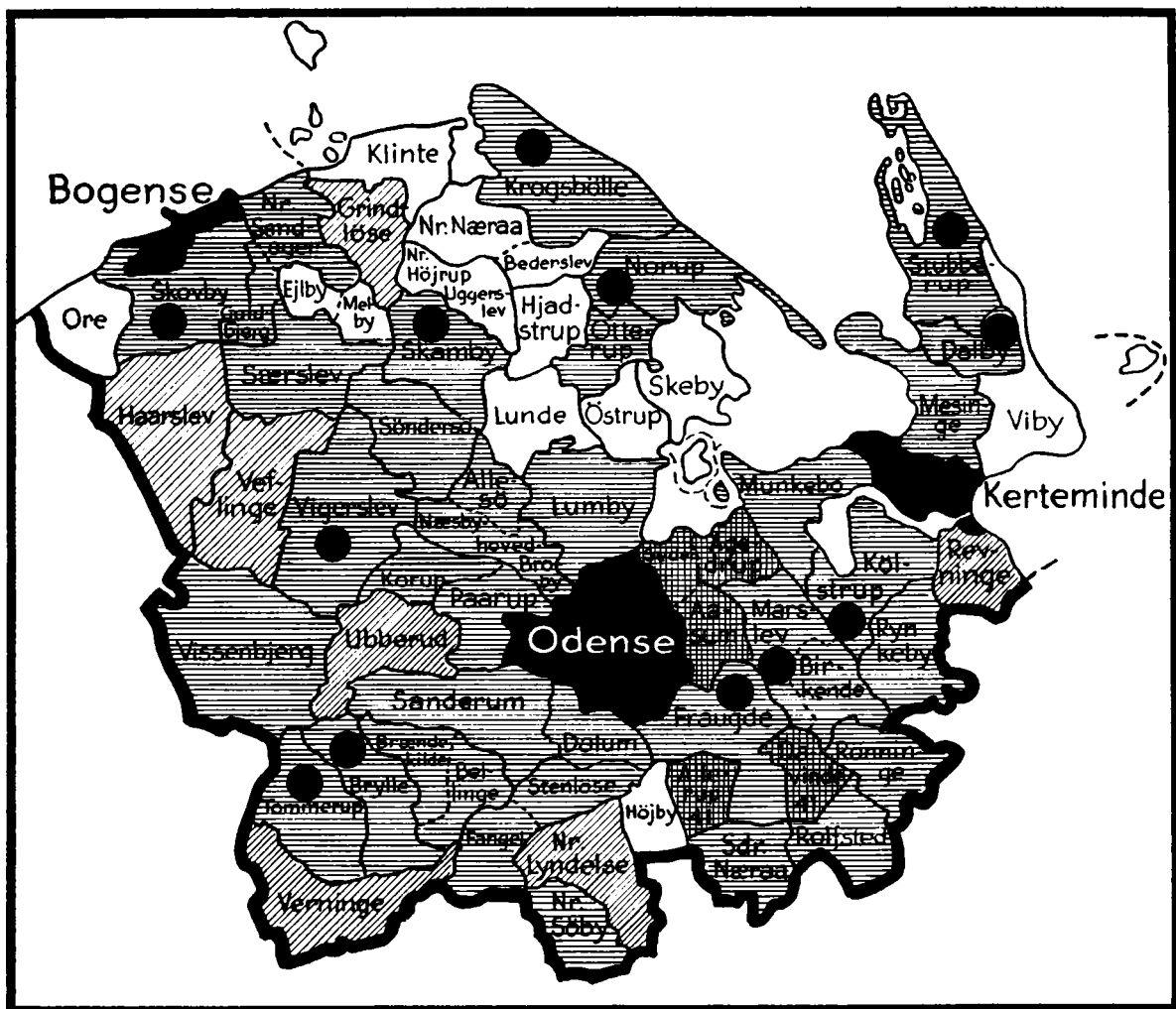

Angiver at kommunen er medlem af regnskabscentral

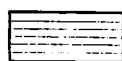
Øvrige kommuner har ansat kommunesekretær.

Det anførte tal angiver for hver kommune det øvrige personale — uanset kvalifikationer og arbejdstid.

Antallet af personale i de store omegnskommuner er ikke opgjort.

Kommunernes administrationslokaler

Administrationsbygning

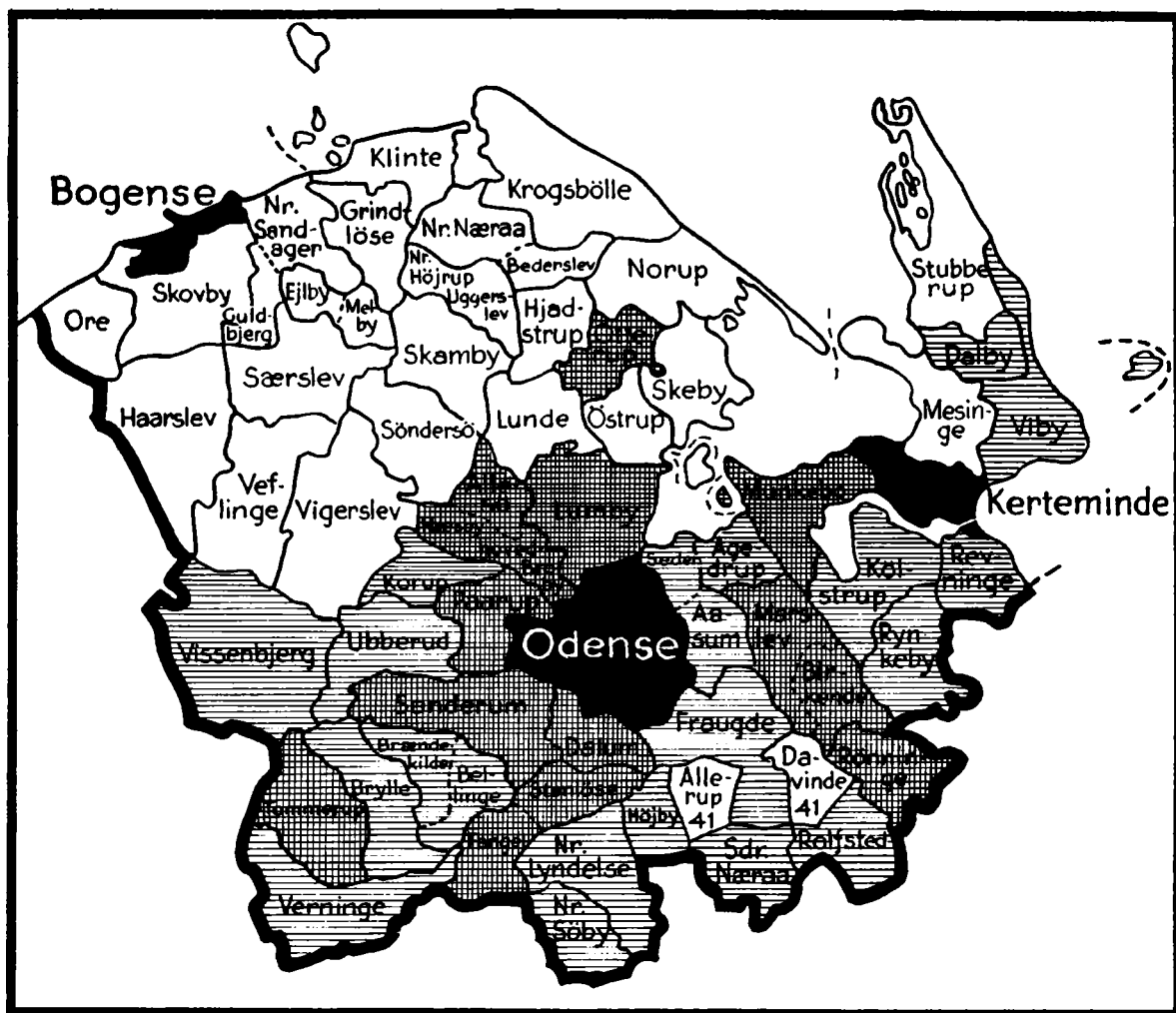
Administrationslokale på alderdomshjem eller skole – forsamlingshus

Administrationslokale – lejet

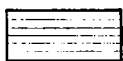
Bolig til sekretær

Bygningsmyndighed

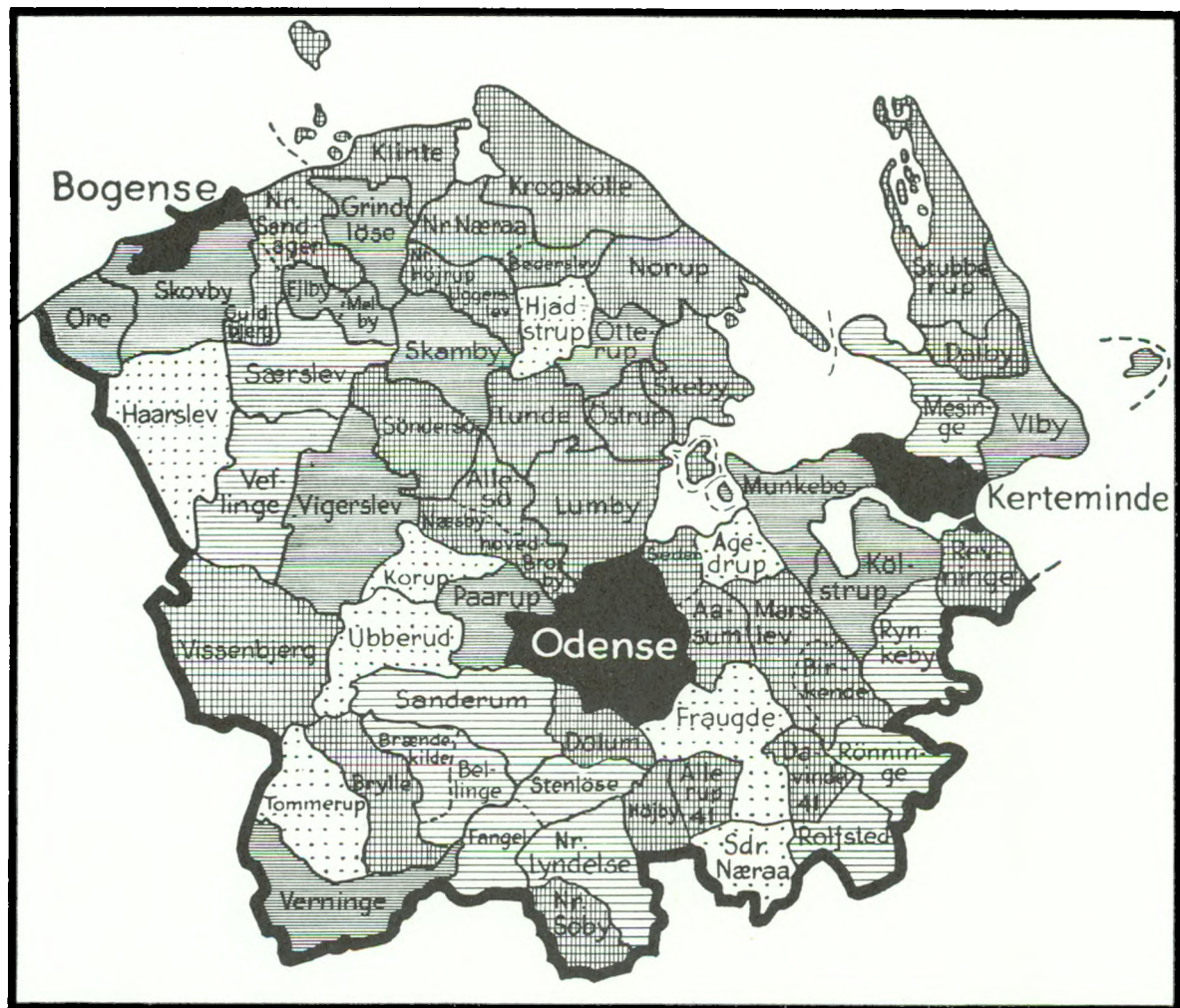
Kommuner, der ifølge loven har bygningsmyndighed

Kommuner, der har vedtaget selv at udøve bygningsmyndigheden

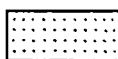

Kommuner, hvor amtsrådet udøver bygningsmyndigheden

Udgifter til skolevæsen, socialforsorg og vejvæsen pr. indbygger

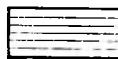
Gennemsnit for 1958/59 – 1962/63.

Under 220 kr.

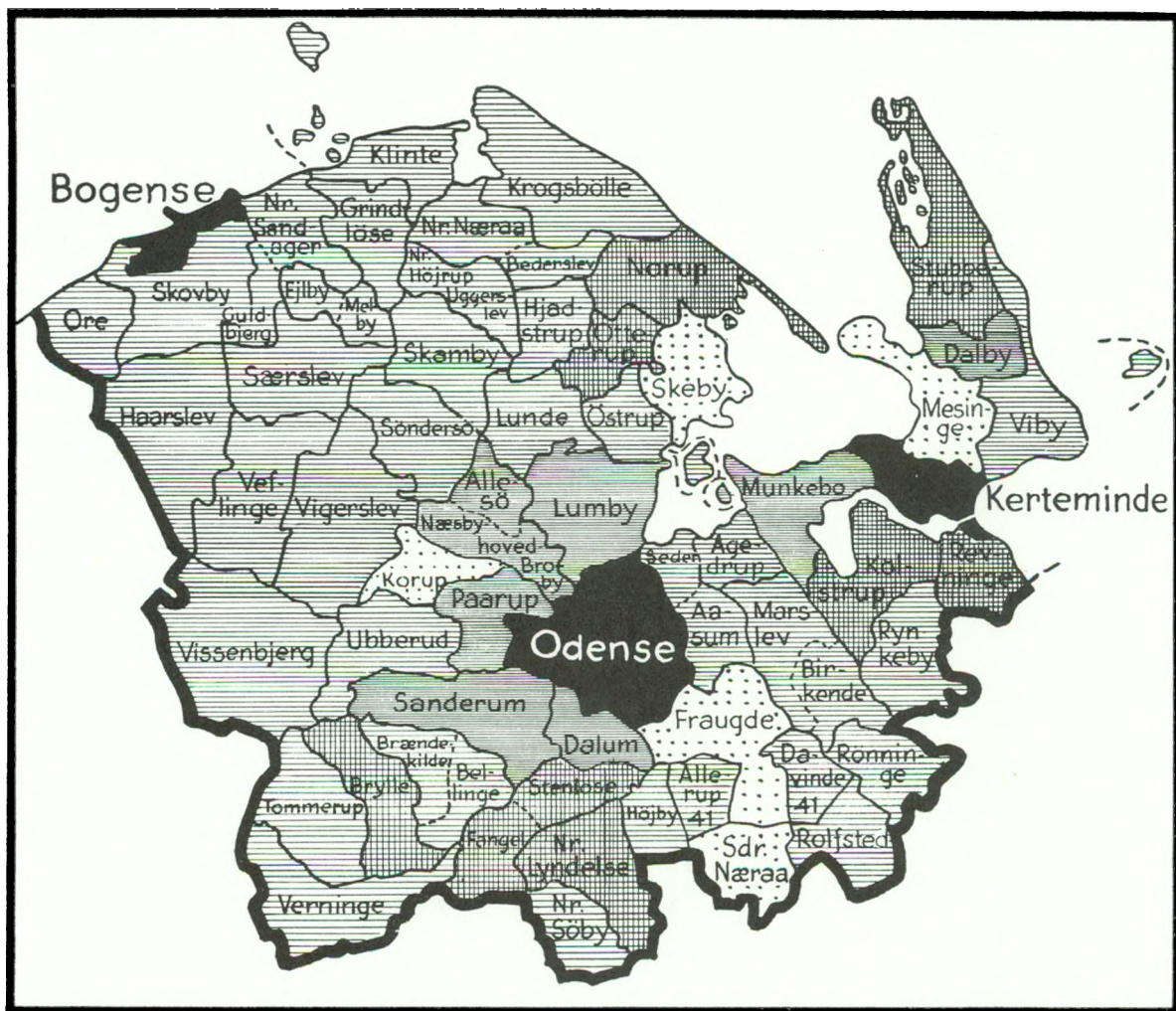
245–270 kr.

220–245 kr.

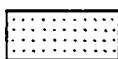

Over 270 kr.

Bestyrelsesudgifter pr. indbygger

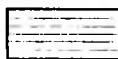
Gennemsnit for 1958/59 – 1962/63.

Under 20 kr.

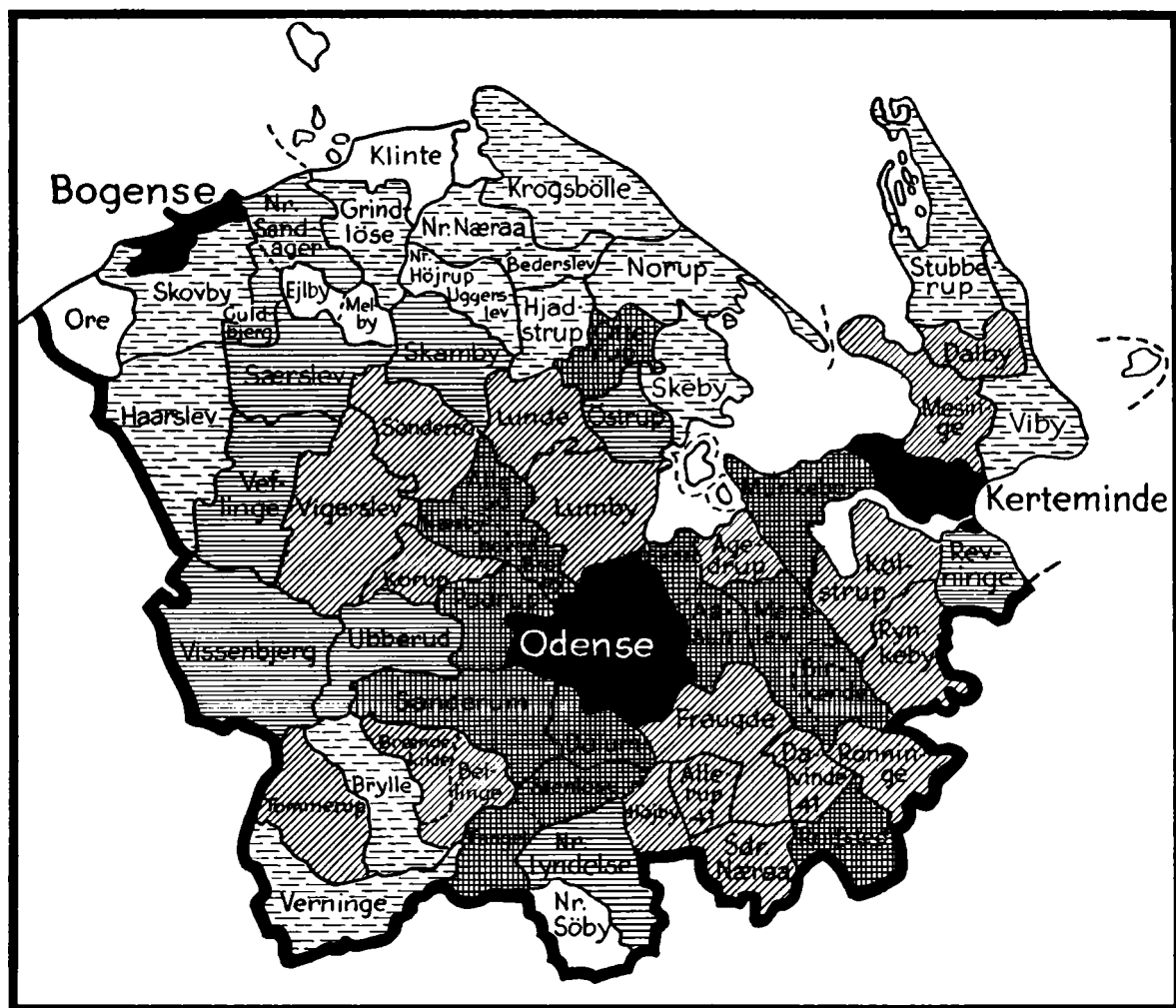
30–40 kr.

20–30 kr.

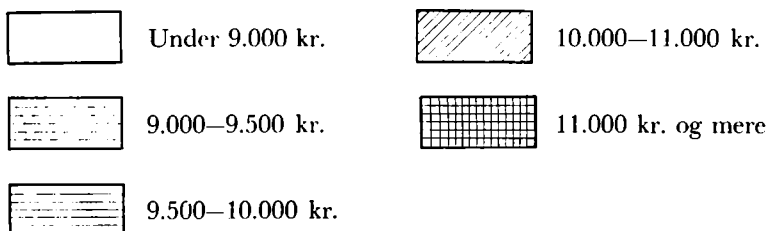

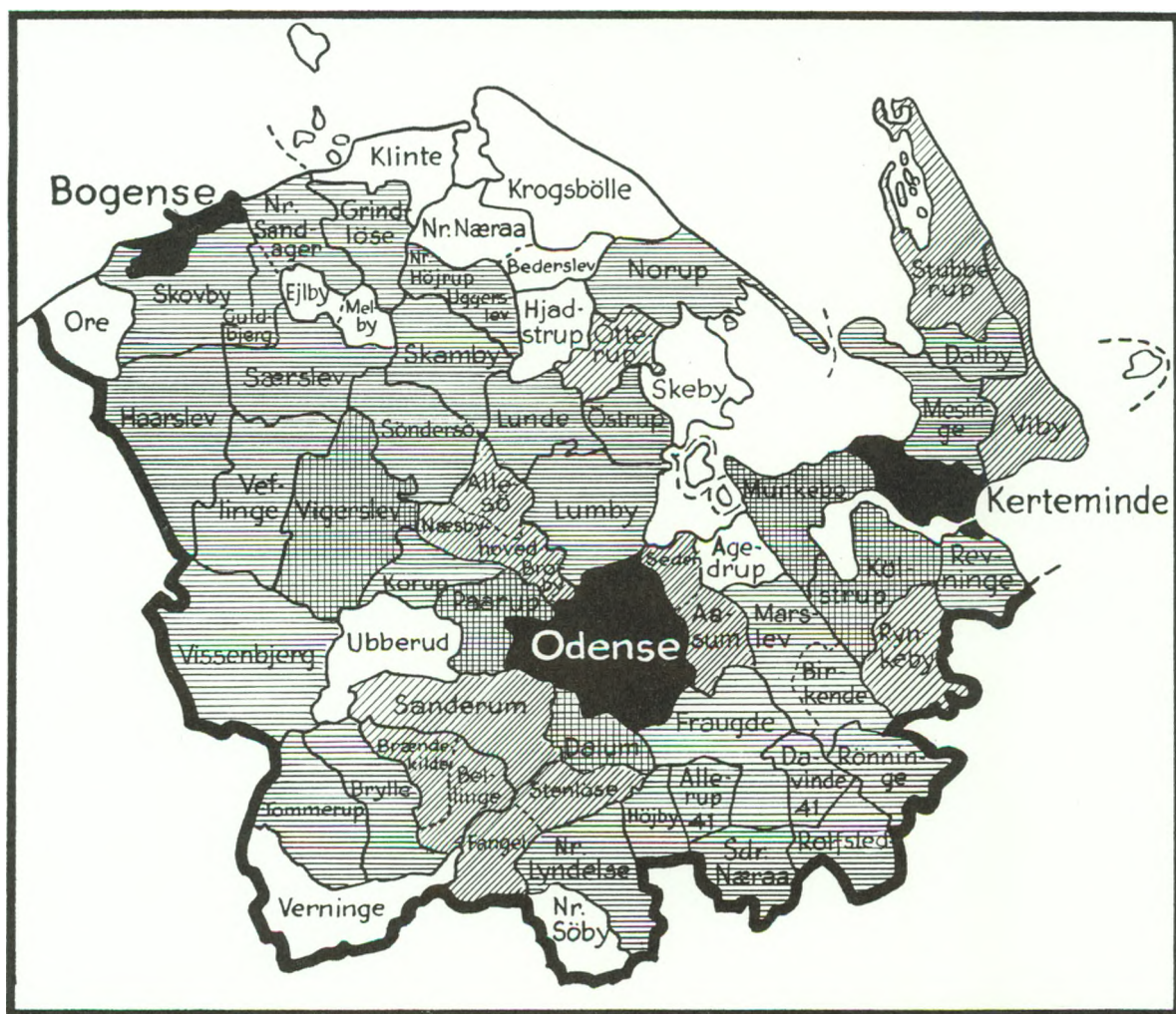
Over 40 kr.

Ansæt indkomst pr. statskatteyder

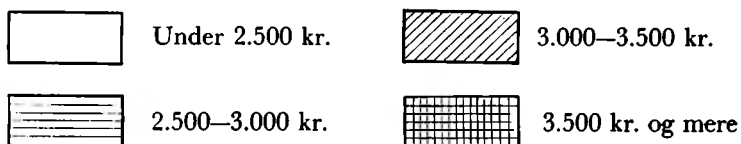
Gennemsnit for 1959/60 – 1963/64.

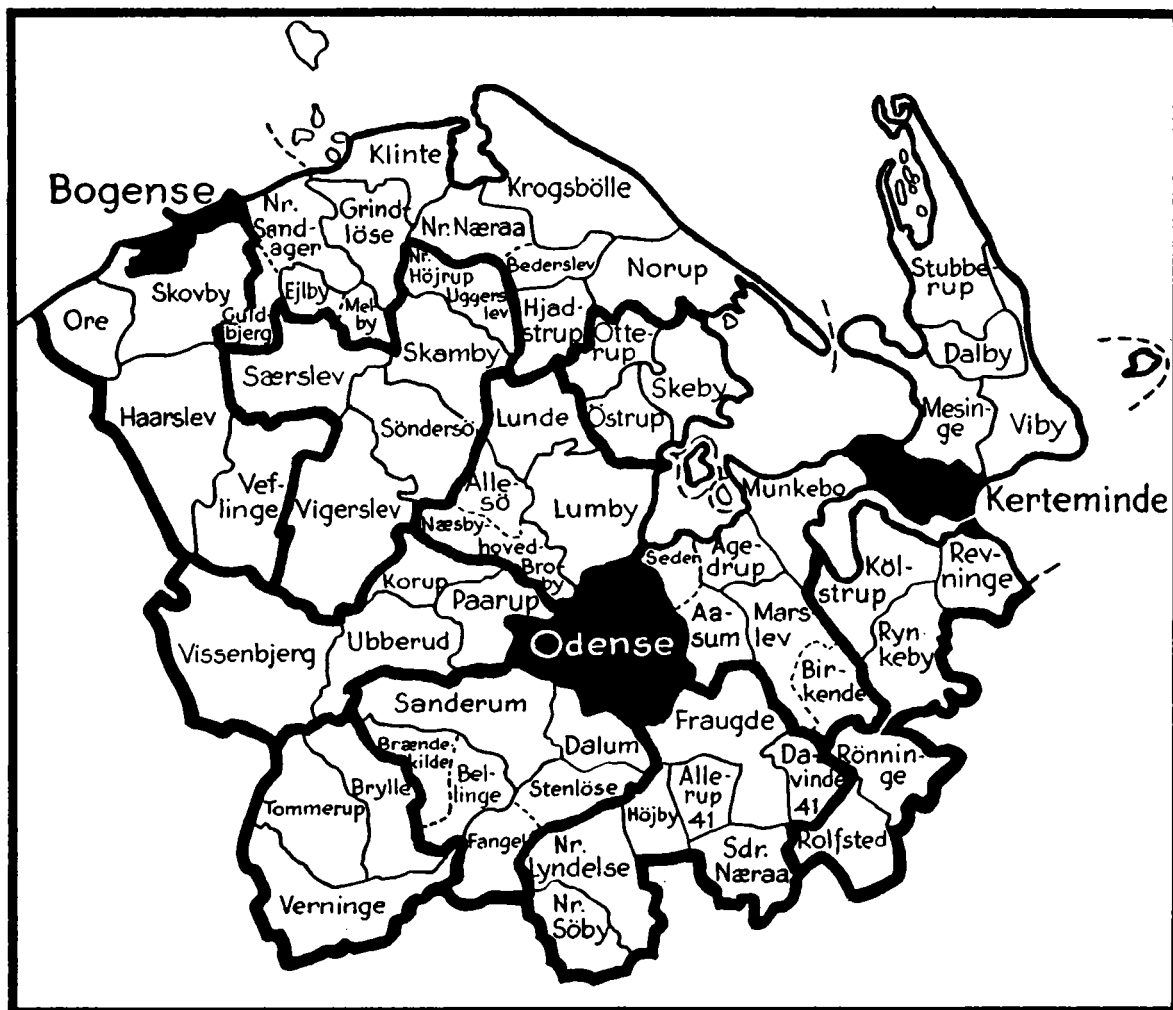

Udskrevet samlet skat pr. statskatteyder

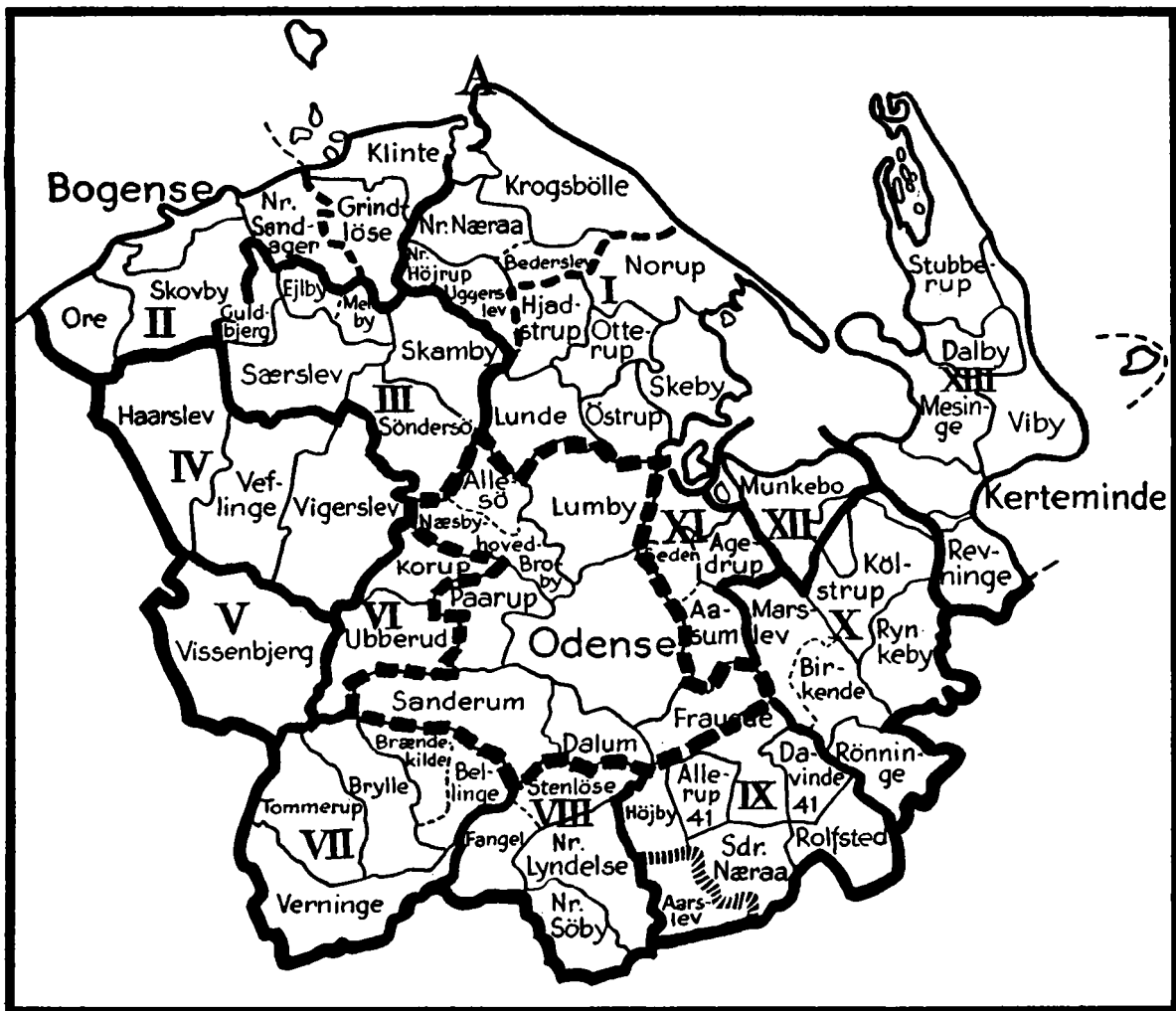
Gennemsnit for 1959/60 – 1963/64.

Jordemoderdistrikter

Indrammede områder svarer til jordemoderdistrikter

Skitseforslag til ny kommuneinddeling